

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Jyske Byer og deres Mænd

19-
SS
-16.

I Bind:

Vejen .. Holsted .. Gørding .. Bramminge.

NATIONAL-FORLAGET

S. Schiønning

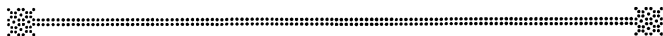
Brønshøj - København.

JYSKE BYER OG DERES MÆND

VEJEN BY OG OMEGN

Eftertryk af Tekst og Billeder forbydes.

JYSKE BYER OG DERES MÆND

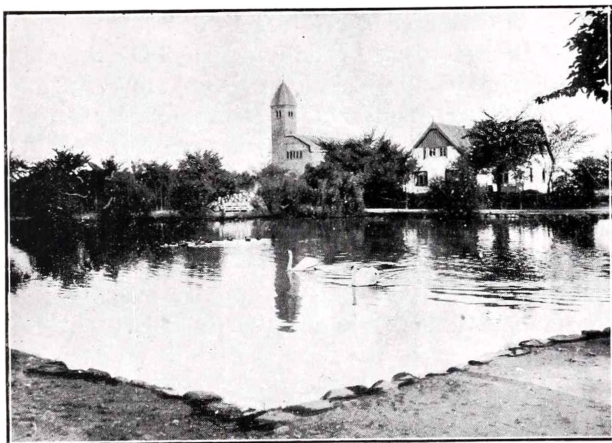
BENDIX MADSEN:

VEJEN BY OG OMEGN

1916

NATIONAL FORLAGET
S. Schønning
BRØNSHØJ .. KØBENHAVN

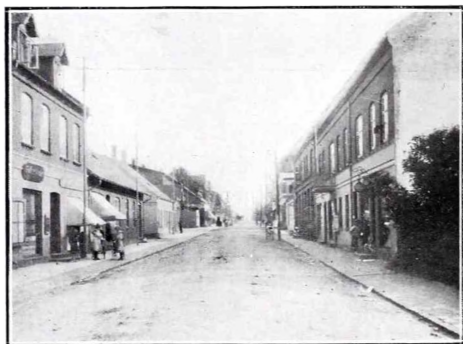

OMTRENT 24 Km. vest for Kolding ligger Landsbyen Vejen ved en Aa, der bærer samme Navn som Byen. Den danner Vejen Sogns østlige og nordlige Grænse, indtil den ved Andstbro falder sammen med Kongeaaen, der i sydvestligt og vestligt Løb danner Sognets og til dels Landets Sydgrænse. Mod vest er der ikke noget Vandløb, som gør Sogneskel; men for henved 50 Aar siden og tidligere var her paa en ret betydelig Strækning sammenhængende Egeskove, hvoraf nu kun er faa og smaa Levninger tilbage, som Minder om Fortiden; men de veldyrkede og frugtbare Marker, der indtager de ryddede Skoves Plads, bærer Vidnesbyrd om, at ogsaa her har den danske Bonde i Nutiden været med i Kapløbet for at gøre sig Jorden mere nyttig og indbringende, end Fædrene evnede.

I Traps »Statistisk-topografisk Beskrivelse af Danmark« 1858 hedder det, at Vejen Sogn har 689 Indbyggere, hvis Hovederhverv er Jordbrug og nogen Tørveproduktion. Forholdene har sikkert været omtrent de samme i 1874, da Skinnevejen mellem Lunderskov og Esbjerg

blev aabnet; men siden har baade Vejen By og dens Omegn i flere Henseender skiftet Udseende.

Naar Omegnen tages med i nærværende Afhandling, har dette sin Grund i, at der i den nærmeste Omegn findes forskellige landskendte Virksomheder, der har haft Betydning for Vejens Opkomst, navnlig de forholdsvis mange Skoler af forskellig Art, der senere skal omtales, ligesom det stadigt fremskridende Landbrug har ydet god Støtte, idet der i det stedse stigende Indbyggerantal i Omegnen ogsaa har vist sig at være stadigt voksende Købeevne til de Varer, som der bydes paa hos Byens mange Haandværkere og Handlende.

Parti fra Nørregade.

Sognets Jorder er af meget forskellig Beskaffenhed; thi vel er her ingen rigtig svære Jorder, men den vestlige Del af Sognet bestaar dog overvejende af ret frugtbart Lermuld, hvorimod den østlige og sydlige Del for det meste har meget lette og sandede Agerjorder; men Naturen selv bøder imidlertid noget paa den mindre værdifulde Landjord, idet de før nævnte Aaer her danner frugtbare Enge. — Endnu maa tilføjes, at nordvestlig i Sognet ligger den store »Vejen Mose«; sydlig og østlig i Sognet »Vorupmose«, hvilke begge endnu afgiver en betydelig Del Brændsel skønt af let Kvalitet.

Veldyrkede Jorder, hvad enten det er paa den mere eller den mindre frugtbare Jord, giver altid en Egn et godt Udseende, men Vejen Sogn har ogsaa virkelig Naturskønhed at fremvise. Staar man f. Ex. paa Heldningen af Sognets vestlige Bakkedrag og ser ud mod Syd, Øst og Nord, hvor Terrænet sænker sig ud i en milevid lavereliggende Flade, har man her en storartet Udsigt over et milebredt Bælte. Se dette en Sommerdag i Markernes vekslende Farvespil, eller endog en Vinterdag i Sneens hvide Dragt, altid helst idet Aftensolen kaster sine Straaler hen over Egnen, og man bliver uvilkaarligt glad ved dette Syn.

Parti fra Nørregade.

Derimod maa det indrømmes, hvad da ogsaa tit nok er sagt, at Nybyggerne i Vejen ikke har indrettet sig efter Skønhedskrav. De har naturligvis bygget som det har passet dem bedst; det vil sige efter Sparsommelighedens Love; thi de fleste af dem har kun haft lidt at bygge for, somme vel ikke de faa Hundrede Kroner, som en Byggegrund kostede i Stationsbyens første Tid. Skulde der saa Laan paa Laan op over Skorstenen, saa vil man maaske dog undskylde, at Nybyggerne sidst har tænkt paa Skønheden, der dog oftest koster noget. Det

har sikkert alle Dage for de fleste Familier været et Ideal at have eget Hus og Hjem, om end nok saa lille, og er Kaarene smaa, hvorunder der leves og virkes, det giver dog en vis Tryghed i Sindet, at under eget Tag kan man have Fred udefra, naar Renter og Afdrag er betalt. Med disse Tanker maa man vist helst se paa de lidet smukke Bygninger i mange af Stationsbyerne og saa haabe paa, at de mange Mennesker, der her begyndte deres Samliv og fortsatte dermed gennem Aarene under vanskelige Kaar, har kunnet klare sig selv og været lykkelige derved. Endnu dette: Skønhedssansen, navnlig med Hensyn til Bygninger, har udviklet sig ganske betydeligt i den sidste Menneskealder, da mange af de Mennesker, der nu har Øje for Uskønheder, slet ikke lagde Mærke dertil i deres yngre Alder; men bagefter er vi alle kloge. Det viser sig ogsaa, at Bygninger, der opføres i vore Dage, er mere præget af Arkitektur end tidligere var Tilfældet; det er Tidens Fordringer, men man har maaske ogsaa gjort den Erfaring, at det kan betale sig at bygge smukt.

L. P. Jensens Villa.

Der har da ogsaa i den sidste halve Snes Aar rejst sig en Mængde smaa Villaer baade øst og vest for Hovedgaden i Vejen, men de ligger ikke meget for Syn for Fremmede, som besøger Byen, og omtales derfor kun sjældent. Og inde paa Hovedgaden er da ogsaa adskillige af de ældre Bygninger bleven ombyggede, ny Bygninger er opførte, der kan taale at ses, selv af kritiske Øjne, og man tør vel nære det Haab, at efterhaanden vil den ny By ikklæde sig en ny og kønnere Dragt end dens første; men ære være den Befolkning, der begyndte her, mange under store Savn og ihærdigt Arbejde!

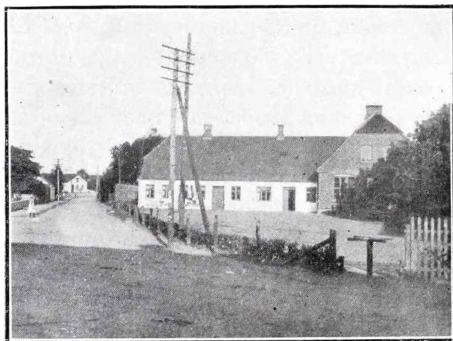
En Del — den største Del — af Vejen er kun en Menneskealder gammel; men nogle Hundrede Alen nordfor Jernvejstationen ligger den meget gamle By, hvor ogsaa Sognets Kirke er. Denne var allerede for en Snes Aar tilbage blevet altfor lille, og da den tillige var skrøbelig, bestemte man at bygge en ny Kirke, der kom til at ligge lidt uden for Kirkegaarden. Den er opført af røde Mursten med Bræddeloft og bygget som Korskirke, har et smukt Orgel, skænket af Fru Lauridsen, Grønvang, og Siddepladser til ca. 450 Mennesker.

En Tavle, med Navne paa Stedets Præster siden Reformationen, hænger i Kirken; blandt disse skal nævnes Pastor Hans Svejstrup fra 1870 til 1893, og hans Eftermand i Embedet Pastor Richter. Altertavlen er ny ligesom Kirken og er bekostet af en af Vejen Sogns tidligere Bønder, nuværende Rentier Terman Blok, Esbjerg.

Ogsaa ved Kirkens Opførelse i sin Tid skulde der spares, og den præges unægtelig noget deraf, men naar den som oftest er godt besøgt og der lyder opbyggelig Sang og Tale, saa glemmer man at se for at høre.

Af offentlige Bygninger har den gamle By ikke mindre end 3 Skoler; men disse kommer vi tilbage til, under Omtalen af Kommunen.

Naar undtages 5 Bøndergaarde og Præstegaarden har den gamle By nu omtrent samme Udseende som den nye.

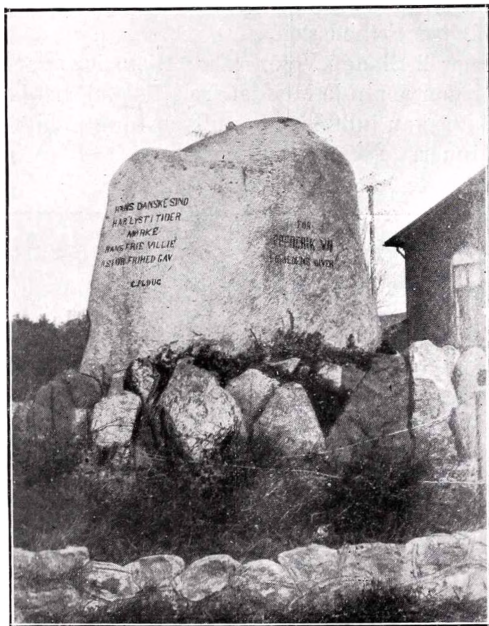

Vejen gamle Skole.

Fra gammel Tid har her været afholdt et Marked ved Midsommertid, hvortil Folk fra nær og fjærn stæv-nede hen dels for at handle, dels for at more sig og for at træffe Kendinge. Saadanne Markeder var tidligere omtrent de eneste Folkemøder man havde, og i en Tid, da Brevskrivning var en Sjældenhed blandt den almin-delige Befolkning, blev et Markedsmøde ikke blot af Betydning for Salg og Køb af Kreaturer og andre Varer, men fik man ellers ikke Lejlighed til at træffe sammen med Slægt og Venner fra fjærnere Egne, saa kunde i hvert Fald, Forholdet til dem fornyes paa Vejen Marked. Nu har Byen 3 aarlige Markeder, men under Tidernes og da navnlig paa Grund af Samfærdelsesmidlernes Ud-vikling har Markederne her som andensteds skiftet Karak-ter, idet de nu næsten udelukkende søges for Omsætning med Kreaturer og nogle døde Varer.

Da Vejen gamle By ligger ved den alfare Vej mel-lem Kolding og Varde, var her fra ældre Tid en Kro og en Landhandel, lidt nord for Byen en større Vand-mølle med Mølleret i en stor Omkreds. Der kom der- for ikke sjældent fremmede tilbyes, ved hvem der spurg-tes Nyt fra andre Egne, og Vejen blev da ogsaa kendt lidt videre ud end mange andre Landsbyer. Stedets

Navn var i hvert Fald ret godt kendt af Folk der i nyere Tid flyttede fra andre Egne hertil. Byen har vel kun et eneste Mindesmærke, og det er ikke saa særdeles gammelt. Paa en lille indhegnet Plads overfor Kroen staar en vældig Natursten til Minde om Kong Frederik den Syvende, hvis Navn tillige med hans Valgsprog er udhugget i Stenen. Denne blev i 1880 funden paa en

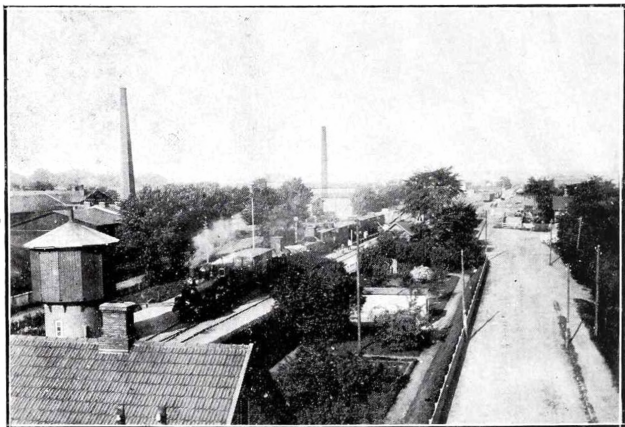

Frederik VII Sten.

nærliggende Mark og af Ejeren skænket til den nævnte Bestemmelse, naar Befolkningen vilde besørge den paa Pladsen. Byens og Omegnens Beboere blev da opfordret til at deltage i Arbejdet dermed, og man mødte villigt i stort Tal. Under kyndig Ledelse af Ingeniør P. V. P. Berg slæbtes og væltedes den da fremad til det

bestemte Sted, hvor den nu staar. Paa Forsiden mod Øst bærer den følgende Indskrift: »For Frederik d. VII, Frihedens Giver«. Paa den nordre Side: »Folkets Kærlighed, min Styrke« og »Saa dansk som han var ingen Konge her i mange Aar«. Paa Sydsiden to Linjer af Carl Ploug: »Hans danske Sind har lyst i Tider mørke, hans frie Vilje os vor Frihed gav«. Disse Indskrifter forkynder noget om, at her for en Menneskealder siden har boet en Befolkning, der har haft vaagen Sans for den folkelige Frihedssag.

Der er 2 Blade i Vejen Byes Historie, der ikke maa savnes i nærværende Meddelelser, da det er sjældent at slige Blade kan indflettes blandt en almindelig Landstations Minder.

Udsigt over Banens Terræn.

I Aaret 1900 den 29. Juni besøgte daværende Kronprins Frederik (senere Kong Frederik d. 8de) tillige med sine 3 Sønner, Prinserne Christian (nu Kong Christian d. 10ende), Carl (nu Kong Haakon i Norge) og Harald det sydlige Jylland. Rejsen gjaldt vel særlig Eshjerg med det store Havneanlæg og de store Omsætningsfor-

hold, som her var fremkommen i Løbet af faa Aar, og som de kongelige Gæster ønskede at gøre sig personligt bekendt med; men da Vejen allerede den Gang havde vundet nogen Opmærksomhed, ønskede de høje Herrer ogsaa at standse her et Par Timer, for at hilse paa Befolkningen og for at se hvad her foregik. I den Anledning var der af Kommunen sørget for en Fællesspisning paa Hansens Hotel, hvori deltog en hel Del kendte Mænd fra Amtet og Repræsentanter for de forskellige Foreninger i Vejen. Om Aftenen var der Kaffebord i Hotellets Have, hvor Gæsterne underholdte sig under ret tvangfri Former med Befolkningen, der var kommen tilstede i stor Mængde.

Det var dog ikke alene Forretningslivet, Kronprinsen og hans Sønner ønskede at gøre sig bekendt med, det maa ogsaa have været selve Folkelivet og Naturen, thi endnu før de kom til Vejen, gæstede de Tirslund Plantage ved den store Sten, der efter Sagnet skulde være slæbt til Jelling og opstillet der til Minde om Gorm den Gamle og Thyra Danebod, men som blev liggende, hvor den ligger endnu, da Harald Blaatand fik Bud om, at Fjenden var brudt ind i Landet. Her holdt Kronprinsen en længere og indtrængende Tale om vort Lands Forsvar.

Det andet Blad i Vejens Historie handler ogsaa om et kongeligt Besøg, og det synes næsten, som Kong Frederik d. 8. har ønsket, at hans hele Familie skulde kende vore Forhold, der dog jo er ret beskedne i Sammenligning med, hvad der kan ses andre Steder; men naturligvis var Befolkningen her glad ved, at modtage den samme Mand som Konge, der havde været her som Kronprins, og han kom heller ikke nu alene; men denne Gang havde han med sig Dronning Louise, deres 2 Døtre Prinsesserne Thyra og Dagmar samt Prins Gustav, — hele Familien har altsaa været her. De høje Herskaber havde et beskedent Følge med, bl. a. daværende Konsejlspræsident J. C. Christensen. Naturligvis var der i Anledning af Besøget gjort ret store Anstrengelser for

at Modtagelsen kunde være Byen værdig og gøre det bedste Indtryk paa Gæsterne; der var smukt pyntet med Flag og Grønt samt Ereporte, hvor Kongeparret skulde passere. Kongen undlod da heller ikke at udtale sin Glæde og Tak for Velkomsten. Men denne Gang ønskede han tillige at besøge den udvidede Højskole i Askov, og ved Selvsyn gøre sig bekendt med, hvad der foregik, samt for at hilse paa de Mænd og Kvinder, der var knyttede til Skolen. Her var da Middag for de kongelige Gæster og indbudte fra en større Kreds. Det viste

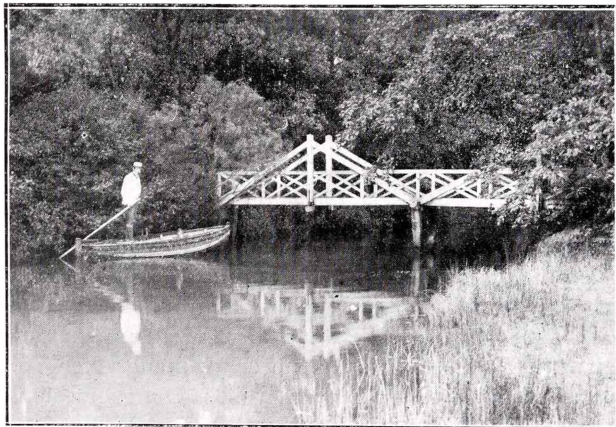

Johs. Lauridsen
Nationalbankdirektør.

sig, at ogsaa under Besøget, at de kongelige var meget interesseret i alt, hvad de her saa og hørte, og først ved Midnatstid kom de tilbage til »Grønvang«, hvor de modtoges af Nationalbankdirektør Johs. Lauridsen og Frue, hvis Gæster de var for Natten. Næste Dag gik Rejsen videre til Esbjerg og derfra med Vestbanen Jylland igennem.

Der var jo nok i Rigsdagen, efter Tabet af Sønderjylland, forhandlet om en Havn ved sydlige Jyllands Vestkyst, og en Tværbane, der kunde forbinde Østjylland og Øerne med en saadan Havn, men Forhandlingerne var stadig bleven afbrudt, da Grundlovssagen i de nærmeste Aar efter 1864 optog Sindene i den Grad,

at man ikke havde Tid og Tanker tilovers for andre betydningsfulde Spørgsmaal. Men da Forfatningssagen i 1866 havde faaet sin Løsning toges alvorligt fat paa Havne- Jernvejssagen. Der lød da ogsaa, iflg. S. Alkær-sigs »Eshjergs Historie«, Røster angaaende denne Sag her fra Vejen. Det hedder nemlig, at efter 2 Møder i Ribe og et i Varde, holdtes 29. Oktober 1866 et i Vejen. Fra det sidste blev sendt et Andragende til Indenrigsministeriet, undertegnet af 18 af Egnens mest ansete Mænd. Det er ikke urimeligt, at et saadant Andragende kan have bidraget til igen, efter at Sagen havde været henlagt, at fremskynde Sagen, og i hvert Fald er det prisværdigt, at man uforknytt arbejdede videre.

Parti fra Vejen Aa.

Hvor stor Indflydelse dette Andragende kan have haft paa den endelige Afgørelse er jo ikke godt at vide; det maa vel dog have vejet lidt til. Derimod finder man maaske i denne Livsytring det første Frøkorn, hvoraf det ny Vejen siden voksede frem.

Vi gaar nu over til at omtale Befolkningen i den sidste Menneskealder og hvad der til daglig optager deres

Tanker og Evner. Dette er i Hovedsagen Forretningslivet og Arbejde for Udkommet, hvilket dog ikke lægger mere Beslag paa Mennesket, end at det har vaagent Øje baade for politiske, kommunale og sociale Spørgsmaal, og som Følge heraf har her dannet sig en Mængde Foreninger, hvorigennem man stræber at belyse og fremme de forskellige Sager, der staar paa Dagsordenen, og som kan tjene til at højne Livet for de enkelte, hvem de paagældende Spørgsmaal og Sager omfatter.

Alle er vi jo Borgere af det fælles Fædreland, men da Kommunen er den Del af Fædrelandet, som Borgerne kommer i nærmest Forhold til, er det rimeligt, at dette Samfund omtales først.

Vejen Sogn udgør en egen Kommune, men har indtil 1909 været sammen med Læborg Sogn. Efterhaanden som Vejen voksede i Folketal, og det blev nødvendigt, at en Del af dets Krav blev gennemførte, uden at Læborg havde Interesse af at faa noget lignende udført der, skønnede Sogneraadet, at det tjente begge Parter bedst at hæve Forbindelsen, da Forholdene i de to Sogne i Tidernes Løb vilde blive mere og mere forskellige. Alene dette, at Vejen Sogns mange Vælgere havde aldeles Overtaget ved det kommunale Valg og kunde bestemme disse efter egen Fordel, var Grund nok til for Læborg at blive en selvstændig Kommune.

Vejen Sogneraad bestaar af 9 Medlemmer og for Tiden af følgende, hvis Navne er ordnede efter Tiden, da vedkommende er bleven valgt: Smedemester og Maskinforhandler L. P. Pedersen, Vejen, Medlem siden 1. Januar 1907, Formand i Raadet siden 1. April 1912. Kontorchef Chr. Andersen, Alfa, Vejen, Medlem siden 1. April 1909, Formand fra 1. April 1909 til 1. April 1912. Fyrbøder H. J. Kjær, Alfa, Medlem fra 1. April 1909. Gartner M. Jensen, Vejen, Medlem fra 1. April 1913. Arbejdsmand N. P. Nielsen, Vejen, Medlem fra 1. April 1913. Gaardejer T. Termansen, Vorupgaard, Medlem fra 1. April 1913. Portør M. Chr. Sørensen, Vejen, Medlem fra 1. April 1913. Fru Ingeborg Lorent-

Vejen Sogneraad 1916.

zen, Medlem fra 1. April 1913, indtraadt som Suppleant ved Fru Dorthea Madsens Død. Gaardejer K. Maegaard, »St. Dalgaard«, Medlem fra 1. Maj 1914, indtraadt som Suppl. ved Morten Pedersens Bortrejse fra Kommunen. Siden 1913 har J. A. Fauersholdt været Kommunebogholder, Kasserer og Sekretær for Sogneraadet. Af andre Mænd, der i den sidste Menne-skealder har staaet i Spidsen for Sogneraadet skal nævnes fhv. Sognefoged Ebbe Madsen, nuvær. Nationalbankdirektør Johs. Lauridsen, Købm. A. P. Sørensen og Kontorchef Andersen. Det er ikke altid nogen let Opgave at være Sogneraadets medlem og navnlig Formand, hvor Udviklingen gaar fremad i hurtigt Tempo; det ærefulde Hverv kan ofte være dyrekøbt i de Vanskeligheder der følger med. Det gælder da om, for at bringe det bedst mulige ud af de foreliggende Opgaver, at de, hvem Ansvarer særlig hviler paa, er i Besiddelse af nogenlunde hurtig og klar Omtanke, Besindighed og Ansvarsfølelse. Pengemidlerne, hvormed der arbejdes, er ofte smaa i en Nybygger-Befolkning som her, og

Kravene forholdsvis store og mange. ... Man dømmes i Reglen retfærdigt ved at se tilbage i Tiden, og man vil da for de ledende Mænds Vedkommende i de fleste Tilfælde sande det gamle Ord: »Hvad Fatter gjorde, var netop det rigtige«.

Mange Børn har altid været anset for at være en Velsignelse; det kan blive en Byrde for Familien, men for Samfundet en Rigdom. En saadan Velstand blev navnlig efter 1890 let kendelig i Vejen. Vel havde Tiden ført med sig, at en Andenlærer var bleven ansat i 1870 og senere tillige en Lærerinde, men 1891 blev det nødvendigt at bygge en hel ny Skole »Bakkely«, og dog var Byens samlede Indbyggerantal endnu kun 657. I 1896 er Tallet steget til 837, i 1901 til 1156, i 1906 til 1637, i 1911 til 2134 og i 1916 til 2688.

Parti af Søndergade.

Naar en By har Stigninger i Folketallet af indtil 100 pCt. i 10 Aar, som Vejen havde fra 1896 til 1906, saa stilles der absolut store Krav til Kommunen med Skoler, Lærere og Lærerinder, især da man har holdt stærkt paa fra alle Sider, at Børnene bør have Hverdags Skolegang, 3 Timer for de mindste, 6 Timer daglig for de større Børn. I 1908 byggedes en ny Skole i den

nordlige Del af Byen med 4 Klasseværelser, en anden ældre Skole fik Tilbygning og omtalte »Bakkely« Skole, før til 4 Klasser, blev tilbygget 2 Klasser og indrettet 4 rummelige Beboelser paa 1. Sal. Desuden Gymnastiksal og Folkebadeanstalt. De her nævnte Skoler søges af c. 450 Børn, fordelt i 15 Klasser og undervises af 7 Lærere og 5 Lærerinder samt en særlig Haandgernings-Lærerinde. Dertil kommer, at mindst 50 af Kommunens Børn gaar i Stedets private Realskole.

Selvfølgelig stilles der ogsaa nu andre store Krav til Kommunekassen, navnlig er Alderdomsforsørgelses-Kontoen højt oppe, saa der maa administreres og økonomiseres med megen Omtanke for at byde Skatteyderne saa gode Forhold som muligt med de færrest mulige Penge til Raadighed. Men Kommunen staar endnu foran store Opgavers Fremme. Belysningsvæsenet er vel forsaavidt i Orden som, Byen har tilstrækkelig Elektricitet til Lys og Kraft fra et Værk, der i 1913 overgik fra privat Eje til Kommunen; men da det øvrige Sogn ogsaa ønsker at nyde godt af Værket, maa en Udvidelse til, som ogsaa er planlagt og kun venter paa Krigens Ophør. — Ligeledes er der stærke Ønsker fra mange Sider om at faa et Vand- og Gasværk, og de vil sikkert komme frem til fornyet Overvejelse, naar rolige og normale Forhold indtræder.

Parti af Søndergade.

Parti fra Nørregade.

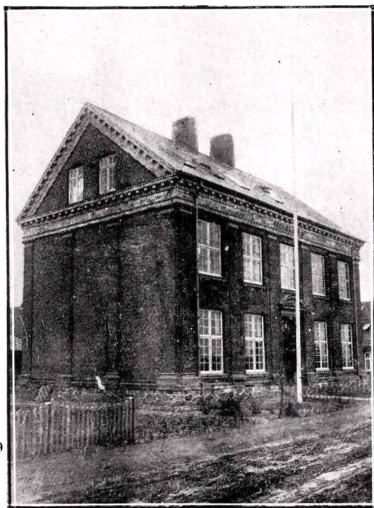
Som før nævnt har Vejen ogsaa en Realskole, der opførtes i Aaret 1900 af den samme Mand, Johannes Lauridsen, der har rakt Haand til saa meget andet særligt af økonomisk Art her i Byen. Samtidig med Forretningslivets Fremme, har han ogsaa haft Øje for Byens Vel paa anden Maade, har da bl. a. indset, at det vilde være af Betydning for den opvoksende Ungdom, at den fik en videregaaende Uddannelse end den, som kan tilbydes i den offentlige Børneskole, og hvorved der aabnes Vej til Livsstillinger, som netop kræver en saadan Uddannelse. Ved Lærernes og Elevernes egen Flid blev med Realskolen altsaa en let Adgang for Børn og Unge i Vejen at lægge Grunden til deres Fremtid.

J. L. byggede udelukkende for egne Penge, sørgede ogsaa for at faa en Bestyrer til Skolen, nemlig nuværende Folketingsmand Slebsager. Renten af Anlægssummen skænkede J. L. til Fordel for Børn fra uformuende Hjem i Vejen Sogn, der søgte Skolen, men paa Betingelse af, at Vejen Kommune gav et lignende aarligt Beløb til saadanne Børns Undervisning.

Slebsager er for flere Aar siden fratraadt som Bestyrer. Han havde dog forinden faaet overdraget Skolen som Ejendom, men solgte den siden til den nuværende

Leder. Skolen har nu i mange Aar haft et Elevantal af 100 a 120 i 7 Klasser; den har dimiteret c. 180 med Resultater, der gør Skolen Ære, er da ogsaa søgt ikke alene fra en temmelig vid Omegn, men ogsaa fra fjernere Egne. Den er Kostskole og har i Reglen 15—16 Elever boende.

Af Hensyn til de mange Haandværkerlærlinge har Byen ogsaa en teknisk Skole. Den første Begyndelse til denne blev gjort af daværende Børstenb. Andersen i 1895, da han i nogle Aftentimer ugentlig samlede en Del unge Mennesker i den daværende Haandværkerbygning for at vejlede dem i Frihaandstegning, Pastor Richter, Lærerne Lauridsen og Vendelbo, ydede ham Hjælp dels ved at holde Foredrag for Eleverne, dels ved at undervise i de almindelige Skolefag. Det var helt igennem et opofrende Arbejde af dem alle. Først i 1899 fik Skolen lidt Tilskud og i 1900 stiftedes et teknisk Selskab, blandt hvis første Bestyrelse var Malerm. Madsen, Boghdl. Ernst Carlsen og Fabrikant Johs. Lauridsen.

Vejen tekniske Skole.

»Haandværkerhuset«, hvor Skolen i flere Aar havde Hjem, var egentlig indrettet som Forsamlingsbygning og derfor ikke velkikket til Skole; men da Realskolen havde god Plads i Kælderetagen, blev den velvilligt overladt til Skolens Afbenyttelse, indtil i 1907, da den fik sin egen Bygning, en toetages Skole med rummelige og hyggelige Klasseværelser og en lille Beboelseslejlighed.

P. Lauridsen
Grosserer.

Nu har Skolen 104 Elever og foruden de almindelige tekniske Skolefag, undervises tillige i Bogføring, Engelsk og Tysk. Skolen har i de senere Aar haft en lille Dagklasse, hvortil i Aar er kommen, at den har optaget Handelsskole-Undervisning i sin Virksomhed. Grosserer P. Lauridsen er Formand i Bestyrelsen, Førstelærer Skøtt, Skolens Forstander. Nuværende Bogholder Andersen, der oprindeligt begyndte teknisk Skole, har trofast fulgt med i dens Udvikling, har flere Gange haft Kursus i Frihaandstegning, for at dygtiggøre sig til fortsat Undervisning.

Institutioner som Banegaard og Posthus fortæller ikke saa lidt om en Byes Udvikling, og om Vejen ikke kan regnes blandt store Forretningsbyer, saa har de nævnte Statskontorer en Del Tal at fremvise, der taler tydeligt om, hvad der kan naaes frem til ved kraftig

Virksomhed. Af Optegnelser, der velvilligt er overladt fra Vejen Jernbanestation, ses, at mens Stationen i 1896 havde en Aarsindtægt af 38000 Kr. er den i de forløbne 20 Aar steget til 194,000 Kr. og staar nu i aarlig Indtægt over flere Byers som Frederikssund, Vordingborg, Skelshør, Assens, Skanderborg, Ribe og Grenaa, og medens Stationsforstanderen for 20 Aar siden hjalp sig med 2 Portører samt en Ekstramand i 4 Timer daglig, er her nu 7 Portører, og Kontorarbejdet er nu steget i samme Forhold. Den Gang kunde Forstanderen og en Assistent overkomme Arbejdet, nu har 4 Assisterer Ansættelse, og alle baade ude og inde har for det meste fuldt op at bestille, til enkelte Tider endog mere, end de vel kan overkomme. Paa Statsbanernes Køreplan er opført 8 Tog fra hver Side i Døgnet, som alle standser ved Stationen, medførende Rejsende: men foruden disse 16 Tog, standser adskillige Tog alene med Gods.

Da Banen aabnedes i 1874 ansattes daværende Kap-tajn Lundbye som Stationsforstander. Han udførte den Gang alene Kontorarbejdet og desuden det dermed forbundne Postvæsen. Da han i 1896 tog sin Afsked fra Banens Tjeneste, udskiltes det allerede den Gang betyde-lige Postvæsen, til hvilket han i de senere Aar havde faaet en Assistent til Hjælp. Siden 1. November 1896 har nuværende Stationsforstander Wa d haft Ledelsen af Trafikvæsenet her i Vejen.

Til Postvæsenets stedlige Administration oprettedes som nævnt i 1896 et eget Postkontor i Vejen, og Post-mester Dreijer ansattes til at lede det. Af nedenanførte Tal paa Forsendelser gennem Postkontoret vil det med Tydelighed erkendes, at Omsætningen her er gaaet stærkt frem i de sidst forløbne 20 Aar.

Den store Stigning fra 1896—97 til 1906—07 finder en let Forklaring deri, at Forretninger som Margarine-fabriken Alfa og Trælasthandelen startedes i dette Tids-rum, desuden fik P. Lauridsens Omsætning samtidig en mægtig Opgang ved Foderstoffer og Kunstgødning. Men naar Stigningen fortsættes ret paafaldende i Aarene der-

efter til 1914—15, uden at der i dette sidste Tidsrum er kommen nogen ny større Virksomhed frem her, da skyldes en saadan Fremgang først og fremmest en stadig Udvikling af Stedets forskellige Virksomheder, som allerede var tilstede, skønt det jo ikke maa lades ude af Betragtning, at Krigen i 1914—1915 kan have haft nogen Indflydelse paa adskillige af de anførte ankomne Forsendelser.

Samtidig med Postkontorets Oprettelse (1896) blev her tillige Telegrafstation, og 10 Aar senere i 1906 kom det ogsaa til at omfatte Statstelefon, der allerede i Finansaaret 1907—08 havde 12,497 Ekspeditioner, og godtgjorde altsaa sin Berettigelse her paa Stedet, men denne Institution er ogsaa stadig i glædelig Fremgang; thi i Finansaaret 1914—15 har den besørget 20,340 Samtaler.

Som Stationsforstander, Kapt. Lundbye ved sin Fraværelse kun havde en Medhjælper til Besørgelse af Postvæsenets Kontorarbejde, saaledes begyndte Postmester Dreyer ogsaa ene. Men i 1906—07 have han til Hjælp en Postekspedient, en Postmedhjælper og to Landpostbude i Byen, i 1914—15 er Kontorpersonalet steget til tre Postekspedienter, en Postmedhjælper, tre Postbude og et Bud i Byens nærmeste Omegn. Til videre Besørgelse af Forsendelser til og fra Postkredsene udgaar fra Posthuset hver Dag 15—16 Landpostbude.

Postkontoret er som almindelig er Tilfældet indrettet i lejede Lokaler. For at det ikke skulde flyttes fra Sted til Sted, paatog Grosserer P. Lauridsen sig at bygge et Hus netop indrettet til Postvæsenets Brug. Han opnaede derved at faa let Adgang for sine egne Forsendelser og Postvæsenet den Fordel, at det ikke fik ret langt til Banegaarden. Bygningen er en af Byens mest stilfulde, to Etager, med Kontorer, Pakrum og Budeværelse forneden, og Beboelseslejlighed for Postmesteren paa 1ste Sal.

	Ankomne Forsendelser i Finansaaret						Afsendte Forsendelser	
	1896—97		1906—07		1914—15		1914—15	
	Antal	Kroner	Antal	Kroner	Antal	Kroner	Antal	Kroner
Breve	144756		307008		377416		403988	
Anbefalede Breve	546		1339		2307		1416	
Postanv., Postopkr.	5819	93979,00	135,03	285242,00	32724	1542822,00	26847	849246,00
Pengbreve	904	227293,00	3023	11039,37	2946	2778023,00	1777	2351425,00
Pakker	5228		13802		22374		13073	
Værdipakker	18	3175,00	207	291940,00	379	1400367,00	254	3336295,00
Aviser, Eksemplarer	6186		17471		19799			
Aviser	173803		360423		608585			
Solgte Frimærker		9549,00		26884,00		48318,00	21086	
Postopkrævningsfs.	3137		9117		19570			

Naar vi har omtalt Telegraf og Statstelefon, der sætter Byen i Forbindelse med længere bortliggende Steder, maa vi ogsaa medtage det stedlige Telefonanlæg. Det er omkring 30 Aar siden den første Begyndelse blev gjort i den Henseende af et Aktieselskab, „Sydjysk Telefonselskab“, paa 14 Medlemmer, der ogsaa alle var Abonnenter. Senere overgik det til et større Selskab, der bibeholdt Navnet, og som omfatter hele det sydlige Jylland fra Horsens i Øst til Varde i Vest, Vejle undtagen.

Mens man ved det første lille Anlæg kun kunde tale med nærmeste Central, f. Eks. fra Vejen til Brørup, maatte en Samtale med Ribe eller Esbjerg ske ved Op-ringning af alle mellemliggende Centraler for at faa direkte Forbindelse. Denne mangelfulde Maade at faa en Samtale i Stand paa er jo forlængst afløst af Hovedledninger, ad hvilke man kommer direkte til de forskellige Centraler.

Vejen har nu alene c. 150 Abonnenter, og den her-værende Hovedcentral har 14—15 andre mindre Centraler til forskellige Sider i Egnen.

Cikoriefabrikken Nørrejylland A. S. er et af de første større Virksomheder i Vejen: den blev anlagt i 1888 af nuværende Nationalbankdirektør Johs. Lauridsen.

Roedyrkingen havde en Del Aar tidligere faaet en betydelig Plads i det danske Landbrug, havde ogsaa vundet Indgang i Vejen-Egnen, men det var udelukkende Foderroer, der dyrkedes, og der er jo nu mangeaarig Erfaring for, at ved Roedyrkingen hævedes vort Landbrug ganske betydeligt. Om det var ved et Tilfælde eller hvorledes Johs. Lauridsen fik den Tanke, at der var andre Roer, der betalte deres Vokseplads endnu bedre, vides ikke, men Tanken fik han, og saa rejste han til Tyskland for at sætte sig ind i Dyrkingen af Cikorierødder. Han hjembragte Frø til Udsæd, tilsaæde selv en Mark og fik efterhaanden flere af Naboerne til ogsaa at dyrke et Stykke Jord med Cikorierødder. Først byggede han en Ovn til Tørring af Aarets Avl, men med Aarene fandt flere Jordejere deres For-

del ved den ny Roedyrkning, og den ene Ovn blev omsider til tre. Det tørrede Produkt solgtes til de danske Cikoriefabriker. Dette kan man vel kalde „Nørrejylland“ Forhistorie: thi da en Del Aar var gaaet begyndte Fabrikerne at trykke Priserne paa Rødderne, og J. L. mente da at finde sin Regning ved selv at anlægge Fabrik, men for at kunne konkurrere med de andre, maatte han søge Dyrkningen udvidet til andre Egne i Landet, hvilket ogsaa lykkedes, og som Følge deraf blev det ogsaa nødvendigt at faa Tørrerier forskellige andre Steder, bl. a. i Horsens og Slagelse.

Da J. L.s Raamateriale og Arbejdskraft sikkert var en Del billigere end de andre Fabrikers, maaske ogsaa hans rejsende Agenter havde Overtaget over de andre, i hvert Fald trykkede Konkurrencen ikke „Nørrejylland“, men for ikke stadig at staa hinanden i Vejen skete der efterhaanden en Tilnærmelse mellem de to Virksomheder, der endte med at „Nørrejylland“ i 1902 overdroges til de danske Cikoriefabriker, bl. a. paa Betingelse af, at J. L. fremdeles skulde være Direktør for Fabriken her, og at denne skulde drives som hidtil, for at Funktionærer og Arbejdere, der havde været knyttet til den i en Aarrække, ikke skulde kastes ud af deres vante Virksomhed. Saaledes forlød det i al Fald, og saaledes blev det.

Siden J. L. blev Direktør i Nationalbanken og som Følge deraf opgav sin Plads paa „Nørrejylland“, er her vel nok sket mindre Forandringer i Driften, men omtrent det samme Antal Arbejdere som tidligere har endnu et lønnende Virke paa Fabriken, hvis daglige Drift ledes af Fabriksbestyrer Stern dorff, der kom hertil allerede i 1891 som Arbejdsleder.

MARGARINEFABRIKEN „ALFA“ A/S.

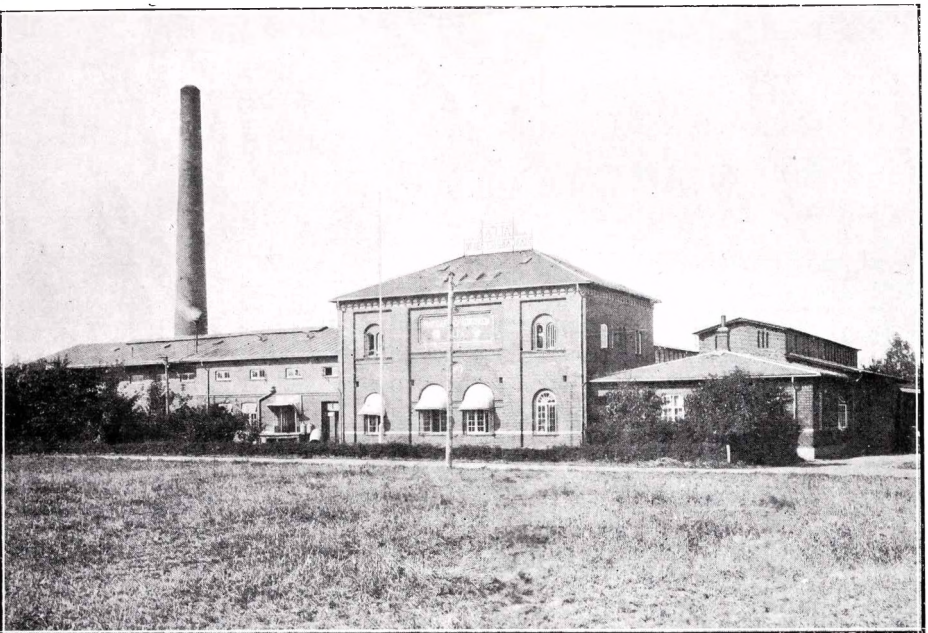
Som Læserne vil have lagt Mærke til, har Nationalbankdirektør Johs. Lauridsen været stærkt medvirkende ved, og som oftest i Spidsen for de mange efter landlige Forhold ret betydelige Forretninger, der er vokset frem her i den sidste Menneskealder. Uden hans Foretagsomhed vilde Vejen næppe have været det, Byen er i Dag, skønt den ikke, som det vil ses længere fremme i Bogen, har været blottet for andre dygtige og driftige Folk. Dog vil sikkert disse erkende, at Johs. Lauridsen oftest har haft den første Tankegnist, hvoraf Arbejdets Ild har udviklet sig.

Ogsaa for A. S. Margarinefabriken „Alfa“s Vedkommende har han været Hovedmanden. Virksomheden begyndte i 1897 med en delvis indbetalt Aktiekapital af 250,000 Kr. Den første Bestyrelse kom til at bestaa af Johs. Lauridsen, der blev Formand i Bestyrelsen og Fabrikens Direktør, Professor Poul la Cour, Askov, Justitsraad C. H. Clausen, Holsted, Apotheker N. C. Müller, Kolding, nu København, og Grosserer P. Lauridsen, Vejen. De samme med Undtagelse af Professor la Cour, der er død, danner Bestyrelsen endnu, og i la Cour's Sted er valgt Rentier N. A. Bundsgaard, Gjesten.

Anlægget var efter Datidens Forhold betydeligt og tidssvarende, men med Fabrikens tiltagende Produktion er der foretaget Udvidelse paa Udvidelse: ikke mindst netop nu, da disse Linier skrives. Samtidig er selvfølgelig Aktiekapitalen flere Gange udvidet.

I selve Fabriken arbejdes der med et stedse forøget Personale, blandt hvilket mange Mejerister, og Arbejdet her har hele Tiden været ledet af Fabrikmester (fhv. Mejeribestyrer) J. Jensen. Medens Kontorarbejdet i Begyndelsen kunde overkommes af 3 Mand, har Fabriken nu en særskilt Kontorbygning, hvor der arbejder over 30 mandlige og kvindelige Kontorister under Kontorchef Andersens Ledelse.

Produktionen var i de første Aar kun 3 til 4 Million Pund aarlig, men er nu saa stor, at „Alfa“ maas regnes som een af de største af Landets Margarinfabriker.

»Alfa's første Fabriksbygning.

Da Johs. Lauridsen overtog Stillingen som Nationalbankdirektør, efterfulgtes han som Direktør for „Alfa“ af Ingeniør O. Vang Lauridsen, der siden da har fyldt

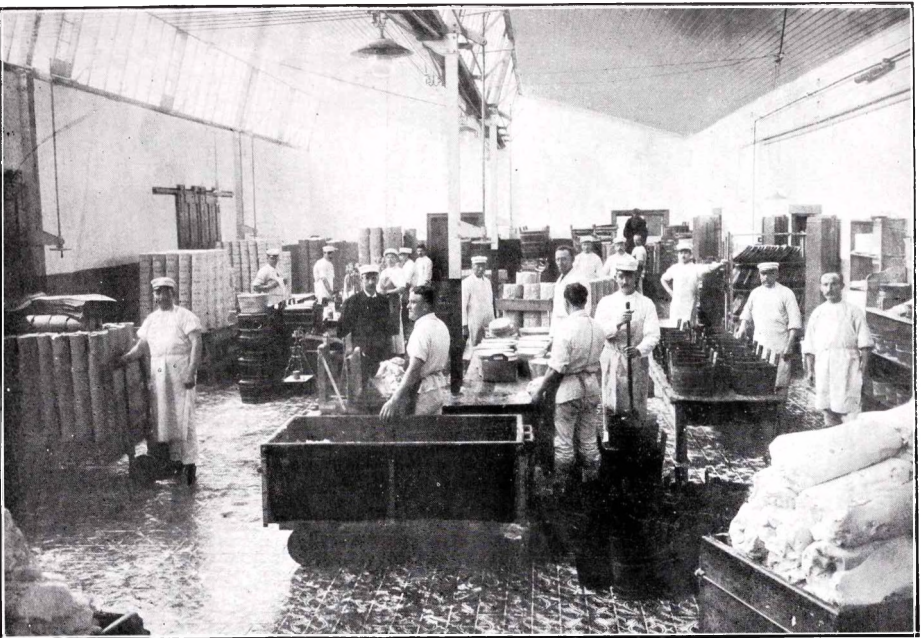
Pladsen til Aktieselskabets fulde Tilfredshed, og stedse har forstaaet at føre Fabriken i første Række.

Ved Fremstillingen af en Vare som Margarine, maa der anvendes størst mulig Omhu, ikke alene for at gøre den tiltalende i Udseende og Smag, men ogsaa af Hensyn til Holdbarheden. Raaprodukterne er omtrent givne, men Behandlingen af dem er af største Betydning. „Alfa“ har derfor i flere Aar stadig haft Ingeniører, hvis Opgave har været at paavise de forskellige Raastoffers heldigste S sammensætning samt at gøre Forsøg med Behandlingen og med de bedste Maskiner og Apparater. Fabriken har sit eget Laboratorium, hvor alt, hvad der kan have Betydning for Fabrikation og Kvalitet, nøje kontrolleres.

Ved selve Fabrikationen hersker der gennemført Renlighed, saavel hvad Lokaler og Maskiner angaar, som i Behandlingen af Margarinen paa dens Vej fra Smelteriet til Emballagen, hvori den pakkes. Det Personale, der behandler den, er som Regel Folk, der tidligere har haft med Smør at gøre, og som derfor paa Forhaand er vant til at behandle en saadan Vare med samvittighedsfuld Omhu.

Blandt „Alfa“s mange smukke og moderne Anlæg falder særlig ét Lægmanden i Øjnene, nemlig Ventilationsanlægget. Luften indsuges udefra ved Hjælp af en stor Ventilator, passerer et særligt Filteranlæg, saaledes at den befries for alle Bakterier, og ledes nu gennem et Net af Kanaler og Rør ud i alle Fabrikslokalerne, hvor Luften paa denne Maade fornyes flere Gange i Timen. Fabrikens bakteriologiske Laboratorium kontrollerer til Stadighed Luftrenselsens rigtige Forløb. Maskinkraften var oprindeligt kun 45 Hestekraft ialt, men er, efter at Fabriken er dreven i 18 Aar, nu udvidet og forstørret saaledes, at „Alfa“ i Efteraaret 1916 vil staa med en Dampmaskinkraft af omtrent 700 Hestekraft, hvorfra drives Dynamomaskiner med næsten 400 Hestekraft til Dækning af Kraft og Lys i Fabriken. Hele Resten af Dampmaskinkraften medgaar til Driften af de store Køle-maskiner.

De her anførte Tal for Maskinkraft viser paa bedste Maade Stigningen i „Alfa“s Produktion og den fremstillede Vares høje Kvalitet. Bygningerne udgør et an-

Margarinefabriken »Alfa«, Interiør fra Pakkeriet.

seligt Kompleks, der straks falder i Øjnene, naar man kommer til Vejen eller passerer med Toget, og det vil let ses, at det er en stor Virksomhed, der her udfolder sig.

Vejen Sparekasse.

Vejen Sparekasse blev oprettet 1867 med en Garantikapital af 3000 Rigsdaler = 6000 Kr., der tildels blev indbetalt. Da der var langt til Kolding, den nærmeste Købstad der sagtens havde nærmeste Spare- og Laanekasse, er det let forstaaeligt, her maatte være Trang for en saadan Pengeinstitut, dels for at kunne faa Folks Spareskillinger, om end kun mindre og meget smaa Beløb, dels for af afhjælpe andre Folks øjeblikkelige Pengesforlegenhed med mindre Laan. Kassen havde i mange Aar kun smaa Kaar, maatte derfor nøjes med et meget indskrænket lejet Lokale, og flytte fra et Sted til et andet. Dertil kom, at Kassen i Firserne under Landbrugets Vanskeligheder led et betydeligt Tab og

den opsparede Reservefond maatte dække den derved fremkomne Underbalance.

Der maatte derefter fortsættes paa bar Bund, hvis man ikke hellere skulde opløse den hele Virksomhed. Det første blev da foretrukket, tildels nye Mænd kom i Styrelsen, af hvilke bør nævnes daværende Sognefoged Ebbe Madsen og Fabrikant Johs. Lauridsen, hvem det i Forening med en af de tidligere Ledere, Lærer Jørgensen, lykkedes at redde Kassens Bestaaen. Ved en fortsat fortrinlig Administration blev Kassen efterhaanden i Stand til under Stationsbyens Opkomst at imødekomme alle rimelige Fordringer paa billigst mulige Vilkaar. Det var navnlig 2. Prioritets Kautionslaan, der søgtes, men som Pengemidlerne voksede, har den ogsaa kunnet inklade sig paa ret betydelige Laan til Kommunen og lignende.

Først for faa Aar siden, i 1911 fik Kassen sin egen Bygning (paa Hj. af Søndergade og Jyllandsgade) opført i 2 Etager med Kontor og brandfri Rum i Stuen og Beboelseslejlighed paa 1. Sal. Denne beboes for Tiden af Sparekassens Direktør, førnævnte Ebbe Madsen.

Til Oplysning om Kassens Fremgang siden Krisen i 1886 skal anføres, at i 1888 var Sparernes Tilgodehavende 156,000 Kr., det følgende Aar viser en Indskudskapital paa 181,000 Kr., og der er da begyndt at henlægge til et Reservefond, nemlig 258 Kr. I 1915 var Indskudskapitalen naaet op til 1,546,859 Kr. paa 3233 Konti, altsaa til nær 10 Gange Indskudet i 1888; og Reservefondet er ved sidste Regnskabsaar, (1915) naaet til 99,279 Kr., samtlige Udlaan til 1,378,541 Kr.

For en Del Aar tilbage, da A/S. Banken for Vejen stiftedes, troede man, at den vilde blive meget generende for Sparekassen; men en saadan Ængstelse for Konkurrencen viste sig denne Gang som saa ofte før paa andre Omraader at være ugrundet; begge Institutioner trivedes vel ved Siden af hinanden.

Sparekassens nuværende Bestyrelse bestaar af Gaardejer A. Andersen, Gammelby, som Formand, forhenv.

Sognefoged Ebbe Madsen, Vejen, som Kasserer, Rentier P. J. Pedersen, Vejen, Gaardejer J. K. Sørensen, Askov og Handelsagent R. Laursen, Vejen. Bestyrelsen bistaas ved Bogholderiet for Øjeblikket af Frk. M. Jensen.

Ebbe Madsen
Sparekassedirektør

P. J. Petersen

A. Andersen

J. C. Sørensen

Bestyrelsen for »Sparekassen for Vejen og Omegn«.

Efter at de større Aktieforetagender, Margarinefabriken „Alfa“ og „Vejen Trælasthanvel“ var startede, blev det efterhaanden næsten en naturlig Følge, at disse og andre stedlige Forretninger fik en nemmere Adgang til Pengeomsætning end Bankerne i Kolding bød, og da Sparekassen i Vejen ikke var indrettet paa Handelsom-

sætning, fremstod i 1903 Aktieselskabet „Banken for Vejen og Omegn“. Denne begyndte med en Kapital paa 100,000 Kr., hver Aktie paa 200 Kr., for at gøre saa mange af Byens og Omegnens Befolkning interesserede i den. Den viste sig ogsaa snart, at den var fuldtud berettiget og gjorde god Gavn uden at skade Sparekassen, idet ikke alene Forretningsfolk benyttede den som Mellemlid for deres fjernere Forbindelser, men ogsaa saa godt som alle Mejerier i Egnen gjorde her deres Pengeomsætning. Aktiekapitalen er nu naaet op til 250,000 Kr., og Banken havde ved sidste Regnskabsaars Slutning (for 1915) et Indskud paa over 3½ Millioner Kr. og et Reservefond paa 84000 Kr. samt en Omsætning i Aaret paa 45 Millioner Kr.

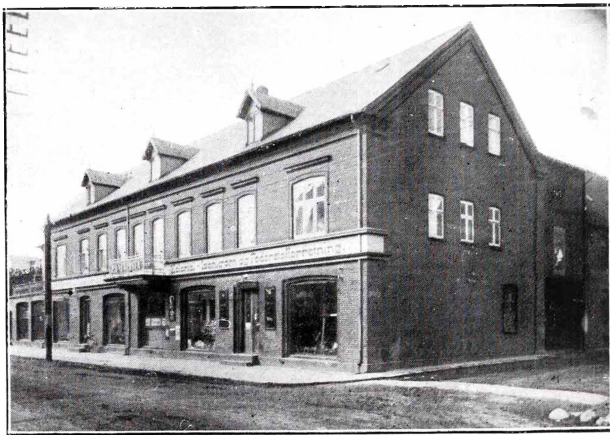
Th. Karmark
Bankdirektør

Foruden Hovedkontoret i Vejen har Banken daglig Kontor i Holsted og hveranden Dag i Brørup og Gørding. Den har i sin egen stilfulde Bygning i 2 Stokværk, hvoraf den nederste er forbeholdt Kontorerne, medens øverste er indrettet til Beboelse for den administrerende Direktør, E. Haunstrup, der haft denne Stilling fra Bankens Begyndelse, ligesom forhenv. Købmand Karmark har været Bankens Kasserer hele Tiden.

Den største Handelsforretning i Vejen er Grosserer P. Lauridsens, ikke alene i Henseende til, at den har den største Penge- og Vareomsætning, men den omfatter saa

mange Vareartikler, som sjældent er Tilfældet i samme Forretning i Handelsverdenen.

P. Lauridsen begyndte den 3. Oktober 1891 i sin egen nyopførte Købmandsgaard paa Søndergade i Vejen en Købmandsforretning i Korn- og Fødestoffer, Kolonial og Isenkram. Der var allerede den Gang adskillige andre lignende Forretninger, og da Byen endnu den Gang kun havde 657 Indbyggere, det øvrige Sogn omtrent det samme Antal, fik Forretningen til en Begyndelse noget nær den samme Modtagelse som den grimme Ælling i Eventyret; det var da ogsaa en almindelig Mening, at den ikke kunde blive til noget, men maaske kunde den opnaa at ødelægge Handelen for nogle af de andre Forretninger. Den fik dog snart en bedre Skæbne end den grimme Ælling, thi det viste sig ret snart endda, at der skete ingen Ulykker ved dens Nærværelse, idet de fleste efterhaanden fik mere at bestille, som baade Folketal og Forbrug blev større.

P. Lauridsens Kolonialforretning.

I 1893 optog P. L. tillige Manufaktur i en særlig Afdeling, hvorved hans private Lejlighed blev saa ind-

skrænket, at det blev nødvendigt for ham i 1898 at bygge en Etage paa Huset; desuden foretoges en Omordning forneden, saa at Kolonial- og Jernvarer fik hver sin Afdeling, i Lighed med hvad Manufakturet havde, og tillige hver sin Bestyrer. Ved en saadan Ordning af Forretningen blev det muligt for P. Lauridsen selv at ofre sin Tid saa at sige alene paa Grovvarerforretningen (Korn, Foderstoffer og Kunstgødning).

Naar man ikke er Fagmand, kan man ikke dømme om, hvad der har været Grunden til en saa enestaaende Størrelse, som denne Forretning er naaet frem til i forholdsvis kort Tidsrum. Man spørger uvilkaarligt: Er det et særligt Handelsgeni, der har skabt denne Omsætning, eller er det manglende Konkurrence, eller beror det maaske paa et fortrinligt Held? Det nytter ikke at spørge P. L. selv; for han vil selvfølgelig ikke fremhæve sig selv som mere genial end andre Handlende; men vi andre har Lov til at tro noget om ham i den Retning. Konkurrence har han ikke savnet i hvert Fald ikke i de senere Aar, da Jydsk Foderstofforretning har haft Lager her i Brugsforeningen, men da Heldet — „Lykken følger den Kække”, siger det gamle Ord — og omend P. L. har haft god Plan i sit Arbejde, saa har han næppe, saa lidt som forøvrigt noget andet Menneske, kunnet udregne sine Planer i alle deres Enkeltheder fra Begyndelsen til Enden. Der er noget der kaldes det døde Punkt og som en begyndt Kraft eller Fart skal hjælpes over. Maaske har der mere end en Gang været et dødt Punkt i P. L.s Forretning, hvor Heldet har været den skjulte Kraft, der har hjulpet Geniet over. Men en stor Forretning er det bleven, hvilket tydeligt fremgaar af følgende: I 1906 anlagde P. L. Filial i Skodborg, i 1909 i Holsted, i 1911 i Andst og 1913 byggede han Pakhus ved Kolding Havn, aabnede Kontor i Kolding og paabegyndte en Importforretning for Korn og Foderstoffer, hvorved Koldingafdelingen blev Hovedforretningen. I 1914 overgik denne tillige med samtlige Filialer, undtagen Skodborg, til et Aktieselskab med Hjemsted i

Kolding. P. L. leder fremdeles som Direktør Forretningen, der bærer hans Navn.

Grosserer P. Lauridsens Villa »Brejdblik«.

Et Aars Tid før byggede han sig en smuk Villa ved Askovvejen paa et Sted, hvorfra haves den dejligste Udsigt over den sydlige og østlige Omegn; formodentlig

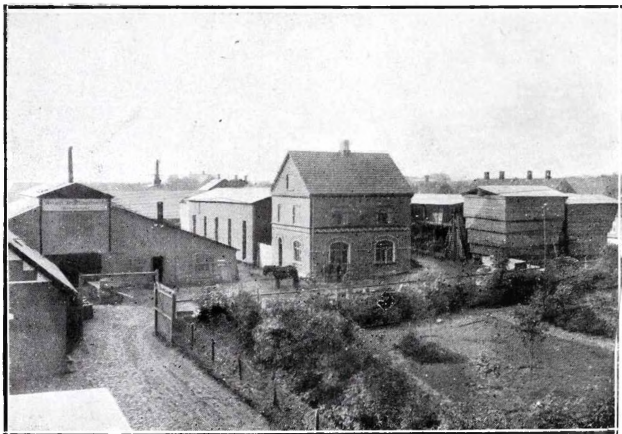
paavirket heraf har Villaen faaet det ret betegnende Navn „Brejdblik“. Om P. L. eller hans store Forretning skulde naa til den samme Anseelse som hin grimme Ælling, der blev til en Svane, faar staa hen. Han synes i hvert Fald at være godt hjemme paa Menneskelivets store Hav, hvor han endog en Gang imellem dykker ned for at friske sig ved at hente nye Ideer op.

En af de sidste, som forresten skal være taget paa „Brejdblik“, er at P. L. og Hustru i Forening har skænket Vejen Kommune et Bibliothek paa c. 2000 Bind, samt Inventarium til 4 Lokaler, hvilket bliver aabnet i Løbet af Aaret til offentlig Afbenyttelse; særlig de mange unge Mennesker, der er ansat i forskellige Virksomheder her i Vejen, vil den smukke Gave forhaabentlig bringe megen Gavn og Glæde i deres Fritid.

Det kunde jo tænkes — man har jo Lov til at gætte — at den nævnte Gave staaer i Forbindelse med, at det i Aar netop er 25 Aar siden P. L. begyndte sin Forretning i Vejen, og at Ægteparret paa den Maade har villet vise deres Taknemlighed for en frugtbar Arbejdstid, eller om man vil — for Lykkens Gunst.

Med det begyndende Byggeri omkring Jernvejsstationen kom naturligvis flere Bygningshaandværkere. En af de første Bygmestre var Ebbe Sørensen Høllund har var af de smarte Mennesker, om hvem Sagn og Eventyr fortæller, at de kan høre Græsset gro, hvilket omsat paa Nutiden vil sige det samme som, at der er Penge at tjene, og den Slags Mennesker har der endda være adskillige af her i Vejen. Han indsaar snart, at i Byggeriet vilde der blive Konkurrence, slog derfor ind paa en Trælastforretning, vel nok i mindre Stil, men end mere fordelagtig, da han i dette Fag var ene paa Pladsen. Senere meldte sig et kapitalstærkt Aktieselskab „Vejen Trælasthanvel“, til hvem Høllund afhændede sin Forretning, købte Herregaarden Rask i Horsensegnen, som han endnu ejer og bebor.

A/S. Vejen Trælasthandel anlagdes i 1902. Den stærkt tiltagende Bebyggelse af Byen og Omegnen indbød til en større Forretning af den Slags, og da tidligere Bygmester i Amerika Niels Pedersen ved den Tid var vendt tilbage hertil, stillede han sig i Spidsen for et Aktieselskab, hvis Direktør han blev og har været siden. Forretningen begyndte med en Kapital paa 30000 Kr. og havde det første Aar en Omsætning paa 40000 Kr. Disse Tal er imidlertid i Aarene, der er gaaet, forhøjet til henholdsvis 200000 Kr. og 500000 Kr.

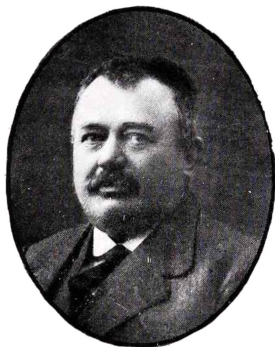

A/S. Vejen Trælasthandel.

I Forbindelse med Trælasthandelen drives et betydeligt Dampsavværk. Til yderligere Forstaaelse af Fremgangen i den samlede Bedrift oplyses, at mens den fra først af kunde besørges ved Hjælp af 5—6 Mand, beskæftiger den nu 20—25 Mand daglig. Foruden Hovedforretningen i Vejen har Aktieselskabet Filial i Holsted, og til Forsyning af Lagrene herhjemme har Selskabet desuden erhvervet sig Skove i Sverrig. Men da den aarlige Produktion *der* er større end Virksomheden herhjemme

endnu kan aftage, afgiver den ogsaa Materialer til andre lignende Forretninger her i Landet.

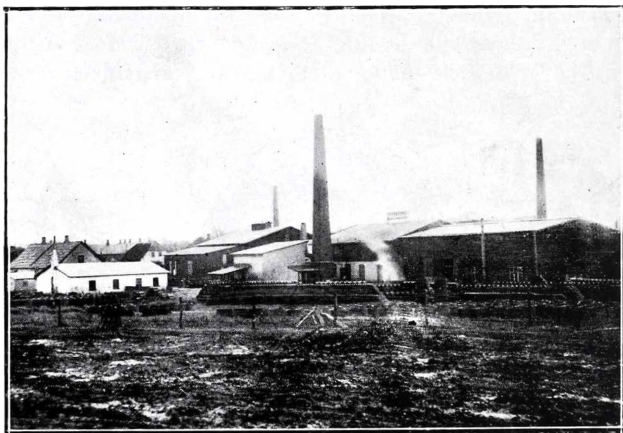
Ligesom der med den tidligere Trælastforretning (Høllunds) var forbunden en mindre Tagpapfabrik, der er nedlagt for mange Aar siden, saaledes er der ogsaa en saadan, kaldet „Phønix”, temmelig nær knyttet til den nuværende Trælasthandel. Det er ogsaa et Aktieselskab, for hvilket førnævnte Niels Pedersen ogsaa

Direktør Niels Pedersen

er Direktør nu. Selskabet oprettedes i 1907, men begyndte først Virksomheden i 1908 med en indbetalt Aktiekapital af 50000 Kr. Det var nok navnlig Nationalbankdirektør Johs. Lauridsen, der stod i Spidsen her som for saa meget andet: foruden ham var Landslingsmand Rasmussen, Vandamgaard, og Direktør N. Pedersen Medlemmer af Bestyrelsen, og som Direktør for Forretningen fungerede først Ingeniør Vang Lauridsen, men da han senere overtog Direktørpladsen paa „Alfa” blev N. Pedersen Direktør for Tagpapfabriken. Denne har tillige en Afdeling for Tilvirkning af Cementvarer, særlig Cement-Tagsten og en betydelig Virksomhed Landet over med at lægge Tagpap op og med dets Vedligeholdelse. Til Cementvarernes Udførelse har Fabriken naturligtvis de bedste Maskiner paa

dette Omraade, der baade arbejder solidt og hurtigt (7—8 Tagsten i 1 Minut). Omsætningen har haft en Stigning fra 50000 Kr. til 125000 Kr. aarlig og giver Arbejde til 12 Mand.

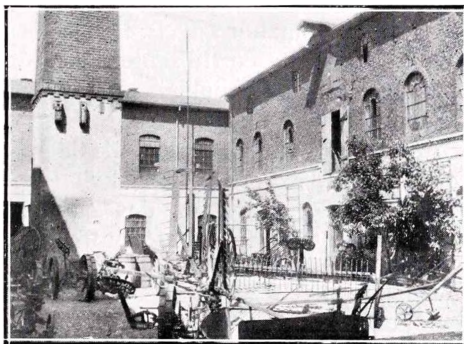
A/S. Fabriken „Phönix“.

I 1911 i Foraaret nedbrændte den største Del af Fabrik og Lager, men blev hurtigst muligt opført i ny og større Skikkelse, i Forhold til den stegne Produktion.

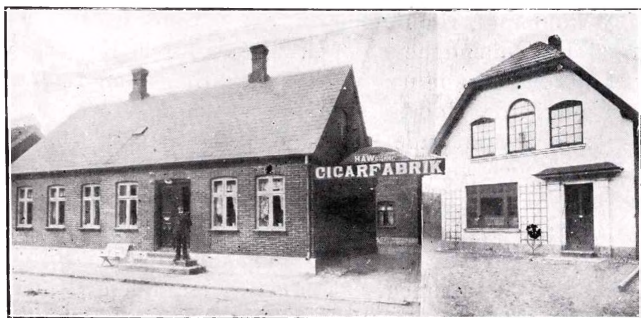
I den forløbne Tid har man navnlig kastet sig over Tilvirkning af et Specialmærke „Solo-Tagpap“, der skal have naaet en høj Grad af Fuldkommenhed og staa paa Højde med det bedste i sin Art, samt en Paptjære, „Lysoltjære“, der skal kunne tætte selv meget daarlige Paptage.

Blandt Vejens ældste og større Forretninger maa ogsaa nævnes S. C. Svennings Maskinfabrik, der begyndte i 1884 under meget smaa Forhold i et lejet Lokale. I 1888 fik Svenning dog eget Værksted, der imidlertid tilligemed Beboelsen nedbrændte i 1891, hvilket vel gav en Standsning i Virksomheden: men den kom hurtigst muligt i Gang igen, og kort efter udvidedes den til ogsaa at omfatte Jernstøberi. Svenning har næppe nogensinde

raadet over store Kapitaler til Driften og til Iværksættelse af ny Ideer, men ihærdig, som han har været, har han forstaaet at hjælpe sig med smaa Midler. I 1899 indrettede han sig et Elektricitetsværk, egentlig kun bestemt for sin egen Bedrift, men han fik snart den ene Bestilling efter den anden paa Lys og Kraft, saa det blev nødvendigt for ham at anlægge et Værk, der kunde forsyne Byen, solgte det imidlertid i 1904 til anden Privatmand; siden overgik det til Kommunen.

S. C. Svennings Maskinfabrik.

A. K. Waldeiers Cigarfabrik.

Som nævnt tidligere er der Virksomheder i Omegnen, som ikke vel kan forbigaa under en Omtale af Vejen. Der er maaske ikke saa ganske faa Mennesker kommen hertil netop fordi Askov Højskole ligger her i Nærheden, ca. 3 Km. herfra, i hvert Fald vil det med stor Sandsynlighed kunne paavises, at Skolen har haft Betydning for Vejen. Af Hensyn til Pladsen maa vi dog indskrænke os til en kort Omtale.

Askov Højskole er en Fortsættelse af Rødding Højskole, der i 1864 ved Krigen og Tabet af Sønderjylland blev forstyrret i sin Virksomhed, og hvis tre Lærere Ludvig Schrøder, H. Nutzhorn og R. Fenger derfor flyttede herover og begyndte en Højskole i en lille Bondegaard, der netop stod til Raadighed. Her blev de modtagne med aabne Arme og hjulpet tilrette af venligsindede Mennesker i Askov og Vejen. Skolen fik da ogsaa snart stor Tilstrømning baade af mandlige og kvindelige Elever, tillige blev den Midtpunktet for den aandeligt vakte Befolkning i Egnen. Der holdtes offentlige Møder paa Skolen en Gang hver Maaned om Vinteren; de smaa Lokaler var da aldeles overfyldte. Vel kom der mange fra andre Egne til disse Møder, men det tør nok med temmelig Sikkerhed antages, at den overvejende Del af Tilhørerne har været fra den nærmeste Omegn. Sindene og Tankerne blev sat i Bevægelse ved de baade løftende og lærerige Foredrag, der blev holdt; en Rigdom af Sange kom ind i Hjemmene, og det var nok ogsaa herfra, at Landmændene i Egnen fik de første Fingerpeg til et rationelt Landbrug. I 1878 fik Højskolen Navnet „Den udvidede Højskole i Askov“, idet den optog en mere omfattende Undervisning paa sin Plan for Vinterskolen, indførte nye Fag og som Følge deraf knyttedes der flere Lærerkrafter til Skolen, bl. a. Professor Poul la Cour, og Skolen blev fra nu af Fællesskole om Vinteren for baade kvindelige og mandlige Elever, i Sommerens 3 Maaneder fortsættes fremdeles med almindelig Højskole for voksne Piger. — Vinterskolen har imidlertid stadig været i Udvidelse, ligesom ogsaa

Elevantallet stedse er vokset til et Tal mellem 250 og 300. Efter at Skolens første Ledere enten er døde eller har trukket sig tilbage, ledes Skolen nu af Forstander Jacob Appel og Hustru Fru Ingeborg f. Schrøder samt en stor Stab af Medlærere. Som det vil mindes, blev Forstander Appel for nogle Aar siden kaldt fra Højskolegerningen for at overtage Kultusministeriet i et Par Aar, i hvilken Tid hans Hustru overtog Forstanderpladsen.

At give en udførlig Beskrivelse af, hvad der er foregaaet i Askov i den sidste Menneskealder vilde her føre for vidt. Kun endnu dette, at Byen under de her fremførte Forhold ogsaa har udvidet sig. Mens her i 1864 kun var fire Bøndergaarde og maaske lige saa mange Huse, tæller den nu foruden Gaardene mellem 40 og 50 større og mindre Huse, og lad os ikke glemme, at de i høj Grad beskedne Bygninger Højskolen begyndte i, efterhaanden har udvidet sig til flere større Bygninger.

Byen gør i sin Helhed et særdeles idyllisk Indtryk, og Menneskelivet har udviklet sig saa samdrægtigt, at man i Forening har kunnet gennemføre forskellige Anlæg som Vandværk og Elektricitetsværk. Desuden har man dannet Valgmenighed og bygget egen Kirke, da Sognekirken kun er lille i Forhold til den betydelige Tilvækst i Folketallet, som Højskolen har hidført.

Askov er dog ikke alene en Skoleby for theoretisk Uddannelse, og det vilde være stor Uret at forlade Byen uden at henlede Opmærksomheden paa de forskellige praktiske Virksomheder, der udfoldes her. Oppe syd for Højskolen ligger den af Professor P. la Cour anlagte Forsøgsmølle til Fremstilling af Elektricitet ved Vindkraft. Her holdes aarligt Kursus til Uddannelse af yngre Mænd, der giver sig af med Anlæg og Pasning af mindre Elektricitetsværker.

Øst for Byen er Forsøgsmarkerne ved Ø. Haugegaard under Ledelse af Statskonsulent Fr. Hansen, vest for Byen er lignende Forsøg paa Sandjord, ledede af Assistent Stenbæk. Desuden mærker vi os Sløjds skolen,

hvor i Vinterens 5 Maaneder ca. 40 ganske unge Mennesker fra Landets forskellige Egne, er sysselsat under Forstander Anders Niensens og Inspektør Kirkebjergs Vejledning, i Sommertiden afholdes sædvanlig 2 Kursus til Uddannelse af Sløjdlærere. A. Lervads Husflids-skole lader afholde flere aarlige Kursus. Frk. la Cours Væverskole har ligeledes et Par Maanedskursus hver Sommer. For den ukonfirerede Ungdom har Byen en offentlig Skole for de mindre og en Privatskole for de større Børn.

Forannævnte Virksomheder omtalt i størst mulig Korthed turde maaske dog give en Fremstilling om et betydeligt Arbejde af forskellig Art og særlig til Dygtiggørelse af Ungdommen; men ogsaa den ældre Slægt høster direkte Gavn deraf, da denne i Sommertiden kommer dels i Foreninger dels enkeltvis for ved et kort Besøg at drage sig til Nytte, hvad der i Øjeblikket er at se og høre.

Det store Skolebesøg og de mange Foreningsbesøg, som saa at sige alle foregaar gennem Vejen, har naturligvis ogsaa nogen Betydning for denne By, og naar dertil kommer, at Skibelund Krat eller Plantage hver Sommer besøges af en Mængde Turister, ogsaa allervæsentligst gennem Vejen, forstaar man, at Omegnen dels direkte, dels indirekte yder et Bidrag til Byens Udvikling.

Ligesom det efter Krigen i 1864 blev nødvendigt at flytte Højskolegerningen fra Rødning til et Sted nord for Grænsen, saaledes blev det ogsaa vanskeligt for danske Folk at afholde offentlige Møder sønden for Grænsen, hvorfor de maatte se sig om efter et Fristed nord for Kongeaaen, hvor de i Fred kunde samles baade til kristelig og dansk folkelig Opbyggelse. Skibelund Krat laa ret tilpas, og saa blev et Stykke af det købt af et Aktieselskab i 1865. Regelmæssigt er der siden hver Sommer bleven afholdt 2 Møder, et folkeligt d. 5. Juni og et kirkeligt sidst i Juli. Det er da Tusinder af Mennesker baade fra Syd og Nord her mødes. Efterhaanden er Stedet blevet til en Mindelund, idet der rundt om

Festpladsen er rejst Bavgastene for de afdøde, der paa en eller anden Maade har haft Betydning for den kristelige og den folkelige Sag, som her er blevet fremdraget. Desuden findes her de forøvrigt landskendte Kunstværker „Modersmaalet“ bekostet af Bankdirektør Konferensraad A. Heide, fremstillet af Hansen-Jacobsen, og „Magnusstenen“ bekostet af Statsraad Thor Lange, udført af Niels Skovgaard.

Skibelundforeningen, der ejer Stedet, har for at tilfredsstille de mange Turisters legemlige Behov bygget Restauration.

Og saa at sige hver eneste Søndag i Sommertiden er her et myldrende Folkeliv, idet Omegnens Beboere, ældre og yngre, mødes her i stort Tal for at nyde Naturen og friske sig ved alt det gode og skønne, som Stedet byder paa. Her er ogsaa et søgt Udflygtssted for Skolebørn længere borte fra.

Som de voksne danske Sønderjyder selv søgte sig et Fristed herovre, saaledes blev det ogsaa efter Krigen 64 i endnu højere Grad nødvendigt at faa en fredlyst dansk Skole, hvor deres Børn kunde faa Undervisning i den samme Aand og paa det samme Modersmaal, som de selv havde nydt som Børn. Stedet havde man i Skibelund, til at lede Skolen havde de selv et Par Mennesker, Friskolelærer Knud Pedersen fra Rødding og Hustru Georgia f. la Cour. De to byggede saa Skole og Hjem i Skibelund, til en Begyndelse meget smaat; men efterhaanden byggedes til, skønt det Tid efter anden blev vanskeligere for Børnene at komme herover. — Omsider blev det helt forbudt ukonfirmerede, og dette gav vel nok en Nedgang til Følge for Skolen, men snart efter indrettede man sig med Efterskole for konfirmerede Børn, og den har haft stadig større Tilgang, indtil den store Krig foraarsagede en Standsning.

Umiddelbart udenfor Krattet har Kunstneren Hansen-Jacobsen ladet opføre en Kunsthal til Opstilling af sine betydeligste Værker, hvilket her gøres opmærksom paa, da besøgende i Skibelund, som ikke har set hans

Kunst før, nødigt maatte forlade Stedet uden at have gjort sig bekendt med denne Samling.

Uden her at komme nærmere ind paa en Omtale af Hansen-Jacobsen som Kunstner skal dog tilføjes, at han er født i Vejen, Søn af en gammel Vejen-Slægt, og som han har gjort sit Land Ære ud over dets snævre Grænser, saaledes har han ogsaa bidraget til, at hans Fødeby er bleven kendt ud over Landet.

Hansen-Jacobsens Kunsthal i Skibelund.

Pladsen i nærværende Skrift tillader ikke at gaa mere i Enkeltheder end sket er: men nævnes bør det, at Byen har 2 Læger og et Apothek, 2 Dyrlæger, 1 Sagfører og 1 Arkitekt, samt et rimeligt Antal Handlende i Kolonial-, Fajance- og Jernvarer, Manufaktur og Viktualier, 2 Fotografer, Bog- og Billedhandlere, selvfølgelig er her ogsaa Borgere, der sørger for Byens Forsyning med Brød, Kød, Klæder og Fodtøj, ikke at glemme dem der skaffer Husly, og skønt mange Familier selv har Have, savner Byens og Omegnens Gartnere ingenlunde Afsætning af Blomster, Frugt og Grøntsager.

I. P. Dalskjolds Forretning.
(Vejens ældste).

Forretningslivet har medført, at her er opstaaet en Mængde Foreninger til Varetagelse af baade faglige Interesser og Borgerlivets Udvikling. Blandt disse skal her nævnes Kunstforeningen, der i særlig Grad virker paa forskellig Vis for at højne Sansen for god Kunst og

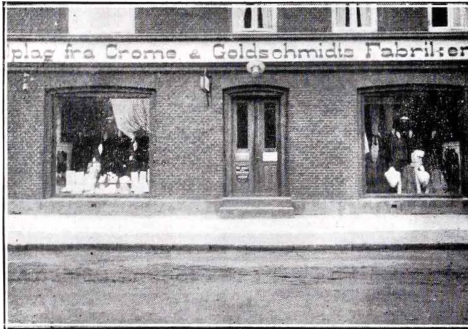
N. Pedersens Børneudstys- og Tricotageforretning.

Andreas Sørensen's Kolonialforretning.

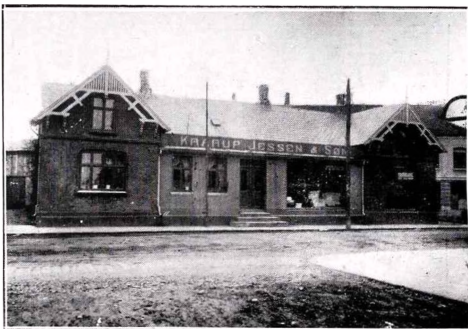
C. L. Munk's Bageri.

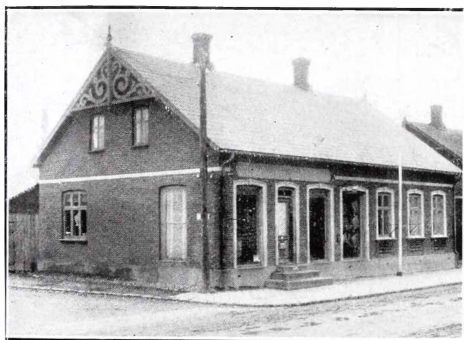
H. C. Lunds Manufakturforretning.

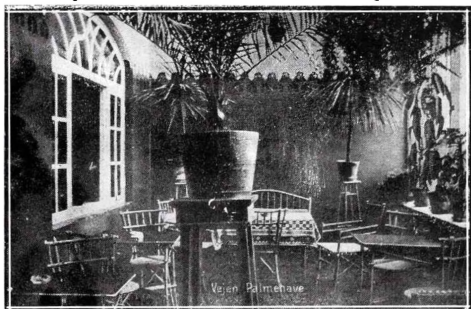
P. Dahls Slagterforretning.

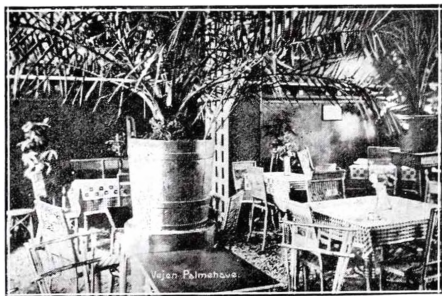
Krarup Jessen & Søns Sadelmagerforretning.

Aug. Hahns Manufakturforretning.

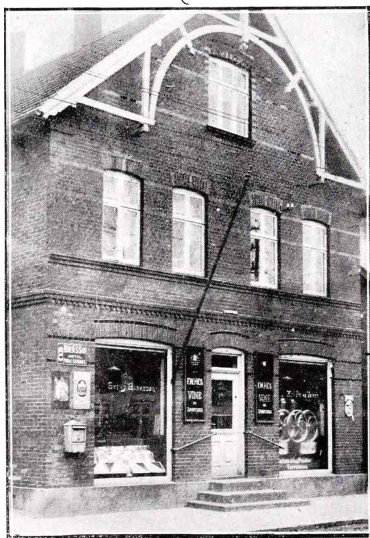

Vejen Palmehave.

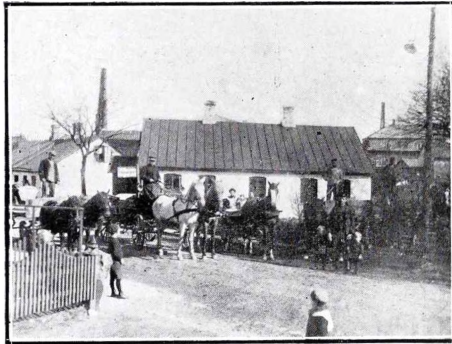
Vejen Palmehave.

gør det paa den praktiske Maade, at den lader afholde, i Reglen et Par Gange om Aaret, Udstilling af nogle af vort Lands betydeligste Maleres Værker, formaar ogsaa undertiden enkelte af vore største Tonekunstnere til at lade sig høre her, lader afholde Foredrag eller Oplæsning af fremragende Forfattere.

Svend Birkedals Kolonialforretning.

Til Højnelse af den literære Sans og til god Udnyttelse af Fritiden har her i over 20 Aar bestaaet en Sognebogsamling, der fra en ringe Begyndelse nu tæller ca. 1500 Bind, og som — hvad der er det bedste — benyttes flittigt baade af ældre og yngre Læsere. Sognets Foredragsforening, der endnu er ældre, lader i Reglen hver Maaned i Vintertiden afholde Foredrag, enten af oplysende eller opbyggelig Art, og kan for det meste melde om fyldt Hus. Her er saavidt skønnes aabne Øren for Sang og Musik baade i Kirken og i andre

I. H. Klockmanns Vognmandsforretning.

S. Willadsens Møbelsnedkeri
& Møbelmagasin.

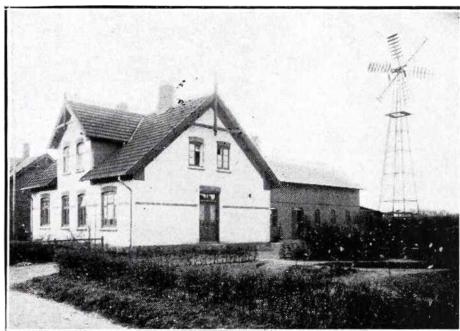
Varehuset (Niels Lund).

Forsamlinger: i den Henseende er det navnlig Sognepræsten, Pastor Richter og Musikslægten Lauridsen, en gammel Vejenslægt, ligesom Slægten Lauridsen fra Grønvang og Jacobsen-Slægten har gaaet foran, og særlig Musikken er trængt ind i mange Hjem.

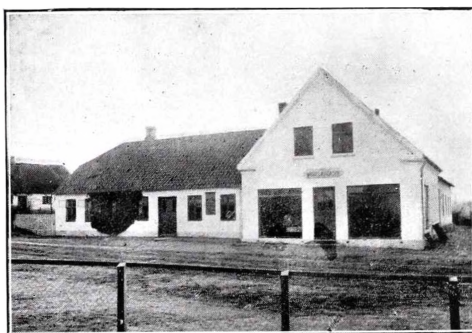
Som alt nævnt er her mange Mennesker, der har Evne til at kunne høre Græsset gro, men det vil ogsaa skønnes, at her er Øre for andre Livsytringer, hvorfra Menneskeaanden og Menneskehjertet søger Næring.

H. Ehlers Installationsforretning.

**J. Bjerregaards Møllebyggeri
& Kværnfabrik.**

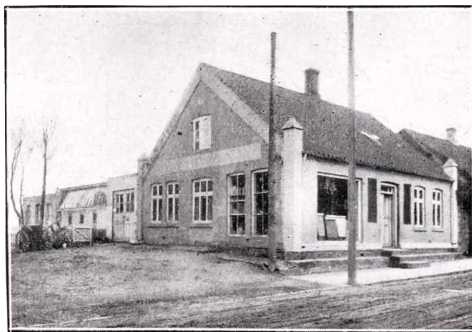
Johs. Fischers Møbelforretning.

J. Oxlunds Skrædderforretning.

Det maa da haabes, tør vel ogsaa ventes efter den Udvikling, der er sket ved forenede større og mindre Kræfters Udfoldelse, at den kommende Slægt vil bygge videre paa den nuværende Slægts Værk, baade af økonomisk, social og aandelig Art, saa at vor By, om den ikke just bliver en Storby, dog altid har smukke Idealer, der vinker fremad og opad, og at dens Børn har Vilje og Evne til at følge Vinket.

Da Aabningen af Troldhedebanen over Grindsted til Vejen og Kolding er nær forestaaende, imødeses

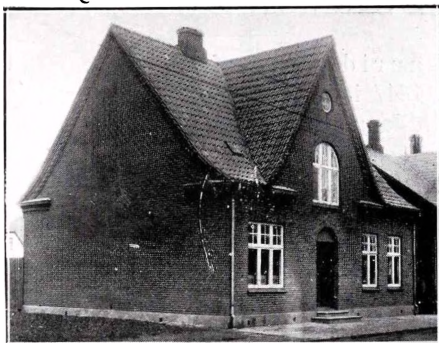
Kr. Nielsens Maler- & Farvehandel.

A. Schlossers
Smede- & Maskinforretning.

R. Laursens Agenturforretning.

Sagfører Sivebæks Kontor.

denne Begivenhed i Øjeblikket med megen Interesse, især da der i Forbindelse dermed vil komme nogle forandrede Banegaardsforhold.

Usandsynligt er det maaske ikke, at Vejen kan tabe nogle Kunder fra det nuværende Opland, men saadanne Stød er en By altid udsat for; forhaabentlig er Vejen ogsaa stærk nok til at kunne klare sig endda, og i Reglen gælder det kun om i slige Tilfælde at sætte Energien et Par Grader op, saa taber Stødets Virkninger sig ret hurtigt.

P. H. Becks Atelier.

KENDTE NAVNE OG DATOER.

Joh. Lauridsen, Landstingsmand, Nationalbank-direktør, f. 1847 i Vejen, Søn af Gaardejer P. Lauridsen. Faaet sin Uddannelse paa Askov Højskole og Landbo-højskolen. Beskæftiget i 4 Aar som Formand hos Ing. P. V. P. Berg ved forskellige Ingeniørarbejder, Landstingsmand fra 1907, landbrugskyndig Direktør for Nationalbanken fra 1908, Formand for Bestyrelsen for A. S. Margarinefabriken „Alfa“, Medlem af Bestyrelsen for Valsemøllen, Esbjerg, Næstformand i Dansk Ferskvands-fiskeri, Medlem af Repræsentantskabet for Hedeselskabet og for Den alm. Brandforsikring for Landbygninger, og for De forenede Sydjydske Telefonselskaber, Formand for Skibelundforeningen.

Købmand P. Lauritsen er født i Vejen 1866, uddannet hos C. F. Müllers Eftflg., Kolding.

Direktør Niels Pedersen er født i Lindknud 1860, uddannet bl. a. i Amerika, Direktør for Vejen Trælasthandel og Tagpapfabriken „Phønix“, samt Medlem af Direktionen for Banken for Vejen og Omegn.

Sparekassebestyrer Ebbe Madsen født 1850 i Brørup, Sognefoged og Lægdsmand i 33 Aar, Sogneraad-formand i 10 Aar, og i 30 Aar Bestyrer af Vejen Sparekasse, R. af D. p. p.

J. C. Sørensen, Gaardejer og Teglværksejer, født 1867 i Askov, Medlem af Malt-Folding Sogneraad i 6 Aar, Medlem af Bestyrelsen for Vejen Sparekasse siden 1911.

P. J. Pedersen, født i Darum 1845, Bestyrer i Vejen Brugsforening fra 1885 til 1909, Medlem af Bestyrelsen for Vejen Sparekasse siden 1909.

A. Andersen, Gaardejer, født 1869 i Birkende, fra 1900 til 1909 Medlem af Vejen og Læborg Sogneraad, og fra 1913 Medlem af Læborg Sogneraad, siden 1914 Sogneraadformand, fra 1906 Sognefoged og Lægdsmand for Læborg Sogn, fra 1902 valgt i Bestyrelsen for Vejen Sparekasse, (1910 Næstformand og fra 1915 Formand), fra 1902 Vurderingsmand til Kreditforeningen.

Chr. Andersen
Kontorchef.

Chr. Sterndorff
Driftsbestyrer.

S. C. Svenning
Maskinfabrikant.

Chr. Andersen, Kontorchef, født 1868 i L. Andst, Andst Sogn, ca. 4 Aar som ungt Menneske paa et Sagsførerkontor, derefter Landmand et Par Aar samt lært Mejerifaget, ca. 3 Aar som Mejeriforvalter i Mark Brandeborg i Tyskland, 1909 Medlem af Sogneraadet, Sogneraadetsformand til 1912, samtidig Formand i Borgerforeningen, Medlem af Menighedsraadet, i Bestyrelsen for teknisk Skole, Værgeraadet etc., var Formand i Værgeraadet fra 1910 til 1914, fik i 1898 Plads paa Kontoret ved den da startede Margarinefabrik Alfa og har været der siden.

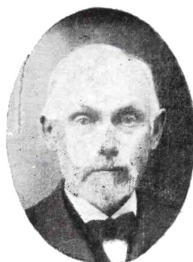
Chr. Sterndorff, Driftsbestyrer, født 1858 i Ager-skov, Sønderjylland, kom i Cikoriefabriken Nørrejyllands Tjeneste i 1890.

S. C. Svenning, Maskinfabrikant, født 1854 i Seest ved Kolding, uddannet i Christiansfeldt, blev 1884 etabl. i Vejen, begyndte ganske smaat, beskæftiger nu 27 Mand, fabrikerer særlig Landbrugsmaskiner, men har ogsaa leveret Maskinanlæg til Cikorieterrierer overalt i Landet. Svenning har været Bestyrelsesmedlem i Vejen Haandværkerforening i 25 Aar, er en dygtig, støt Forretningsmand, og bistaaes nu af sine to unge Sønner.

J. Richter, Sognepræst, født 1850 i Grenaa, er Medlem af Bestyrelsen for Historisk Samfund for Ribe Amt siden 1903.

J. Richter
Sognepræst.

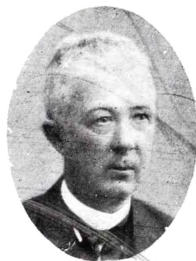
Bendix Madsen
fhv. Lærer.

Forhenværende Lærer B e n d i x M a d s e n født 1816 i Vilslev pr. Ribe, Seminarist fra Jelling Seminarium 1865. Nærværende historiske Oversigt over Vejen By er affattet af Hr. Bendix Madsen.

T h. K a r m a r k, Bankdirektør, født 1857 i Hobro, uddannet hos Hornbech, Hadsund, blev etabl. 1884 i Vejen og afstod Forretningen 1908 til Andr. Sørensen, siden 1902 Direktør i Banken for Vejen og Omegn.

Johannes Wulff
Apotheker.

C. D. Wad
Stationsforstander.

J o h a n n e s W u l f f, Apotheker, f. 1860 i Thisted, pharmaceutisk Candidat 1882, efter at have lært Pharmacien paa „Ny Apothek“ i Viborg, hos E. E. Kier.

Vejen Apothek er anlagt af Wulff ifølge Bevilling af 18. November 1906.

C. D. W a d, Stationsforstander, f. i Seden Præstegaard ved Odense, i ca. 20 Aar bestyret Vejen Station.

J. C. Dreijer
Postmester.

Th. Sivebæk
Sagfører.

J. A. Fauersholdt
Kommunebogholder.

J. C. Dreijer, Postmester og Telegrafbestyrer, f. 1861 paa Aggen-
tofte i Sønderjylland. Ansat som
Postmester i Borre den 1.-11.-1886,
Ansatsom Postmester i Vejen den
1.-11.-1896.

Sagfører Th. Sivebæk, født 1874
i Herning, dansk Jurist, begyndte
Forretningen i Vejen 1905 og har i
Aarenes Løb oparbejdet en ret stor
Forretning.

J. A. Fauersholdt, Kommune-
bogholder, f. 1859 i Ikast, har været
paa Hammerum, Gjedved og Askov
Højskole.

Kommunebogholder og Kasserer
for de skiftende Sogneraadsformænd
siden 1903 i Vejen, Vurderingsmand
til Ejendomsskyld siden 1912 samt
Regnskabsfører for Vejen Brugsfor-
ening.

Snedkermester Johs. Fischer, f.
1855 i Vejstruprød, lært Professionen
1870—76 hos C. K. Holm, Kolding,
og senere arbejdet hos A. L. Johan-
sen, Kolding og C. B. Hansen, Kbh.,
etabl. 1882 i Vejen, og er saaledes
en af Byens ældste Næringsdrivende,
var i Bestyrelsen for Haandværker-
foreningen fra 1885 til 1895 og i
Sogneraaadet fra 1903—1906.

Købmand R. Laursen, f. 1858
i Borum, lært Handelen hos N. C.

Leth, Hovedgaard, etabl. 1880 i Gørding, og fra 1886 til
1913 drevet Kolonial- & Foderstofforretning i Vejen og
siden Agenturforretning, har taget ivrig Del i Forret-
ningslivet, er bl. a. Medlem af Syd- og vestjydsk Handels-
forening, Medlem af Vejen Bankraad, Bestyrelsesmedlem

af Vejen Sparekasse samt i Bestyrelsen for Borgerfor-
eningen og Byggekommissionen.

Købmand **Andreas Sørensen**, f. i Skanderborg
1880, lært Handelen hos Fr. Dick, Gjerlev, blev etabl.
1908 i Vejen, overtog den af Th. Karmark drevne Koloni-
alhandel, som siden er gaaet stærkt frem, er i Bestyrel-
sen for Vejen Handelsforening.

Johannes Fischer
Snedkermester.

R. Lauersen
Købmand.

Andreas Sørensen
Købmand.

N. Ebbesen Grue
Arkitekt.

H. C. Lund
Manufakturhandler.

Arkitekt **N. Ebbesen Grue** født 1879 paa „Lille
Dalgaard“, Vejen, lærte Tømrerprofessionen, var derefter
Elev paa Vallekilde og Askov Højskole samt paa „Den
tekniske Selskabs Skole“ i København, er Sognefoged
og Lægdsmand for Vejen Sogn samt Formand for Vur-
deringsmændene til „Den alm. Brandforsikring for Land-
bygninger.

Manufakturhandler H. C. Lund, f. 1870 i Sønderjylland, uddannet hos Georg Hansen, Sønderborg, blev 1897 Bestyrer af sin nuværende Forretning, som han overtog 1909, og har nu Udsalg fra Crome & Goldschmidt.

Manufakturhandler Niels Lund, f. 1887, uddannet hos Crome & Goldschmidt i Ringkjøbing, etabl. 1913, og har paa faa Aar oparbejdet en efter Forholdene stor Forretning.

Niels Lund
Manufakturhandler.

I. P. Dalsskjold
Købmand.

Kr. Nielsen
Malermester.

I. P. Dalsskjold, Købmand, er født 1877 paa Dalsgaard ved Ringkjøbing, lærte Handelen hos Mads Mikkelsen i Ringkjøbing, var senere i mange Aar 1ste Mand hos J. Mikkelsen, Bjalderup Mølle ved Ølgod, indtil han i 1913 overtog den gamle Forretning i Vejen, og som han nu med Energi har drevet frem, og regnes for en af Byens bedste.

Malermester Kr. Nielsen, f. 1876, er oplært i den Forretning han nu selv driver, var efter Læretiden i flere Aar i Udlandet, for yderligere at søge videre Uddannelse, tager ivrig Del i Foreningslivet, han er saaledes i Bestyrelsen for Vejen Haandværkerforening siden 1915, Sydjyllands Malermesterforening fra 1905, og i Centralforeningen for Malermestrene i Danmark siden 1912.

Nielsens Forretning tager særlig Sigte paa, at Arbejdet udføres smagfuldt og haandværksmæssigt, og Fremgangen i Kundeantallet beviser ogsaa at det paaskønnes.

Krarup Jessen
Sadelmager.

L. P. Pedersen, Smedemester, f. 1858 ved Skelskør, lærte Smedeprofessionen og derefter arbejdet i forsk. Byer, blev 1884 uddannet i Beslaglære paa Veterinærskolen i Kbhvn., modtog der 1ste Karakter med Udmærkelse. har i Aarenes Løb haft mange Tillidshverv, er Sogneraadformand, Form. i Skytteforeningen i 25 Aar og Haandværkerforeningen i 14 Aar, Revisor i Vejen Sparekasse i 22 Aar og mange andre Hverv.

Sadelmager Krarup Jessen er født 1832 i Vejen og lærte Faget i Haderslev, blev etableret i Vejen 1856, var saaledes en af Vejens ældste Haandværkere, og har i Aarenes Løb oparbejdet en efter Forholdene ret stor Forretning, var i 17 Aar Kasserer for Vejen Haandværkerforening fra 1872 til 1889.

Søren Jessen født 1864 i Vejen, lærte hos Faderen, og blev i 1895 optaget som Kompagnon i Forretningen og fortsætter samme efter Faderens Død, har fra 1902 været Kasserer for Vejen Haandværkerforening.

Søren Jessen
Sadelmager.

Forretningen fik 1. Præmie ved Haandværkerudstillingen i Vejen 1904.

Niels Pedersen
Tricotagehandler.

Tricotagehandler Niels Pedersen, f. 1873 Jetsmark, Kursus paa Aabybro Højskole, etabl. 1906 og Forretningen er i de forløbne Aar arbejdet godt frem, opførte 1912 den store Ejendom, hvor Forretningen nu har til Huse.

L. P. Jensen, Ejendomshandler, f. 1876 i Holsted, driver en udstrakt Forretning med Handel af By- og Landejendomme, og besidder et stort lokalt

Kendskab til samme som faa, er en rask og dygtig Forretningsmand.

S. Willadsen, Snedkermester, f. 1880 i Vejen, lært i Kolding og derefter arbejdet 6 Aar i Udlandet, bl. a. Italien, Ægypten og Palæstina.

Driver Byens største Møbelforretning og har særlig kastet sig over Fabrikation af Dagligstuemøbler i Chr. VIII Stil efter Tegninger af danske Arkitekter, beskæftiger nu 12 Mand og har alle Træbearbejdningsmaskiner, er Bestyrelsesmedlem for Vejen Tekniske Skole.

J. Bjerregaard, Fabrikant, født 1879 paa Mors, udlært hos D. M. Heide, Galtrup, driver en ret omfattende Virksomhed med Fabrikation af Kværne og har tillige Hovedforhandling af den bekendte Staalkværn, „Stilles Patent“ samt Morsø Vindmotorer. En dygtig og solid Mand er Bjerregaard.

L. P. Jensen
Ejendomshandler.

S. Willadsen
Snedkermester.

J. Bjerregaard
Maskinfabrikant

C. L. Munck
Bagermester.

C. L. Munck, Bagermester, født 1850 i Middelfart, har lært i Kolding, været Bestyrer af Nordenbro Mølle paa Langeland i 3 Aar, blev etabl. 1881 i Vejen, og driver nu et fortrinligt indrettet Mønsterbageri, med Nutidens bedste Maskiner. Munck hører til de ældste Vejenborgere, og har saaledes set Byen vokse op til dens nuværende Størrelse.

J. Oxlund
Skræddermester.

C. C. Nielsen
Bagermester.

A. Schlosser
Smedemester.

J. Oxlund, Skræddermester, f. 1878 i Gjedsten, lært Faget hos Chr. Hansen, Bække, Tilskærer hos B. A. Hutters, København, derefter Kursus hos Ministers Cutting Academy, London, og Studierejse til Paris, etabl. 1902 i Vejen og indehaver nu en anset og stor Forretning i 1. Kl. Herreskrædderi & Ekvipering.

Bagermester C. C. Nielsen er født 1877 i Sønderjylland, udlært i Marstal, og blev etabl. i Vejen i 1905. Formand for Sydjydsk Bagermesterforening siden 1912, har i 1914 anlagt Palmehaven, vel nok den smukkeste Afholds-Restaurant i Danmark.

Smedemester A. Schlosser, f. 1879 i Holsted, overtog 1904 Forretningen, som siden er slaaet stærkt op, har været Medlem af Sogneraadet 1909—1913 samt i Bestyrelsen for Haandværkerforeningen og Ribe Amts Smedemesterforening.

I. H. Klockmann, Vognmand, f. i Sønderjylland 1881, oprindelig Landmand, begyndte i 1904 som Vognmand, og har fra en ringe Begyndelse skabt sig en solid Forretning, har nu 16 Heste og flere Automobiler.

Cigarfabrikant K. A. Waldeler, født i Westfahlen, kom i 1896 til Kolding, derefter Bestyrer paa Vejen Cigarfabrik, som han overtog i 1910 og siden drevet godt op, W. er en dygtig og driftig Mand, som har taget stærk Del i Byens Foreningsliv.

H. Ehlers, Installatør, f. 1890 i Gjedsten, uddannet i Sønderborg, Kiel og andre Steder i Tyskland, overtog

1914 Forretningen af Vejen Kommune, har Byens største Lager af Lysekroner og elektr. Artikler, samt driver en Filial i Bække.

Svend Birkedal, Købmand, født 1889 i Hejls, udl. hos Chr. Hansen, Hejls Kro og senere hos P. Laur- sen, Vejen, overtog sin nuværende Forretning 1915.

I. H. Klockmann
Vognmand.

K. A. Waldeier
Fabrikant.

H. Ehlers
Installatør.

Svend Birkedal
Købmand.

Peter Dall
Slagtermester.

P. H. Beck
Fotograf.

Slagtermester Peter Dall, f. 1884 i Vejen, overtog i 1912 den af Faderen, Kreaturhandler K. Dall, i 1885 startede Slagterforretning, som nu er Byens ældste. P. Dall er en dygtig ung Mand, som fører Forretningen videre i det gamle Spor.

Fotograf P. H. Beck, f. i Sønderjylland, og lært Fotografien forskellige Steder i Tyskland.

Projektering og Tegning

af

Landbo Ejendomme, Beboelseshuse

Forretnings Ejendomme

udføres af

Arkitekt N. E. Grue

Telefon 51

Vejen

Telefon 51

Samtlige Billeder til Vejen er udgaaet fra

Fotograf P. H. BECH

A. S. Margarinefabriken Alfa
Vejen

*er indrettet med alle Nutidens Forbedrin-
ger og derfor altid i Stand til at levere et
i enhver Henseende 1. Klasses Produkt
i ekstrafine anerkendte Kvaliteter til*

*Bordbrug,
Baging og
Stegning.*

Særlig anbefales

Alfa
Plantemargarine

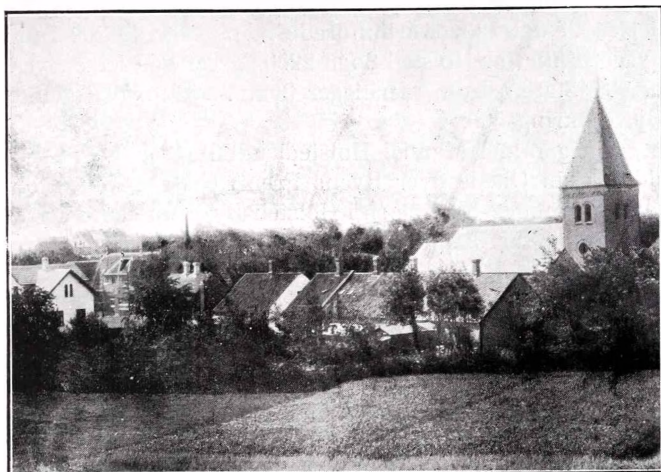
Fineste Produkt

*Uovertruffen i Velsmag
Holdbarhed og Drøjhed.*

Højeste Udmærkelse paa Landsudstillingen 1909.

A. GRAND:

HØLSTED BY OG OMEGN

HOLSTED ligger smukt ved Landevejen fra Kolding til Esbjerg, en nyere anlagt Hovedvej fører fra Holsted nordpaa til Houborg og Grindsted, sydpaa til Ribe. Byen ligger i den Dalsænkning, der løber langs med Holsted Aa, deraf Navnet Hulsted, der senere er blevet til Holsted. Lidt østligere i Dalen ligger en Mølle, der bærer Navnet Hulkjær. Fra Holsted til den sønderjyske Grænse er der 9 km. Aaen løber midt gennem Byen og deler den i Nørre- og Sønder-Holsted. Byens Udstrækning er størst i Nord — Syd, en god km.

Nu i Tiden er de store Hedeflader, som tidligere omgav Byen, især i Nord og Vest, saa godt som forsvundet, enten opdyrkede eller beplantede. H. C. Andersens Verslinje: „Skynd dig kom, om føje Aar Heden som en Kornmark staar“, passer godt paa denne Egn. Men i fordums Dage har den lille fremspirende By ligget ensomt i Hedelandskabet, at ligne ved en lille Oase i en Ørken.

At der har været langt mellem Skorstenene i gamle Dage, fremgaar deraf, at hele Holsted Sogn ved Begyndelsen af det 19de Aarhundrede næppe havde 200 Indbyggere, nu har Holsted Sogn 2200, deraf har selve Byen de 900, Stationsbyen, der ligger 3 km. Syd for den gamle By, omkring 500.

En gammel Mand i Holsted udtalte for nogle Aar siden i sin Glæde over Byens Fremvækst: „Nu er der lige saa mange Skolebørn i Holsted By, som der i mine Drengear var Mennesker i hele Sognet“.

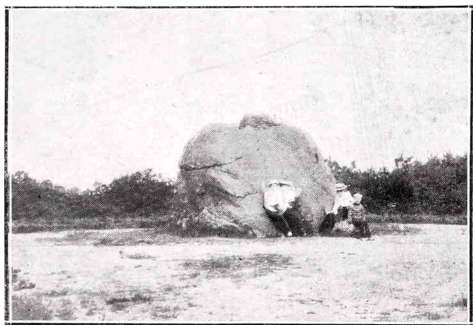
Dalgas Monumentet i Tirslund.

Byen skylder sin Opkomst, at den i Midten af forrige Aarhundrede blev Jurisdiktionsby i Gørding—Malt Herreder med Herredsfogedbolig og Tinghus. Fra nær og fjærn maatte Folk til Tings i Holsted.

Ganske naturligt gav dette Anledning til, at de første Købmænd og Haandværkere satte Bo her. Først byggedes Syd for, senere ogsaa Nord for Aaen, og Byens før omtalte langstrakte Form fremkom. Undertiden kom der smaa Tvistigheder mellen Nørrebys- og Sønderbysfolkene, men de fik dog aldrig nogen ondartet Karakter.

Det var i 1846 Herredskontoret flyttedes fra Endrupholm til Holsted. Den daværende Herredsfoged over

Gørding-Malt Herreder var Jakob Peter Münster, han var Herredsfoged fra 1820—1859, døde i Tønder 1861. Hans Eftermand i Embedet blev Jens Peter Christian Ludvig Petersen, født i Vejle d. 13. Februar 1811, Herredsfoged over Gørding-Malt Herreder fra 1859—75, død den 3. Septbr. 1875, begravet paa Holsted Kirkegaard. Den tredje i Rækken var Nicolaj Petri, født i Melby 3. Novbr. 1830, Herredsfoged her fra 1875—80, da han flyttedes til Sjælland, han døde i 1913. Derefter kom Ferdinand Alexander Friis, født i Vejle d. 18. April 1834, i Embedet her fra 1880 til 1907, R. af Dbg. og Dbmd., ved sin Afsked Etatsraad, død i København 1910.

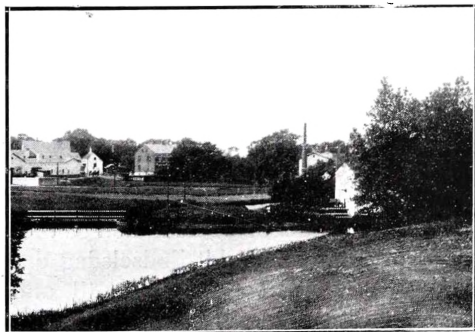
Kæmpestenen i Tirslund.

Herredsfoged Friis havde stor Interesse for Holsted By og glædede sig meget til at se, hvorledes Næringslivet gik fremad baade i den ene og den anden Henseende, i de mange Aar han var her; ved sit jævne Væsen og joviale Personlighed vandt han sig mange Venner i Byen og Omegnen, og naar den gamle Herredsfoged, som vi kaldte ham, holdt Fødselsdag d. 18. April, var Holsted By flagsmykket fra Ende til anden. Der vistest ham ogsaa stor Deltagelse ved hans 25 Aars Jubilæum i 1905. Ved sin Bortrejse skænkede han et Stykke Jord til Holsted Efterskole, hvis Arbejde i særlig Grad

interesserede ham. Hans Minde vil leve længe blandt Holstedboerne. Herredsfoged Georg Christensen, der fulgte efter Friis, levede kun et Aar. I 1908 tiltraadte nuværende Herredsfoged over Gørding-Malt Herreder A. C. Frost Embedet, han er 53 Aar, tidligere Amtsfuld­mægtig i Ringkjøbing. I 1909 lod A. C. Frost op­føre en ny stilfuld Herredsfogedbolig med Kontor i den østre Fløj, paa dens sydlige Side ligger den smukke Have ned til Holsted Aa.

Holsted Mølle og Elektricitetsværk.
Lucas Jørgensen.

Holsted Mølle og Elektricitetsværk
Lucas Jørgensen.

I 1866 opførtes Øst i Byen Holsted Vandmølle. — Bygherren, den gamle Johannes Jørgensen lever endnu og er trods de 80 Aar rask og aandsfrisk. En af Sønerne, Lucas Jørgensen, ejer nu Møllen, hvortil der er knyttet et Elektricitetsværk, hvorfra hele Byen forsynes med det hvide Lys. Lucas Jørgensen har i flere Aar været Formand i Holsted Sogneraad.

Da Tværbanen aabnedes i 1874, fik Holsted sit Postkontor; før var Skodborghus eneste Postkontor mellem Kolding og Ribe. Fra 1874 blev Holsted Hovedkontor

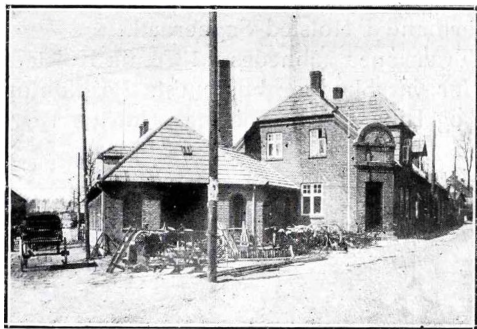
I. N. Lorentzens Manufakturforretning.

for Vejen, Brørup og Gørding. Vejen gik allerede fra i 1876, senere ogsaa Brørup, men senest Gørding, der laa ind under Holsted til 1901. Byens nuværende Postmester er P. Fejlberg.

Efterhaanden voksede Byen til og fik mange Næringsdrivende af enhver Art.

I Marts 1878 stiftedes Holsted Haandværkerforening, der nu en lang Aarrække har virket for Sammenhold mellem Borgerne og for Byens Vel i det hele taget. — Enkelte af dens Stiftere og første Bestyrelsesmedlemmer fører endnu Forretning i Byen, her kan nævnes Maler M. Brudsig og Uhrmager P. Clausen, sidstnævnte har

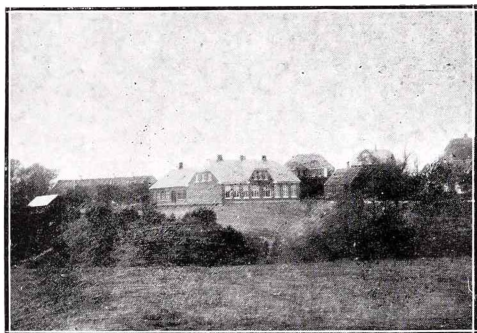
været Foreningens Kasserer siden 1883. Gamle Smed Schlosser var en Tid Formand for Foreningen, har fornylig afstaaet sin Smedeforretning i Nørre Holsted til Sønnen Johan Schlosser.

J. Schlossers Smede- & Maskinforretning.

Et Aar før Herredskontorets Forflyttelse til Holsted, fik Sognet sin første egentlige Skole. Indtil 1845 var der ingen fast Lærer i Holsted Sogn, Undervisningen besørgedes af en Vinterlærer, Kirkesangen af Degnen i Føvling. I Sommeren 1845 opførtes her en Degnebolig med en Skolestue, senere blev Skolestue mere bygget til. Sognets første (her var dengang endnu Tale om en By) fastansatte Lærer var Christen Pedersen Høberg, han var Sønderjyde af Fødsel, han virkede i Embedet til 1860, da han tog sin Afsked paa Grund af Svaghed. — Høbergs Eftermand i Embedet blev Hans Madsen Løbner, han er født i Nustrup Sogn i Sønderjylland d. 9. April 1837. Efter en Seminarietid blev han Lærer i Højrup, senere i Bevtoft, hvorfra han i 1860 forflyttedes til Holsted, i 1865 kaldedes han til Degn i Bevtoft, men da han nægtede at aflægge Ed til den prøjsiske Konge, blev han afsat, blev saa Lærer i Stenderup i Føvling Sogn, han udnævntes da til Dbmd. Lærer Løbner var en virksom og dygtig Mand; ham skyldtes Oprettelsen

af Bækbølling Mejeri, Holsted Sparekasse og Løbners Plantage. Holsteds tredie Lærer var Niels Nissen Sørensen, som virkede i Embedet i 32 Aar. Lærer Sørensen var en stor Børneven og afholdt Lærer. Den 19. September 1897 kaldedes nuværende Førstelærer ved Holsted Nyskole, Christen Søgaard, til Embedet, han er født i Hedeby, Skern Sogn d. 19. September 1869, hans Kaldelse er altsaa kommen som en Fødselsdagsgave. I 1899 udvidedes Skolen til 4 Klasser og nu i 1913 til 6 Klasser med godt 200 Børn.

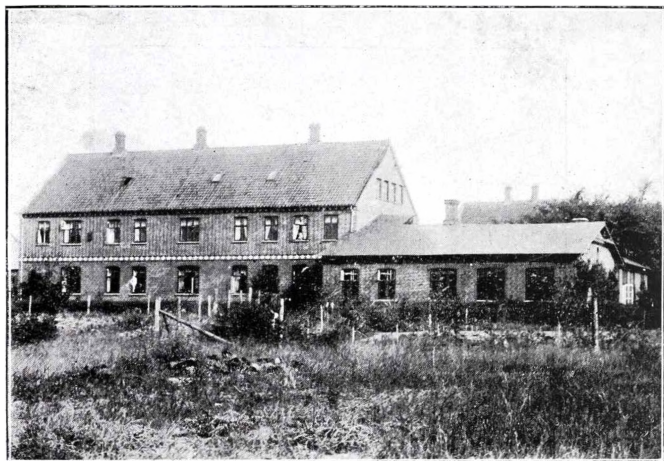
Holsted Kommuneskole.

Christen Søgaard hører til vort Lands evnerigeste og dygtigste Lærere med levende Interesse for sin Gerning. Ikke alene Skolen er mærket af hans Dygtighed og Arbejdsevne, ogsaa udadtil har han virket paa saa mange Maader til Folkegavn, han er Stifter af Holsted Sogns Sygekasse, hvis Formand han hele Tiden har været. For den politiske Oplysning har Søgaard virket meget med udelt Interesse for Venstres Sag. Nogle Aar har han udgivet og redigeret Sydjysk Folkeblad, Venstres Hovedorgan i det sydlige Jylland.

I 1887 oprettedes i Holsted en privat Børneskole, der holdtes i forskellige lejede Lokaler, indtil den i 1893 blev forenet med den da oprettede Holsted Efterskole.

Det var Kristian Appel, tidligere Friskolelærer i Ryslinge, der oprettede Holsted Efterskole. Som født Sønderjyde fra Bevtoft Sogn var han stærkt optaget af Arbejdet for det danske Sprogs Bevarelse blandt hans Landsmænd dernede, ligesom han i det hele taget var stærkt national interesseret.

Den tyske Sprogforordning af 1888, som fuldstændig udelukkede al Danskundervisning fra den sønderjyske Folkeskole, fyldte ham, som alle varmtfølede Danske,

Efterskolen i Holsted.

med Sorg for Sønderjydernes Fremtid. Prøjserne, som med et Slag vilde fravryste Sønderjyderne deres kæreste og dyreste Eje, rejste Hjemmene sig og benyttede den Ret, den prøjsiske Forfatning hjemlede dem, og stiftede Nordslesvigsk Skoleforening, hvis ædle Formaal blev at sende de unge Mennesker paa danske Efterskoler, saasnart de ved Konfirmationen var sluppet ud af den prøjsiske Tvangsskole. Det var i 1892, Foreningen dernede stiftedes. Hr. Appel følte da straks Kaldet til at vie Resten af sit Liv til Arbejdet for den sønderjyske Ungdom.

Han samlede Holstedboerne til et Møde om Sagen. Hans Ide vandt Bifald, en Aktietegning blev foretaget og i Sommeren 1893 blev Skolen rejst omme i Nørrebyen.

Skolen blev aabnet den 16. Oktober 1893 med et offentligt Møde, som under talrig Tilslutning af Egnens Befolkning fandt Sted som Indvielseshøjtidelighed. — Hovedtalen blev holdt af Provst Schøtt, Lejrskov. Desuden talte Præsterne Enghoff, Føvling, J. Nissen, Brørup og Lærer Løbner, Stenderup, og Skolens Bestyrer Hr. Appel. Vinterskolen begyndte med 32 Elever, hvoraf 18 var Sønderjyder.

Appels Gerning blev desvære kortvarig, han døde allerede 1896 lige ind under Jul, men Holsted og Egnen her vil stedse mindes ham med Tak for det Ungdomsarbejde han her rejste.

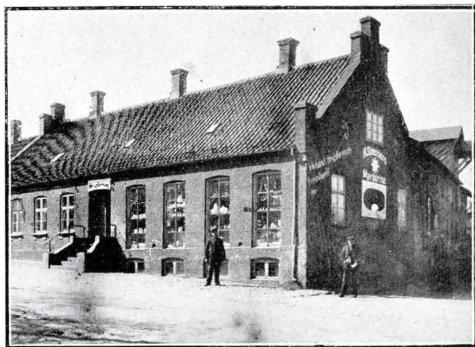
Hans Eftermand blev ligeledes en fynsk Friskolelærer Thomas Jørgensen, Nørrelund, en Mand med mange Interesser, men allerede paa andet Aar blev han ramt af Apoplexi, der lammede hans Arbejdskraft, i Februar 1899 gik han bort. Den 1. Maj samme Aar overtog saa Anton Grand, Nedskriveren af disse Linjer, Forstanderpladsen. Jeg er født i Horsenseggen 13. Oktober 1863, i en ung Alder kom jeg paa Gedved Seminarium, og blev trods min pure Ungdom meget optaget af Forstander P. Bojsens historiske Foredrag. Efter endt Eksamen blev jeg straks Huslærer paa en Gaard i Oddereggen. Det grundtvigske Menighedsliv rørte sig stærkt der paa Egnen, jeg blev grebet deraf til stor Held for mit Ungdomsliv, og jeg kan tilføje til stor Velsignelse for hele mit senere Liv.

Omtrent hver Søndag kørte vi den lange Vej af 3 Mil til Bering Valgmenighedskirke for at høre Pastor Teilmann. Saa i 1886 fik Oddermenigheden sin egen Kirke med afdøde Pastor Vilhelm Malling til Præst. 1887 overtog jeg en fri Børneskole i Ry, blev tillige fra 1892, da Højskolen oprettedes der, Lærer ved denne. Tanken om en Efterskole havde længe dæmret hos mig, jeg havde ogsaa med noget Held arbejdet med en Fort-

sættelsesklasse knyttet til min Børneskole et Par Aar før Højskolen oprettedes.

Da saa Pladsen ved Nørrelunds Død blev ledig her, søgte og fik jeg den. Der var visse Mangler her ved Efterskolen, der var ingen Gymnastiksal, men straks den første Sommer fik vi en saadan bygget, ganske vist kun lille, men vi reddede os med den i flere Aar, indtil den stærke Tilgang af Elever nødte os til Udvidelse.

To ny Skolelokaler maatte ogsaa snart bygges og indrettes, og i 1907 maatte der bygges en Etage paa Hovedbygningen, for at skaffe Bolig til de mange Elever.

Holsted By's Brugsforening
(Best. M. Kvorning).

Det kneb ofte Bestyrelsen at skaffe Midler til de mange Udvidelser, men det skal siges til deres Ros, at den sparede sig ingen Møje, naar det gjaldt Skolens Tarv.

Som Skolens bedste Støtter indenfor Bestyrelsen skal her nævnes: Provst J. Nissen, Direktør i Husmandskreditforeningen J. Rechnagel, og Husmand H. P. Schmidt.

I 1909 købte jeg Skolen, og Aktieselskabet opløstes.

Elevantallet har igennem alle Aarene været jævnt baade fra Nørre- og Sønderjylland. Aaret før Krigen,

F. Grundahls Bageri & Conditori.

Vinteren 1913--14, havde Skolen 71 Elever, hvoraf 44 Sønderjyder. Krigens slog saa Bom for Sønderjyderne og lamslog i høj Grad vort Arbejde; men takket være vor private Børneskole, som stadig, siden dens Tilknytning til Efterskolen, har vokset sig stærk og fast jævnsides med denne; og takket være den vaagnende Interesse for Efterskolen Landet over haaber vi, at holde vor Skole godt i Live, saa Sønderjyderne ikke skal finde os helt ledige, naar de engang kommer igen.

Det er en Selvfølge, at der i den lange Aarrække har virket en Stab af Lærere ved Efterskolen, de virker

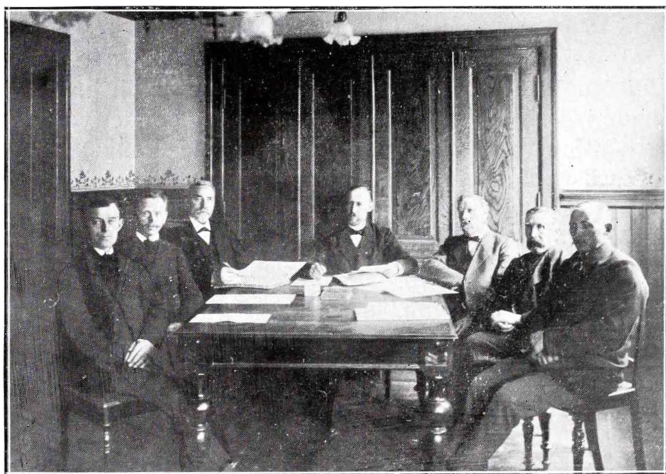

J. Malles Møbelforretning.

nu trindt omkring dels som Præster og dels som Lærere ved Folkeskolen. Et Par af dem har valgt at blive i den mere fri Stilling, nemlig Valgmenighedspræst Ville Christensen i Mellerup ved Randers og Højskoleforstander Svenning Pedersen, Uldum.

Som Holsted har en lang og ret interessant Skolehistorie, har den ogsaa sin Kirkehistorie.

Indtil 1885 laa den gamle Holsted Kirke, en af de gamle Granitstenskirker, ca. 1 km. Vest for det Sted, hvor det ny Holsted voksede frem. Da Byen tog stærkt

Holsted Sogneraad 1916.

til, blev Kirken for lille, den daværende Kirkeejer paa-stod rigtignok, at Kirken var stor nok, naar Folk blot vilde holde lidt Maade med Besøget; men dette noget aparte Ræsonnement vilde Beboerne ikke anerkende. Der blev stor Strid om, hvor den ny Kirke skulde ligge, nogle vilde have den norden andre sønden for Aaen. Nordenaerne sejrede, og det var godt saadan, thi en

skønnere og fredeligere Plads kunde Kirken ikke ligge paa end paa Skrænten ved Aaen.

I den gamle Kirkes Tid var Holsted Annex til Føvling; de tre sidste Præster, som prædikede i Annexet i Holsted var Karup, Bang og Enghoff. Ved Adskillelsen fra Føvling, blev Holsted i kirkelig Henseende for-

bundet med Brørup, hvor dengang Pastor Mathiasen var Præst; som saa ved Omskiftet fik Holsted i Stedet for Lindknud. Senere fik Brørup og Holsted den nu lændskendte Provst J. Nissen til Præst; han blev forflyttet hertil fra Malt-Folding, i 1890 blev han Provst. Provst Nissen blev snart en afholdt Foredragsholder viden om. Med en ualmindelig Arbejdsevne kunde han sætte sig ind i mange Ting, som havde hans Inter-

Vareindkøbsforening
(Bestyrer A. Bak).

esse. Han blev en meget indsigtfuld og forstandig Skolemand, og naar han er kendt ud over det ganske Land, skyldes det særlig hans gode Arbejde for den danske Folkeskole. Hans Syn paa Skolegerningen gaar nærmest i Grundtvigsk Retning, dog ikke fuldtud. For Tiden er han Formand for Dansk Skoleforening.

I 1909 flyttede Provst Nissen til Vemmelev paa Sjælland; hans Eftermand her blev Pastor J. Vig, der kom hertil fra Stadil.

Efter en lille Omtale af Skole- og Kirkevæsen vender jeg mig tilbage til selve Holsted By. I sin Nutidskikkelse kan Holsted meget vel sættes i Række med Handelspladserne. Byen rummer alt, hvad i saa Hen-

seende kræves, en dygtig Handels- og Haandværkerstand, sine aarlige fire Markeder ikke at forglemme. Foruden Herredsfogedbolig findes tillige Posthus og Tinghus, to Hoteller, hvoraf det ene Afholdshotel, Lægebolig, Apotek, Landinspektør osv. Ude omkring vokser Oplandet, Banen til Byen kommer i nærmeste Fremtid. Tæt ind til Byen ligger to Plantager, Aalund mod Øst, der ejes af Apoteker Mikkelsen, Odense, og Byens egen Plantage mod Vest. Længere ude Nord for Byen ligger tre store Plantager: Klelund tilhørende Grev Moltke Bregentved, Lønners Plantage et Aktieforetagende, ligesaa Houborg Plantage og endelig Stilde Plantage 3 km. Øst for Byen.

Indenfor disse store Plantager ligger Holsteds egentlige Opland. Jorden er lidt under middelgod; men ved driftige Landbrugeres ihærdige Arbejde, kommer den efterhaanden i Kultur.

Om føje Aar vil Holsted ligge omgivet af Skov og frugtbare Marker, og Heden vil være en Saga blot.

I. V. Jørgensens Kolonial-, Produkt- & Trælasthandel.

Chr. Bundesens Møbelforretning.

Axel Holsts Maskinforretning.

K. Poulsens Handelsgartneri.

Tømrerm. I. W. Pedersens Villa.

Bygm. H. Staals Vllia.

Holsted Møbelfabrik & Maskinsnedkeri
(Aug. Christiansen).

KENDTE NAVNE OG DATOER.

Justitsraad, Branddirektør C. H. Clausen, f. 1849 i Bækbølling Præstegaard, Exam. jur. 1873, Herredsfuld-mægtig i Gørding-Malt Herred fra 1874 til 1907. Af de mange Tillidshverv kan nævnes: Formand i Værgeraadet 1905 -1912, i Bestyrelsen for Sydjysk Telefonselskab 1887—1902, Formand for Holsted Sparekasse fra 1908 og Næstformand for Margarinefabriken „Alfa” fra 1897, blev Kancelliraad 1894, Justitsraad 1907.

Postmester P. M. Feilberg, f. 1861. Er tillige Telegrafbestyrer samt Hovedagentur for Statsanstalten for Livsforsikring.

Stationsforstander H. E. Windeballe født 1862 i Ullerslev.

Julius Larsen, Partikulier, født 1846 i Kjerteminde, lært Skomagerprofessionen hos K. Schrøder, har i Aarenes Løb haft en Mængde Tillidshverv, hvoraf kan nævnes: Formand for Malt Herreds Brandkasse fra 1892, Tyende og Forligsmægler, Vurderingsmand til Ejendoms-skyld og m. a., modtog Landhusholdningens Sølvbøger, samt Medaille i Biavl og lignende Produkter, har været en af Landbrugets bedste Tillidsmænd, og nyder stor Anseelse.

C. H. Clausen
Justitsraad.

P. M. Feilberg
Postmester.

H. E. Windeballe
Stationsforstander.

Lukas Jørgensen
Gaard- og Møllejejer.

Julius Larsen
Partikulier.

I. V. Jørgensen
Købmand.

Gaard- og Møllejejer Lukas Jørgensen f. 1866 i Københoved, uddannet ved Mølleriets, overtog 1891 sin Faders Mølle og Landejendom, byggede i 1902 et Elektricitetsværk som drives i Forbindelse med Vandmøllen og som forsyner Holsted By med Kraft. Jørgensen er Formand for Holsted Sogneraad fra 1907, for Hjælpekassen fra 1907, for Bjøvlund og Aastrup Plantager fra 1897, for Holsted Skytteplantage fra 1910, og m. a. — Mange Tillidsposter har Borgerne betroet Lukas Jørgensen, dog bør ogsaa nævnes at Jørgensen i ca. 30 Aar har været Medlem af Holsted Skyttekreds hvorom mange smukke Præmier og Medailler vidner.

Købmand I. V. Jørgensen f. 1869 i Holsted.

Uddannet hos I. Klemmensen, Holsted, og driver en stor, Kolonial-, Urtekram- og Grovvarerforretning. Jørgensen er i Bestyrelsen for syd- og vestjydsk Handelsforening, Holsted Haandværkerforening og Holsted Skyttekreds.

En elskværdig, dygtig og driftig Mand, der er velset overalt.

Boghandler Vilh. Kirk f. 1870 i Gudum, Etabl. 1894 i Holsted og er nu antaget af Boghandlerforeningen som rabatberettiget Boghandler. Driver tillige

Bogbinderi og Bogtrykkeri, er Medlem af Menighedsraadet og Formand for K. F. U. M. i Holsted.

Vilh. Kirk
Boghandler

M. Kvorning
Forretningsbestyrer

Forretningsbestyrer M. Kvorning, der leder Holsted Brugsforening, anses indenfor Fællesforeningen for en dygtig Mand, der har forstaaet at drive Forretningen stærkt frem.

A. Schlosser
forhv. Smedemester

J. Schlosser
Smedemester

Smedemester A. Schlosser, f. 1848 i Eckernförde, grundlagde Forretningen 1889 og drev denne til 1907, da Sønnen overtog samme.

Smedemester J. Schlosser, f. 1881 i Holsted, driver en jævn Smede- og Maskinforretning, som han overtog i 1907 efter sin Fader.

Tømrrmester P. Chr. Pedersen, f. 1852 i Sønderjylland, etabl. 1888 i Holsted som Tømrrmester og

P. Chr. Pedersen
Tømrermester.

J. Wilh. Pedersen
Bygningskonduktør.

H. N. Staal
Bygmester.

optog 1912 sin Søn J. W. Pedersen i Forretningen, som vistnok er Byens største i sin Branche; Tømrerarbejde og alt Bygningsarbejde tages i Entreprise.

J. Wilh. Pedersen, Bygningskonduktør & Tømrermester, f. 1889 i Holsted. Uddannet gennem 4 Aars Læretid senere som Svend paa forskellige Steder i Indlandet, gennemgaaet de tekniske Skolers udvidede Klasser for Bygningshaandværk og med Afgang som Bygningskonduktør i 1910. Blev 1912 optaget optaget i Faderens Forretning, som siden er gaaet godt frem. Særlig Bygningstegning har altid haft Pedersens Interesse, ligesom han er Repræsentant for Arbejdsgivernes Ulykkesforsikring siden 1914.

Bygmester Hans N. Staal født 1874 i Thusbøl ved Brørup, etabl. 1898 i Holsted og har i Aarenes Løb bygget de fleste Ejendomme ved Stationen, er i Bestyrelsen for Haandværker- og Borgerforeningen og flere andre Foreninger.

Snedkermester Chr. Bundesen, f. 1879 i Vester Nebel, udlært hos H. Nielsen, Bramminge, og overtog dennes Forretning. Købte 1911 Th. Thomsens Møbel-forretning i Holsted, som han stadig driver.

Snedkermester J. Malle, f. 1877 i Outrup, udlært hos Chr. Clausen, Tistrup, arbejdet derefter paa forskellige Steder i 6 Aar. Etabl. 1901 i Holsted og har arbejdet

Forretningen godt frem. Malle er i Bestyrelsen for Holsted Sogn Sygekasse og Holsted Skyttekreds.

Bagermester F. P. Grundahl, f. 1874 i Vonsild, lært Professionen hos F. P. Guldager, Kolding, derefter arbejdet i flere Aar i Esbjerg, Kolding og Varde. Blev etabl. 1895 som Bager og Conditor i Holsted og driver nu et 1. Kl. Mønsterbageri. Grundahl er i Bestyrelsen for Bjøvlund-Aastrup Plantager og Holsted Skyttekreds.

Chr. Bundesen
Snedkermester.

J. Malle
Snedkermester.

F. P. Grundahl
Bagermester.

Aug. Christiansen
Bygmester.

H. Poulsen
Handelsgartner.

Aksel Holst
Maskinhandler.

Bygmester Aug. Christiansen, f. 1886 i Favling, driver en udstrakt Forretning med Møbelfabrik og Maskinsnedkeri.

Handelsgartner H. Poulsen, f. 1858 i Hunderup ved Odense, har faaet sin Uddannelse hos Handels-

Hermansen
Lærer.

A. Grand
Skolebestyrer

A. Bak
Forretningsbestyrer.

gartner Müller, Odense, og paa Herregaarden „Ravnholdt. Forretningen omfatter Planteskole, Frøhandel og Blomstergartneri og har modtaget 1. Kl. Diplom i 1908 ved Udstillingen i Holsted for Planteskoleartikler. Poulsen er Formand for Indre Missionskreds i Holsted.

Maskinhandler Aksel Holst, f. 1884 i Tirslund, været paa Ryslinge Højskole og Høng Landbrugsskole i 5 Aar og overtog 1916 Nicolaisens Maskinforretning i Holsted, som nu er i rivende Fremgang.

H. M. LØRENTZEN OG H. EBBESEN:

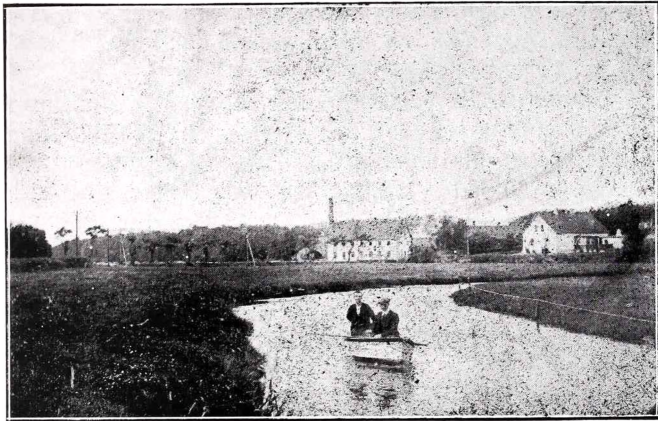
GØRDING FØR OG NU.

FORORD.

Idet vi udsender »Gørding før og nu«, skylder vi at meddele, at der af trykte Kilder er benyttet: O. Nielsen: »Gørding Herred«, København 1872. Tillige bringer vi en Tak til de Mænd, som saa beredvilligt har givet os Oplysninger.

Gørding og Stenderup, i Maj 1916.

Forf.

PAA disse Egne har sandsynligvis i fjerne Dage levet en Storbonde ved Navn Gydr, hvis Vang eller Eng har været, hvor Gørding nu ligger. Navnet „Gørding“ menes i hvert Fald at være dannet af „Gydr“ og „Eng“.

Langs Aaen findes endnu enkelte Lunde og Smaakrat, der staar som Levninger fra Fortidens Skove; men ellers har Egnen gennem Aarhundreder været golde Heder med spredt Bebyggelse. En af de ældste Gaarde er Vardhogaard. Navnet kommer af „Varde“, en Bavn eller Banke, og „Hoved“, der betegner Toppen af Banken, og højt ligger Vardhogaard den Dag i Dag. Lad os lytte til, hvad gamle Skrifter og gamle Mennesker fortæller om denne Gaard, der engang har været et adeligt Herresæde. Den første adelige Ejer er sandsynligvis Ove Skram, der 1498 kalder sig Herre til „Varhoffuit“. I hans Slægt blev Gaarden gennem mange Aar, til den i 1618 blev solgt til Jomfru Margrete Krag, der senere blev gift med Erik Bilde fra Langeland. Margrete døde paa Vardho 25. Novbr. 1648, 51 Aar

gammel, og ligger begravet under Koret i Gørding Kirke. Ved dennes Restauration i Aaret 1876 fandt man paa hendes Kiste en smuk Messingplade med Inskription, som nu er ophængt paa nordre Korvæg.

Gamle E. Severinsen, som enhver Gørdingenser kender, er født paa Vardhogaard 1. Juni 1827, og han fortæller om sin Fødegaard, at den ved Aar 1800 var paa ca. 1000 Tdr. Land; men den daværende Ejer Wentzel Severinsen delte den i to Afdelinger, der dog var bygget sammen og blev drevet i Fællesskab af samme Slægt til Aaret 1838, da den ene Part solgtes og blev flyttet mod Nord ned paa Marken (Mads Sørensens Gaard). Hovedparcellen ejedes da af Severin Wentzelsen og gik efter dennes Død over til Sønnen Mads Severinsen, som boede paa Vardho 1898, da Gaarden blev solgt. En Søn af denne Mand, Wilhelm, lever endnu og forestaar Avlsvæsenet i Gørding Bykro. Vardhogaard har siden den Tid flere Gange skiftet Ejer: den nuværende, Th. Thomsen, har beboet den siden 1908.

Gørding Kirke.

Gørding Kirke ligger paa en Banke ved Aaen. Den stammer fra Valdemarernes Dage eller Tiden omkring Aar 1200 og er opført af tilhugne Granitkvadre med smukke profilerede Søkkelsten. Paa Sydsiden af

Koret ses en Sten, hvori tidligere har været et Hul, der nu er fyldt med Cement. Denne Sten har sit Sagn: En „hun“ (Snog) havde blæst paa en Mands Ben, og dette voldte ham ulægeligt Skade og utaaelige Smerter. Da sad han en Søndag paa Kirkegaarden og bad til Gud om Hjælp, og inde i Kirken blev der ligeledes bedt for Stakkelen, og Vorherre hørte Bønnen. Svagheden udfør af Benet og indfør i Stenen, saa der i denne blev et Hul, hvoraf der senere udflød en Vædske som rustent Jern.

Altartavlen har oprindelig været et katolsk Alter-skab til at lukke sammen. I Midterfeltet har været Billedskærerarbejde og paa Sideløjerne Malerier. Disse Billeder har formodentlig været i Forfald i Begyndelsen af det 17. Aarhundrede, og der er saa i den Tids Stil tilføjet Altartavlen en Tilbygning af Toppartier og Søjler, og samtidig er i Hovedfeltet malet: Jesus i Getsemane og Opstandelsen, og i Topstykket: Himmelfarten.

Den smukke bægerformede Døbefont stammer fra samme Tid som Kor og Skib.

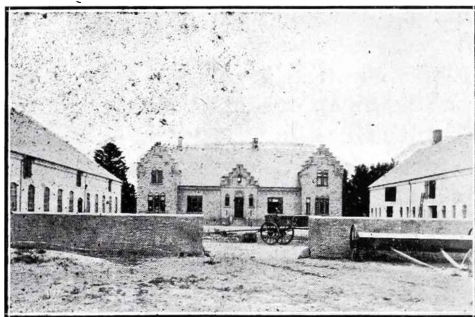
Kirkens Stole er meget gamle, nogle af dem fra Tiden omkring 1600; endvidere findes i Kirken et Pulpitur fra 1620, paa dette er nu et Orgel, der blev anskaffet Aar 1900.

J. Aagaard 1877—97, som de fleste ældre Beboere i Gørding kan huske, var paa mange Maader en Original, der tit havde ret haarde Sammenstød med Sognets Folk, som han ikke altid viste særlig Tillid.

Gørding Sogn har — saavidt vides — altid været kirkelig interesseret. Bad man Folk til et Møde medtage Salmebog, kom de altid, hvilket ikke var sikkert, hvis man bad dem tage Sangbog med. Under Pastor Zinn (1897—1906) og E. Melbye (1906—1914), der begge tilhørte den grundtvigske Retning i vor Folkekirke, og som var særdeles tiltalende og elskværdige Personligheder, fik denne Retning her som i de omliggende Sogne Tilslutning af Flertallet af Beboerne, og det er vel nok Tilfældet endnu; men allerede i Pastor Aagaards Tid begyndte Indre Mission sit Arbejde, gaende ud fra P.

Jensen Lunds Gaard i Lourup og i de senere Aar ledet af den energiske og tiltalende Tømmerhandler Chr. Nielsen. Et Missionshus er bygget, der er stiftet K. F. U. M. og K., og der arbejdes i det hele taget med den samme store Energi, som overalt kendetegner denne kirkelige Retning.

I dette Arbejde har ogsaa Pastor Søbye, der blev indsat 1914 efter Pastor Melbyes Forflyttelse til Faaborg, kastet sig ind med vældig Kraft, hvorved han allerede har og sikkert ogsaa i Fremtiden vil vinde mange Venner.

Gørdinglund.

Lidt Vest for Kirken ligger Gaarden Gørdinglund, der alle Dage har været en Frigaard, medens de andre af Sognets Gaarde har staaet under Bramminge Hovedgaard. Omkring 1800 ejedes Gaarden af Niels Kristensen, hvis Søn Hans Nielsen fik Gaarden efter ham 1828. 1852 døde han og efterlod Gaarden til sin Enke, der 1853 holdt Bryllup med Severin Wentzelsens Søn, Enevold fra Vardho, der saa flyttede ind paa Gaarden og snart ved sin Energi og Dygtighed blev Sognets mest ansete Mand. 1861 blev han Medlem af Sogneraadet, og efter at Kommuneoven af 1867 var traadt i Kraft, var han et Aars Tid Formand. Derefter gik han ud af Sogneraadet i nogle Aar; men 1877 kaldtes der atter

paa ham, og han beklædte Formandsposten til 1883. Intet af Betydning fandt Sted i Sognet, uden at Severinsen var medvirkende; ja, hans Virksomhed strakte sig endog ud over Sognets Grænser. Det var saaledes Severinsen og Pastor Høegh, der først tog Initiativet til Afholdelse af Møder her paa Eggen, for at faa gennemført en Vestkysthavn og en Bane i disse Egne. En Vinterdag blev der indbudt til Møde i Endrup Posthus, hvor imidlertid næsten ingen kom til Stede paa Grund af Snevejr. En enkelt var dog mødt, nemlig Provst Assens fra Jerne, og et nyt Møde, som afholdtes 3 Uger efter, blev fastsat. Til dette Møde kom der Folk. En Kommission nedsattes til at arbejde for Sagen, der samledes Underskrifter vidt og bredt, og enten dette Møde har haft Betydning for Sagens Gennemførelse eller ikke, vist er det, at baade Loven om Esbjerg Havn og Loven om den sydjydske Tværbane vedtoges i Rigsdagen, og 3. Oktober 1874 aabnedes Banen blandt andet med Station i Gørding.

Severinsen udvidede stadig Gørdinglund ved Køb af Jord. Saaledes blev Hulgaard, der laa mellem Gørdinglund og Kirken, en Del Jord fra Smedegaard i Bramminge Sogn og en Del fra Præstegaarden købt til Gørdinglund. Hele Avlsgaarden lod Severinsen ombygge, og Stuehuset blev restaureret. Først i 1906, da han var tæt ved de 80 Aar, solgte han Gaarden til den nuværende Sogneraadsformand P. K. Pedersen, i hvis Tid den efter en Brand den 1. December 1911 er bleven opbyggt i moderne Stil.

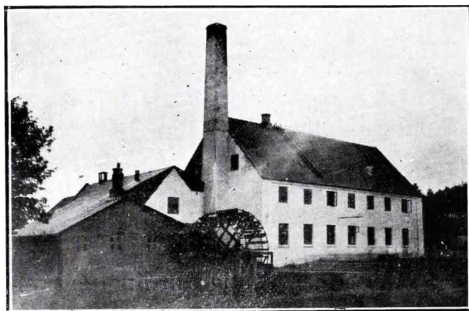
E. Severinsen.

Siden Sogneraadsformanden 1914 tog Bolig ved Gørding St., har Gørdinglund været ejet af Proprietær J. P. Jensen.

Inden vi forlader Gørding By, aflægges et Besøg i Klædevarefabrikken, der med sit store Vandhjul og sin Dampskorsten tager sig malerisk ud, især hvis man

en Eftermiddag ved Solnedgang ser den fra det lille Krat Simberris.

Fabrikken er anlagt i Aaret 1873 af Niels Madsen, der var gift med en Steddatter af E. Severinsen. Niels Madsen var her i 9 Aar; men derefter kom en urolig Tid for Gørding Fabrik. Madsen byttede Fabrikken bort med nogle Huse i Aarhus og boede der indtil 1915, da baade han og Hustru døde omtrent samtidig. Den nye Ejer af Fabrikken, Købmand Christensen, Aarhus,

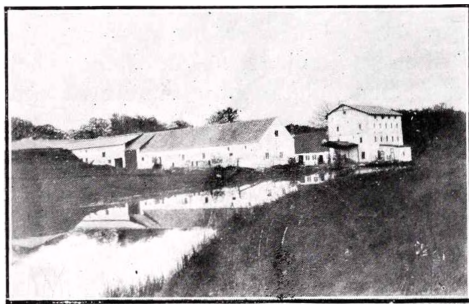
Gørding Klædevarefabrik.
(Axel Sørensen).

drev den en Tid ved en Bestyrer, men solgte den saa til Kasper Kaspersen, der kun var her en kort Tid, hvorefter E. Severinsen, der havde en Del Penge staaende i Forretningen fra N. Madsens Tid, selv overtog

Fabrikant Cl. Sørensen.

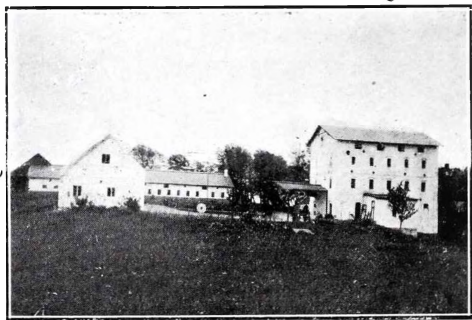
Fabrikken. Virksomheden stod nu stille nogle Maaneder. Derefter solgte Severinsen Fabrikken til Smed Clemmen Sørensen i Hesnund. Med Clemmen Sørensen, der var en meget dygtig og driftig Mand, som fra smaa Kaar havde arbejdet sig frem til jævn Velstand, oprandt en ny og god Tid for Gørding Klædevarefabrik. Clemmen Sørensen drev selv Fabrikken til sin Død 1913, hvorefter hans Enke fortsatte et Aars Tid, indtil Sviger sønnen N. Berg, der nu atter flytter til Stationen, gaar Fabrikken over til Clemmen Sørensens Søn, Aksel Sørensen.

Gørding Mølle
(L. M. Lauridsen).

Gørding Mølle, lidt Øst for Byen, er af gammel Dato. I 1683 hedder det, at den havde en Kværn og et Hjul: Møllestenen var brækket midt over, Møllehuset var brækket meget brøstfærdigt. Den kunde ikke altid male, fordi den undertiden fattedes Vand, og undertiden var der for meget. For 100 Aar siden hed Mølleren Peder Munk. Han havde Tilbøjelighed for stærke Drikke og druknede i beruset Tilstand i Slusen, der ogsaa krævede Degnen Simon Kristensen som Offer i 1827. I 1830 købte Georg Adolf Geising Møllen, og han lod det hele ombygge og sit Navnetræk sætte over Døren til Møllehuset. Under Byggearbejdet havde han

det Uheld at hugge sig i Knæet med en Økse; Betændelse slog sig til og blev Aarsag til hans Død. Enken, en Søster til Severin Wentzelsen paa Vardho, blev saa gift med Hans Lorenzen fra Vejen Mølle. Hun døde imidlertid snart, og nogen Tid efter fik Hans Lorenzen en Dag Besøg af en ung Pige Karen Thuesdatter fra Gørklint, der vilde købe Grise. Hendes Ungdom og Skønhed kunde Hans Møller ikke staa for, og da han nogle Dage senere sammen med S. Wentzelsen skulde køre til Skifte efter sin afdøde Kone, fik han Vejen lagt om ad Gørklint, hvor et improviseret Bal med S. Wentzelsen som Spillemand kom i Stand, og Resultatet af dette blev Bryllup i Gørding Mølle 1826. Desværre havde ogsaa Hans Lorenzen for stor Kærlighed til de stærke Drikke, hvilket fremskyndede en begyndende Brystsyege, og han maatte tidlig vandre til Graven.

Gørding Mølle
(L. M. Lauridsen).

1830 giftede hans Enke Karen Thuesdatter sig med E. Severinsens Morbroder Laust Madsen fra Ploustrup, der nu rykkede ind i Møllen. Dennes Søn Hans Lorenzen Lauridsen holdt 1856 Bryllup med Maren Hansen fra Kjærgaards Mølle, og deres Søn Laust Madsen Lauridsen er Møllens nuværende Ejer. Hans L. Lauridsen døde 1873, og hans Enke blev gift med J. P. Hansen,

J. P. Hansen †
fhv. Møllejer.

L. M. Lauridsen
Møllejer.

som endnu er kendt af alle ældre i Gørding Sogn under Navnet „den gamle Møller“. I 1876 blev hele Møllen atter ombygget, og J. P. Hansen fik den løst fra den Forpligtelse, som hidtil havde hvilet paa den nemlig at male for Bramminge Hovedgaard, hvilket tit var ubehageligt for alle andre Møllegæster, da disse maatte vente, saa snart der kom Korn fra Herregaarden.

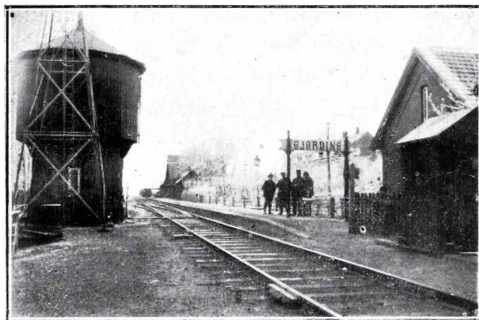
Den nuværende Ejer L. M. Lauridsen besørger foruden Mølleriet tillige Produktionen af Elektricitet baade til Gørding By og Stationsbyen.

Med Loven om den sydjyske Tværbane af 24. Apr. 1867 kom der Røre i disse Egne. Da Banens Retning var bleven fastslaaet, toges der fat paa Arbejdet. Lunderskov—Varde Strækningen skulde have været aabnet for Trafik 1. Juli; men alt blev først færdig længere hen paa Sommeren, saa Aabningen kunde ikke finde Sted før ud paa Efteraaret (3. Oktbr.)

Opriindelig gik der paa Banelinien her kun 3 Tog daglig i hver Retning; nu ekspederes ordinært fra Gørding St. 19 Tog i Døgnet, og Særtogenes Antal kan tillige være ret stort, saa at 24 Tog eller et Tog i Gennemsnit i hver Time ikke just hører til Sjældenhederne.

Som Følge af Trafikforøgelsen er selvfølgelig Personalet ogsaa forøget i høj Grad. Forstander Lillelund besørgede sammen med en Portør (Madsen) hele Arbejdet i Begyndelsen, og denne Portør skulde tillige passe Leddet ved Overkørselen tæt ved Banegaarden og sørge

for at pumpe Vand op i Cisternen, ved hvilket Arbejde han dog af og til havde en Hjælper, „Laust Pumper“. Det var nemlig ikke noget helt lille Arbejde, da de fleste Tog dengang tog Vand ved Gørding St. Nu bestaar Stationens Personale foruden Forstanderen af 2 Assistentter og 1 Elev, 3 Portører og en Hjelpearbejder. Desuden er Ledvogtningen overdraget en særlig Mand, og alle kender den elskværdige Juhl, der tidlig og sent med sin Pibe i Munden trofast staar paa Vagt i eller udenfor sit lille Hus og altid sørger for, at Folk ikke kommer til at vente længere end højest nødvendigt for at komme over Linien. Vandpumperens Arbejde er naturligvis længe blevet besørget ved Motorkraft.

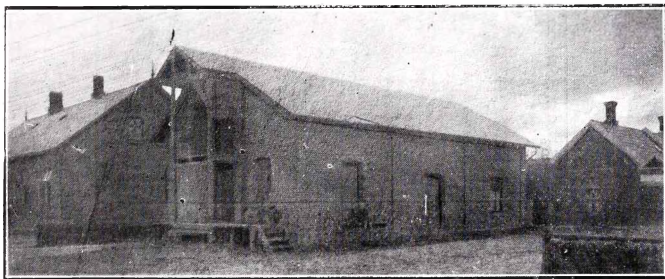

Gørding Jernbanestation.

I gamle Dage havde Folk her paa Egnen selv Forpligtelse til at afhente deres Post i Ribe, og gennem mange Aar hentede en Kone ved Navn Karen Sloth den hver Lørdag paa en Trillebør. Senere gik Arbejdet over til en Mand, som hed Jep Svendsen, og nu blev Posten hentet to Gange om Ugen; først ved Banens Aabning blev der daglig Postgang med 2 Postbude. Nu vandrer daglig 7 Postbude ud fra Gørding St. For 20 Aar siden indløb ca. 24000 Breve aarlig, i 1915 var Tallet ca. 103000.

Samtidig med Banens Aabning lagde J. Bolding en Filial af Bykroen op til Stationen, og de to Beværtninger

dreves en Tid i Fællesskab; men derefter blev Stationskroen lejet ud til forskellige, indtil Wentzel Severinsen, en Broder til E. Severinsen, Gørdinglund, købte den i 1881 og drev den til sin Død 1894. Enken vedblev Forretningen, til hun 8 Aar senere ogsaa afgik ved Døden, hvorefter den gik over til Datteren og Svigersønnen Knud Hansen, der senere atter afhændede den til N. Berg for selv at overtage et Bageri, som han havde anlagt i den Ejendom, hvor Knud Rasmussen endnu driver Forretningen. Nogle Aar efter gik Kroen over til Fabrikant Cl. Sørensen, der atter afhændede den til den nuværende Ejer Chr. Christensen.

Knud Rasmussens Foderstofforretning.

Stationsbyens nuværende ældste Borger er L. Johnsen, der 1. Maj 1879 nedsatte sig som Købmand ved Gørding St. i den Ejendom, hvor Købmand Kjær nu har sin Forretning. Dengang levede ved Stationen kun 7 Familier; men Byen voksede jo, og Johansen udvidede Forretningen Gang paa Gang, byggede Pakhus og Stald og førte foruden Kolonial tillige Manufakturvarer. Senere lejedes denne sidste Afdeling af Johansens Kommis, Andreas Christensen, og flyttedes over Syd for Banen. Huset brændte imidlertid 26. Marts 1892, hvorefter den nuværende Bygning, der ejes af Knud Rasmussen, blev opført. Senere flyttede Andreas Christensen Forretningen lidt længere mod Nord og

drev Gørding „ældste og største“ Manufakturforretning, til den i 1914 gik over til Helm Eriksen.

L. Johnsen har opført adskillige andre af Stationsbyens Huse, bl. a. Lægeboligen, der først beboedes af Forstander Jensen, og Johnsen har sikkert allerede ved Opførelsen haft den Tanke at faa en Læge til Byen og skaffe ham en passende Bolig. Da derfor en Dag Sogneraadsformand Jes Andersen, Bøel, i Johnsens Butik

J. J. Akselsens Fot. Atelier.

sagde: „Mon vi ikke kunde faa en Læge hertil“? var det lige efter Johnsens Hoved. Et Møde blev afholdt i Gørding St. Skole om Sagen; Beboerne søgte en Læge, som de garanterede en Indkomst paa mindst 2500 Kr., og i Oktober 1896 begyndte Læge Møller, nu Brørup, en Praksis her i Byen.

10. Juli 1899 overtog Læge J. Jensen Dr. Møllers Praksis, og med denne Mand kom en betydelig Kraft til Gørding St. Der er vel intet Navn her, der har staaet Kamp om, som Læge Jensens; men alle — saavel Meningsfæller som Modstandere — er enige om at anerkende hans Dygtighed og store Energi, som han har udfoldet baade som Medlem af Sogneraadet 1909—13 og af Amtsradet siden 1910, saavel som paa mange andre Felter.

Det første større Arbejde, han kastede sig ind i, var Arbejdet for et Apotek; han søgte og fandt Støtte i Kredens Folketingsmand Jens Busk. Der samledes Underskrifter her i Sognet, i Jernved, i Vejrup og Aastrup, ja selv fra Faaborg og Agerbæk kom der — takket være bl. a. L. Johnsen — Underskrifter paa det Andragende, der blev sendt ind til Justitsministeriet, og hvoraf Resultatet blev, at M. Holst i 1903 fik Bevilling paa at drive Apotek her. Bygningen opførtes 1904. Senere blev til Gørding Apotek knyttet et Hjælpeapotek i Bramminge, og begge dreves af M. Holst, til denne i Sommeren 1915 blev forflyttet til Horsens. Bramminge Apotek blev saa udskilt og fik sin selvstændige Apoteker ligesom Gørding. I Efteraaret 1915 overtoges Apoteket her af V. J. Jensen fra København.

Skolevæsenet har ogsaa hele Tiden haft Læge Jensens udelte Interesse, og det er næppe for meget sagt, at den nuværende Skoleordning med den store Central-skole, og hvad dertil hører, for største Delen er hans Værk.

Chr. Thorsteds Maskinforretning.

Foruden Afholdsforeningen er Borger- og Haandværkerforeningen Faktorer, der har spillet og endnu spiller en stor Rolle ved Gørding St. De har været med i Arbejdet for Apoteket, for Forbedring af Byens

Kloakering, Postvæsen o. m. a. Igennem mange Aar arbejdede Borgerforeningen for Ansættelse af en Dyrlæge, og Sagen gik jo da ogsaa i Orden i Marts 1911, da Dyrlæge Wallem flyttede hertil fra Karise, og denne har i de faa Aar oparbejdet en stor Praksis.

Forretningslivets Centrum ved Gørding Station er Tømmerhandelen, der fra en ringe og beskedne Begyndelse efterhaanden er bleven en særdeles stor og omfattende Virksomhed.

Forretningens Grundlægger Laust Nielsen var i en lang Aarrække Gaardskarl paa P. Lauritzens Tømmerlager i Ribe, og Lauritzen vilde nødig været af med den solide Mand, da han i Aaret 1877, 42 Aar gammel,

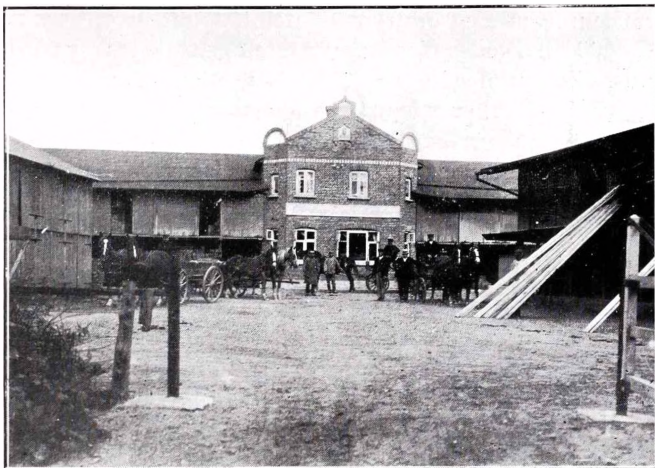

Laust Nielsen.

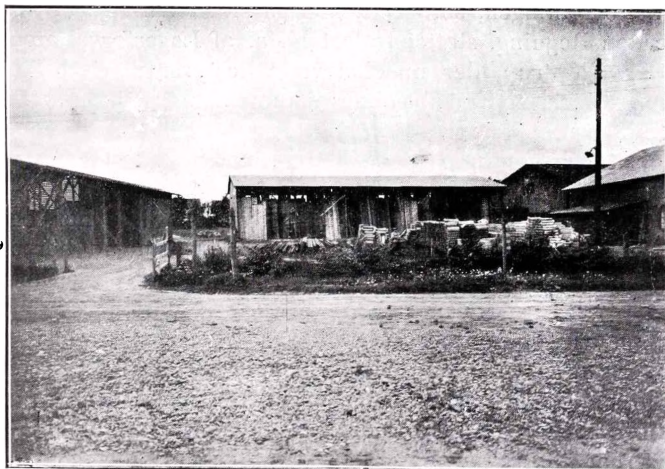

Chr. Nielsen
Tømmerhandler.

i et Træskur begyndte sin Virksomhed ved Gørding St. De første Maaneder derefter boede Familien stadig i Ribe, og Nielsen var glad, naar han kunde komme hjem at fortælle, at han havde solgt et halvt Læs Tømmer. Men snart drog Familien hertil; først tog den Bopæl i lejet Lejlighed, men 1878 opførtes et Stuehus, hvor Maskinforretningen nu ligger, og Forretningen vandt snart baade i Forretnings- og Kundekredse Ry for sine solide og reelle Principper, og da L. Nielsen døde 1892, førte Forretningen foruden Tømmer tillige Korn- og Kunstgødning. Med L. Nielsens Brodersøn Johs. Nielsen som Bestyrer førtes Forretningen videre for Enkens

Gørding Trælasthandel
(Chr. Nielsen).

Gørding Trælasthandel
(Chr. Nielsen).

Regning, og særlig i hans Tid var der stor Fremgang; Omsætningen steg omtrent til det 10dobbelte.

1904 byggedes Isenkramforretningen, og nu overtog Johs. Nielsen denne, og L. Nielsens Søn Chr. Nielsen bestyrede derefter Tømmerhandelen i 5 Aar. Da byggedes den nuværende Hjørnebygning med Maskinhandel, som til Chef fik en anden af L. Nielsens Sønner Jens Nielsen. Samme Aar trak Enkefru Nielsen sig helt ud

Johs. Nielsen
Isenkrammer.

Jens Nielsen
Maskinhandler.

af Forretningen, som Chr. Nielsen siden har drevet for egnen Regning, støttet trofast bl. a. af Lagerforvalteren Chr. Fogstrup, der nu skal være Bestyrer af en Filial i Agerbæk, som skal aabnes sammen med Bramminge-Funder Banen.

I den opblomstrende Stationsby blev Trangen til hjemlige Pengeinstitutter snart følelig. Ribe Landbo-sparekasse paatænkte en Tid at lægge en Filial her, og et Møde blev afholdt for at skaffe Tillidsmænd her i Sognet. Paa dette Møde drøftedes imidlertid ogsaa Tan-ken om en selvstændig Sparekasse, og derfor var der stor Stemning. Om Gørding og Omegns Sparekasse beretter Ribe Folkeblad i Anledning af 25aars Jubilæet 1912 følgende: Sparekassen oprettedes paa et Møde i Gørding Skole 12. Februar 1887 efter Indbydelse af da-værende Sogneraadsformand Jes Andersen, Bøel, Kbmd. L. Johnsen, E. Severinsen, Gørdinglund, Jørgen Johan-sen, Heslund og N. Lauridsen, Ajke. Paa Mødet valgtes

til Formand E. Severinsen og til Bogholder og Kasserer P. A. Bendixen, en Mand, hvis Slægt gennem mange Led har været bekendt for Mekanikersnille. (Se „Fra Ribe Amt“ Aargang 1905). Endvidere tegnede paa Mødet eller i de nærmest følgende Dage 64 i Sognet boende Mænd sig som Garanter for et Beløb af 10,400 Kr. Derefter udarbejdedes Vedtægten, og Kassen begyndte sin Virksomhed fra April 1887.

I 1893 trak Bendixen sig tilbage, og Lærer M. Nielsen blev valgt til Bogholder og Kasserer og varetog med stor Samvittighedsfuldhed dette Hverv til Aaret 1911, da han var bleven Leder af den store Centralskole og derfor trak sig tilbage, medens han dog vedblev at være Medlem af Bestyrelsen. Siden den Tid har Søren Mølgaard været Kasserer og Regnskabsfører. Da E. Severinsen i 1901 trak sig tilbage som Formand valgtes,

Knud Rasmussen
Kornhandler.

Chr. Thorsted
Møllebygger.

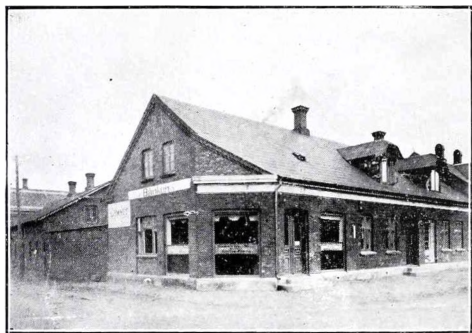

M. Jørgensen
Forretningsbestyrer.

Jepsen Schrøder, Tange, til han 1912 afløstes af Fabrikant Cl. Sørensen, ved hvis Død 1913 den nuværende Formand P. Chr. Pedersen, Lourup, blev valgt.

Ved Borgerforeningens Generalforsamling i Novbr. 1912 foreslog Knud Hansen, Gørding St., at oprette en Bank i Gørding, og man vedtog at søge Sagen fremmet ved Tegning af en Aktiekapital paa 75—100,000 Kr. Det lykkedes imidlertid kun at naa 55000 Kr., og da

Vejen Bank nu lagde en Filial i Gørding, faldt Tanken om en selvstændig Bank til Jorden. Det nedsatte Udvalg henvendte sig derefter til Bramminge Bank, der ogsaa anlagde en Filial herhen, hvilken senere er blevet bestyret af Knud Hansen som Tillidsmand sammen med Direktør Tobiassen fra Bramminge.

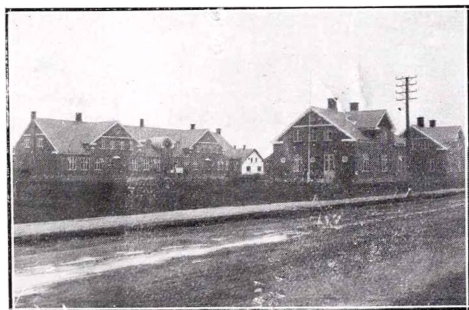
Gørding Bank.

Disse Pengeinstitutter har bidraget stærkt til at fremme Omsætningen og Forretningslivet ved Gørding St.

Skolevæsenet har naturligvis her som andre Steder udviklet sig stærkt. Degneembedet i Gørding besørgetes for Aarhundreder tilbage af Løbedegne fra Latin-skolen i Ribe. Senere kom faste Degne med Bolig i Nørre Gørding ved Kirken. Af saadanne kendes Jes Thomsen, kaldet 1649, Pouel Bredstrup omkring 1670, Anders Eriksen, død 1716, Frederik Hansen, død 1757, P. O. A. Rose, død 1801, Kristen Kaustrup, død 1807, Simon Kristensen, der, som tidligere nævnt, druknede i Aaen i Aaret 1827.

Der var endnu paa den Tid kun den ene Skole for hele Sognet, og ved Sommertid søgte alle Børn denne, d. v. s., de større gik saa godt som aldrig i Skole i Sommertiden. Ved Vintertid lejedes en Stue i Lourup, Ildsted og Tange, hvor en eller anden saa gav lidt

Undervisning i Religion, Læsning, Skrivning og Regning. At Ordningen ikke var meget bevednt, fremgaar af, at Biskop Balslev saa sent som i 1863 taler om den „slette Skolegang“ i Biskolerne, hvilken har været „kendelig“ navnlig „med Hensyn til Boglæsning“ som han finder utilfredsstillende, i det hele kaldes Skolernes Standpunkt „nogenlunde tilfredsstillende“, en Bemærkning, der i Biskoppens Mund sikkert ikke er en Ros. Ved Hovedskolen virkede paa den Tid Lærer J. Petersen, som Befolkningen var rigtig godt tilfreds med, det samme maa siges om han Eftermand, Nordslesvigeren S. Chr. Møller. I hans Tid fik Skolen to Skolestuer, og der blev ansat en Vinterlærerinde. Biskoleinstitutionen holdt sig stadig i Lourup, Ilsted og Starup, hvilken sidste var traadt i Stedet for Tange, og Lærer Møller, som tillige var Kirkesanger, holdt om Sommeren Skole

Gørding Skole.

2 Dage ugentlig i Gørding og 1 Dag i hver af Skolerne Lourup, Starrup og Ilsted. I de sidstnævnte Skoler var der saa om Vinteren en ueksamineret Vinterlærer, i Lourup tillige en Lærerinde. 1885 døde Lærer Møller i Gørding, og Embedet stod ledigt ca. $\frac{3}{4}$ Aar, hvorefter Lærer R. Nielsen blev kaldet til Lærer og Kirkesanger. I denne Tid oprettedes Embederne i Lourup og Fladsbjerg. Til Lourup kaldedes fra 1. Maj 1886 Lærer H.

Ebbesen og til Fladsbjerg fra 1. September Lærer M. Nielsen. Læreren i Lourup skulde om Sommeren undervise 3 Dage om Ugen i Starrup Biskole, og Læreren i Fladsbjerg paa samme Maade 3 Dage i Ilsted. 1895 solgtes Fladsbjerg Skole, og i Stedet for denne byggedes en ny Skole med 3 Klasseværelser ved Gørding

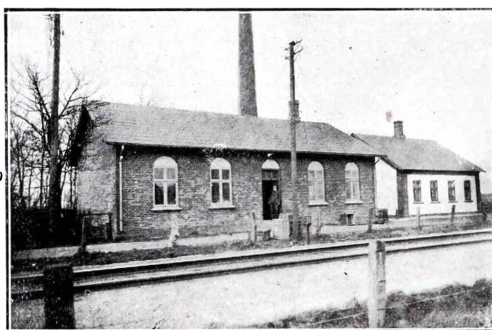

H. Ebbesen
Lærer.

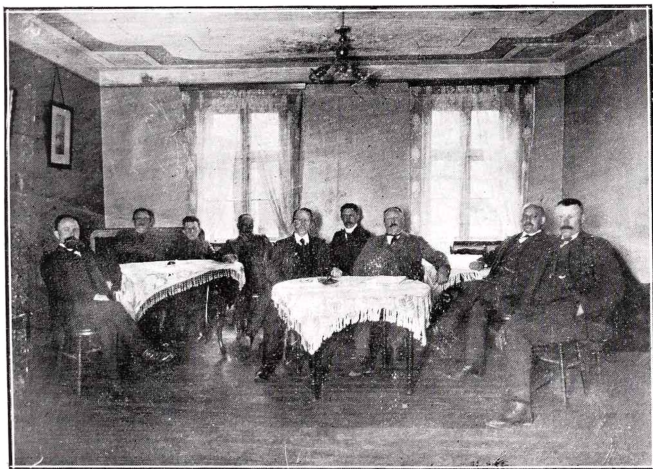
H. M. Lorentzen
Førstelærer.

Station, hvor der nu var det største Børnetal. Samme Aar byggedes ogsaa en ny Skole i Ilsted, og Embedet blev Aaret efter omdannet til fast Embede. Samme Aar — 1. Jan. 1896 — blev Lærer Ebbesen forflyttet til Stenderup, og Starrup Biskole lagdes nu ind under Stationsskolen, og Andenlæreren, der maatte nu overtage

Gørding Elektricitetsværk
(Bestyrer N. E. Kou).

Skolegerningen de 3 Dage om Ugen i Starrup. Senere er opført en ny Skole i Starrup lidt Nord for den gamle Plads, og et fast Embede er oprettet, saa nu er „Løbedegnevirksohmheden“ i Gørding Sogn „en Saga blot“. Endnu tales der dog ofte om de „gamle“ Tider, der jo ikke ligger ret langt tilbage, og de gamle Lærere, bl. a. om en Vinterlærer fra Starrup, der om Sommeren var „Tækkemand“ og om Vinteren „Skuelmæjster“ i omtrent 30 Aar. Om han var lige god til begge Dele, kan der være delte Meninger om; men han var i hvert Fald en meget dygtig Tækkemand.

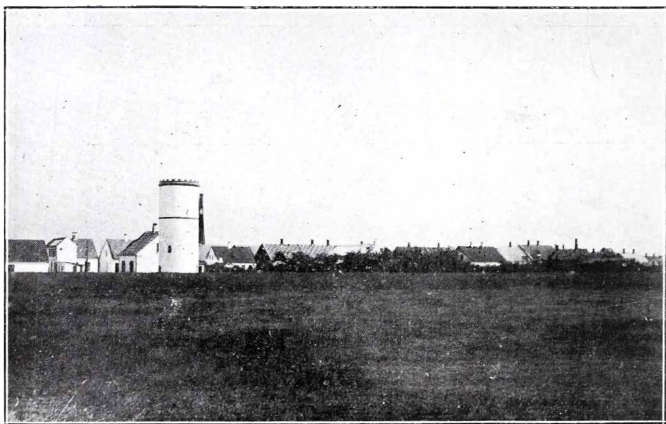
Gørding Sogneraad.

Skolen har nu 11 Klasser med ca. 270 Børn. To af Klasserne er Realklasser, fra hvilken Børn er i Stand til paa 1¼ Aar at tage alm. Forberedelseseksamen fra Vejen Realskole.

I kommunal Henseende har Gørding lige til de seneste Aar været sammen med Vejrup; men da Interesserne i Gørding Sogn med den forholdsvis store Stationsby og i Vejrup, det rene Landsogn, efterhaanden

blev ret forskellige, enedes man i Aaret 1908 om at foretage en Deling. Sognene har nu hver sit Sogneraad, men udgør endnu eet Pastorat.

Af moderne Virksomheder findes ved Gørding St. nu baade Elektricitets- og Vandværk. I Aaret 1905 holdt Ingeniør Bjerre, Askov, Foredrag om Brugen af Elektricitet, og derefter vedtoges det at forsøge at faa anlagt et Værk i Gørding. Et selvstændigt Værk med Damp som Drivkraft byggedes i 1906. Det gik dog kun i faa Aar, da Driften var for dyr, og der kom saa en

Gørding Vandværk.

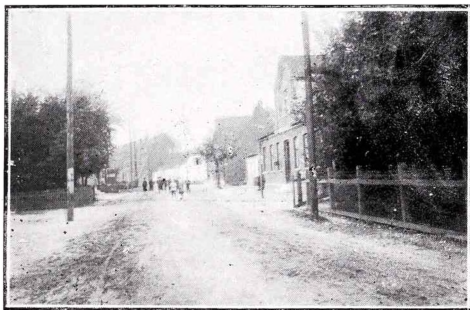
Ordning i Stand med Møller L. M. Lauridsen, der som tidligere nævnt nu producerer Elektriciteten ved Vandkraft.

1912 toges fat paa at faa et Vandværk; et Udvalg blev nedsat til at arbejde for Sagen, der blev til Virkelighed Aaret efter, saa fra 1. Juni 1913 har Stationsbyen haft Vand fra eget Vandværk.

Som det fremgaar af denne Skildring, er Gørding som de fleste andre Byer, der ved Staalskinner er sat i nærmere Forbindelse med Omverdenen, gaaet mægtigt

frem. Hvad Fremtiden bringer i sit Skød, ved ingen, men enhver god Gørdingboer haaber paa, at Ungdommen vil tage fat, naar de gamle slipper, saa det altid maatte kunde siges, at

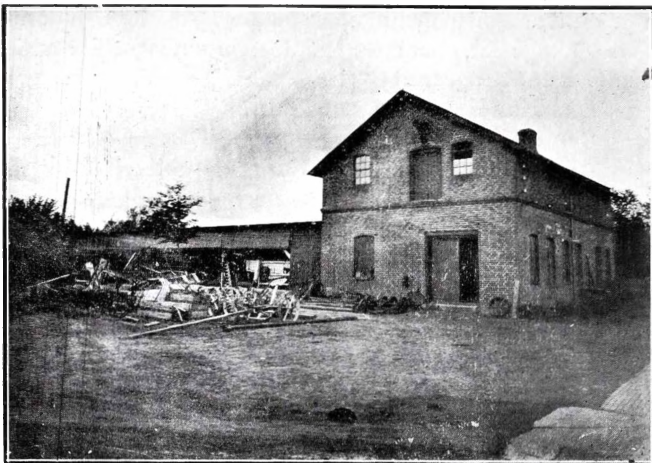
„for de gamle, som faldt,
er der ny overalt,
der vil møde hver Gang, der bliver kaldt“.

Gørding set fra Syd.

Søndergade i Gørding.

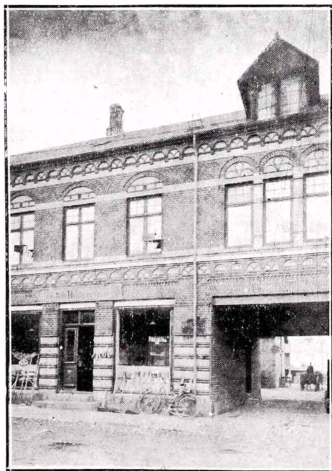
Jens Nielsens Maskinforretning.

N. N. Bergs Manufakturforretning.

Johs. Niensens Isenkram- & Støbegodsforretning.

Gørding & Omegns Brugsforening
(Bestyrer M. Jørgensen).

KENDTE NAVNE OG DATOER.

Tømmerhandler Laust Nielsen, f. 1834 i Vilslev, † i Gørding 1892. Laust Nielsen tjente i 20 Aar hos Tømmerhandler Lauritzen i Ribe, grundlagde 1877 i Gørding en Trælastforretning under smaa og beskedne Forhold, — men fremad gik det dog, og efter hans Død i 1892 blev nuværende Isenkræmmer Johs. Nielsen Bestyrer af Forretningen og under hans Ledelse steg Forretningens Omsætning saa stærkt, at den blev en af de største i Sydvestjylland; — nu drives Forretningen af Grundlæggerens Søn Tømmerhandler Chr. Nielsen.

I. P. Hansen, Gaardejer, f. 1833 i Lundgaard ved Brørup, † 1913, overtog 1875 Gørding Mølle, som han opbyggede og drev til 1898, hvorefter Sønnen L. M. Lauridsen overtog den. Hansen var i mange Aar Medlem af Sogneraadet og Ejer af Gørding Sogns Mejeri. — Veteran fra 1864.

Gaard- og Møllejer L. M. Lauridsen, f. 1865 i Gørding Mølle; fik sin Uddannelse i Brøns Mølle, senere paa Ladelund Landbrugsskole i 2 halve Aar, overtog 1898 sin Fødegård, hvor der foruden Landbrug drives Elektricitetsværk ved Vandkraft, som forsyner Byen med Strøm, tilligemed Mølle. Lauridsen var i fem Aar Medlem af Sogneraadet og er Repræsentant for den vest- og sønderjyske Kreditforening.

Kornhandler & Bagemester Knud Rasmussen, f. 1872 i Nr. Lyndelse, uddannet paa Skræppenborg og Hammerum Mølle og Odense Handelsskole; forpagtede Gørding Mølle fra 1900—09, overtog Foderstofforretningen og Bageriet ved Stationen, som nu er i stadig Fremgang.

Tømmerhandler Chr. Nielsen, f. 1880 i Gørding; modtog sin Uddannelse paa Haslev Højskole og Grüners Handelsakademi, København. Er Medlem af Bestyrelsen for Kirkelig Forening for den indre Mission i Danmark og Medlem af Skolekommissionen og Menighedsraadet for Gørding.

Johs. Nielsen, Isenkrammer, f. 1869 i Limstrup (Sønderjylland), kom 1885 i Lære hos sin Farbroder Tømmerhandler L. Nielsen, Gørding, og fra 1892—1904 var han Bestyrer af dennes Trælastforretning og fra 1904—09 ledet sammes Isenkramforretning og overtog for egen Regning denne 1909. — Trælastforretningens store Opsving skyldes Niensens dygtige Ledelse og Energi.

Chr. Thorsted, Møllebygger & Maskinhandler, f. 1887 i Gjurup (Thy), udlært hos Møllebygger N. K. Nielsen, Ylby. Etableret 1911 under ganske smaa Forhold og uden Kapital, har nu selv bygget sin Ejendom, og alle Maskiner drives ved elektrisk Kraft og beskæftiger 5 Mand, et pænt Resultat naaet paa 5 Aar. Medlem af Bestyrelsen i Borgerforeningen, Gørding Afholdsforening og Vandværket samt Venstreforeningen.

Clemmen Sørensen, Fabrikant, f. 1859 i Hesselknud pr. Gørding † 1913; var oprindeligt Smed, indtil han overtog Gørding Klædevarefabrik, som i Aarenes Løb blev oparbejdet til en betydelig Virksomhed, ligesom han tog stærkt Del i det offentlige Liv, var bl. a. Formand for Skytte-, Borger- og Venstreforeningen, samt i Bestyrelsen for Gørding Sparekasse. Fabrikken fortsattes nu af Sønnen Axel Sørensen.

Forretningsbestyrer M. Jørgensen, f. 1886 i Stouby, lært Handelen hos S. C. Sørensen, Gramrode, og blev i 1914 Bestyrer af Gørding Brugsforening.

J. J. Akselsen, Fotograf, etabl. 1910 i Gørding. Samtlige Billeder til Bogen om Gørding er udgaet fra Fotograf Akselsens Atelier.

H. M. Lorentzen, Førstelærer, f. 1879 i Ø. Snede, Vejle Amt, dimitteret fra Jelling Seminarium 1900.

H. Ebbesen, Lærer, f. 1859 i Kalslund, Ribe Amt, dimitteret fra Gedved 1884, Lærer i Lourup 1886—96.

FORSTANDER ERLING AGERSNAP:

BRAMMINGE BY.

BRAMMINGE Stationsby, Bramminge Sogn, Ribe Herred, ligger ca. 2 Mil N. N. V. for Ribe, hvor Bramminge-Vedsted Banen støder til Lunderskov-Esbjerg Banen, og omkring en lille Høj, hvortil fornylig tre Herreder (nu to) og tre Sogne støder op til hinanden, saa Byens Beboere bor endnu i tre forskellige Kommuner.

Medens det nuværende Bramminge er af ret ny Dato, træffer vi langt tilbage i Middelalderen en Bondeby af det Navn, og efter hvilken Sognet har faaet Navn. Navnets Oprindelse har man ført tilbage til Bram og Vang eller rettere Brams Vang, da Bram er et gammelt Personnavn.

I Begyndelsen af det sejstende Aarhundrede nævnes i Bramminge By tre Selvejrgaarde foruden Præstegaarden og nogle Fæstegaarde; men snart blev de et Bytte for Kongens og Adelsens Lyst til Herresæder og store Gaarde, idet Frederik II i et aabent Brev fra 1572 til Kristian Lange Nielsen, Søn af Ridder Niels Lange af Kjærgaard „unde og give hannem og hans rette Børn saadan adelig Frihed og Frelse, som andre Riddere og Svende her have udi vort Rige Danmark“. I samme Brev gives der ham Ret til at oppebære de Afgifter, de andre Bønder maatte svare til Kongen. Snart købte

han en Del Selvejere ud og begyndte at opføre Bramminge Herregaard, i 1578 nævnes han som „Herre til Bramminge“, og 1668 fik Erik Krag den sidste Bondegaard i Bramminge.

Saaledes forsvandt Bondebyen Bramminge, og da der i 1874 ved Tværbanens Forlængelse til Esbjerg blev Station i Bramminge, laa der kun en lille Landsbykro Kikkenborg ved Landevejen paa Heden syd for Herregaarden.

Hvornaar Kroen er opført i sin oprindelige Skikkelse, ved man ikke bestemt, men man ved, at den først

Gl. Kikkenborg Kro.

laa i Bramminghovedgaards Have, til den 1790 af Justitsraad Øllgaard blev flyttet ud omtrent paa dens nuværende Plads og fik rigtig Krobevilling; men selv om Huset var uanseeligt med kun to Stuer og en saakaldt „Slyngelstue“, var Pladsen god, saa mangen Studedriver har hvilt ud i dens Stalde, og mangt et Køretøj har bedet under dens Tag; men Studedrivernes Kro svarede ikke til den opvoksende Stationsbys Fordringer, og 1898 ombyttede den daværende Krøjer Guttarn Sørensen den med den nuværende store massive to Etagers Hotelbygning.

Saaledes var Begyndelsen til Bramminge, men snart flyttede flere hen og bosatte sig i Nærheden af Stationen og Kroen, saasom Købmand Hansen, Bager Andersen og Købmand P. Schou, og snart voksede en lille Stationsby op. At det ikke altid var de bedste Forhold, Bramminge bød sine Pionerer, ser vi af, at en af dem i længere Tid boede med Kone, Børn og Ko i et lille „Knæhus“ med Lyngtag og Græstørvsvægge. Men Tiderne blev bedre, en Del Haandværkere nedsatte sig i Byen, og Schous Forretning, der senere udvidede sig til Isenkram og Trælast, trak mange Landboere til Byen.

En Hindring for Byens Udvikling var det, at den gamle Kroejer Poulsen, som ejede næsten alle Bramminge Jorder, nødigt vilde sælge Byggegrunde og intetsteds under 50 Øre pr. □ Al. Men herpaa blev der raadet Bod, da Læge Fenger købte Kroen, som han solgte til Guttarn Sørensen; men Jordene beholdt han selv og udstykkede den nu i Byggepladser til forskellige Priser efter deres Beliggenhed.

Kommuneskolen.

Da det mest var yngre Folk, der flyttede til Byen, maatte man snart til at tænke paa Børnenes Skolegang. Først lejede man en Privatlærerinde til at læse med Børnene, men snart maatte Kommunerne til at tage sig

af Sagen, og for Børnene fra den Del af Byen, der laa i Hunderup Kommune, blev der oprettet en Skole i Mulvad, lidt ud ad Ribelandevejen, medens Børnene fra Bramminge Kommune (15 i Tallet) maatte vandre til en lille Skole i Sønder Høj; men snart steg Børneantallet, saa det saa ud til, at man kunde blive nødt til at bygge en ny Skole i begge Kommuner, og man enedes saa om at bygge en Fællesskole for Børn fra begge Kommuner omme ved Stationen, idet Udgifterne derved deltes efter Børneantallet. Den rejstes 1893 med to Skolelokaler og Lejlighed til en gift Lærer samt til en Vinterlærerinde og begyndte med 65 Børn delt i to Klasser. Til Lærer ved Skolen kaldedes nuværende Førstelærer Manick, der havde været ansat et Par Aar ved

Sneum Broen efter Stormfloden 1909.

Mulvad Skole og saaledes Efteraaret 1915 kunde fejre sit 25 Aars Jubilæum som Lærer i Bramminge. Børneantallet steg stadigt, saa det i 94 var 107 og i 98 170 Børn, hvorfor man flere Gange maatte udvide Skolen, og da Udvidelserne og Omforandringerne syntes at skulle blive ved, kasserede man det hele og byggede i 1906 under nu- og daværende Sogneraadsformand H. M. Thomsens Ledelse en stor ny flot Skole samt to Lærerboliger. Skolen har 9 Klasseværelser, Gymnastiksal

Isamt Lejlighed til de yngre Lærerkæfter og huser for Tiden 250 Børn og 7 Lærere.

Til Hjælp til Spredning af Oplysning gennem Foredrag m. m. blev der 1890 dannet et Aktieselskab, der lod opføre et Forsamlingshus; dette blev dog igen i 1898 solgt til privat Brug. I 1894 stiftedes af forskellige yngre interesserede Mænd „Foreningen for politisk Oplysning“, som skaffede til Byen en hel Del dygtige Talere af forskellig Partifarve, som f. Eks. Redaktør Sundbo, Folketingsmand Wulff og A. C. Meyer, og i 96 begyndte

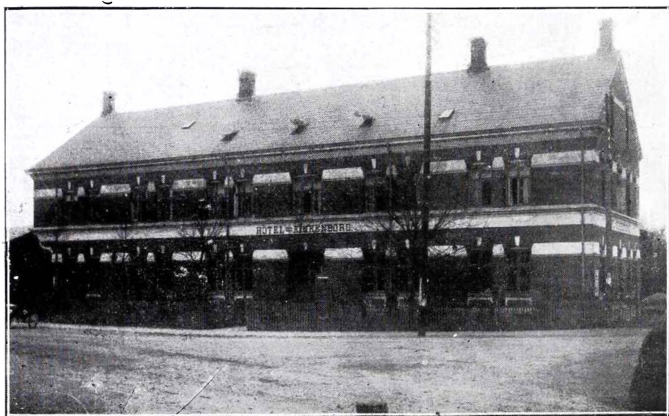
Bramminge Sogneraad 1916.

Foreningen Udgivelsen af Bramminge Ugeblad under Devisen „upartisk at virke for politisk Oplysning“. Efter at Bladet havde gaaet et Par Aar og vundet en Del Udbredelse, gik det 98 over til at blive et Dagblad under Titlen Landbo-Dagbladet og med Redaktør Sort som Leder. Senere solgte Aktieselskabet Bladet til Sort, der igen 1904—05 solgte det til Sig. Berg og Lundbye, Kolding, der slog det sammen med Eshjerg Avis. Nogle

Aar senere udgav det radikale Venstre i Egnen Sydvestjyllands Venstreblad med A. Thomsen som Redaktør, og 1911 startedes Bramminge Ugeblad med Forstander Brande og Marius Hansen som Redaktører, saa Byen har nu to Dagblade og et Ugeblad.

I Aarene 95—97 er rigtig Opgangstider for Bramminge med Fremgang og Foretagsomhed. I 96 blev der bygget 10 ny Huse (deraf 5 2-Etagers) og en Købmandsgaard, og flere forskellige industrielle Virksomheder paabegyndtes.

Læge Fenger købte et lille Teglværk af Proprietær Sørensen, Bramminge Hovedgaard, byggede en stor ny

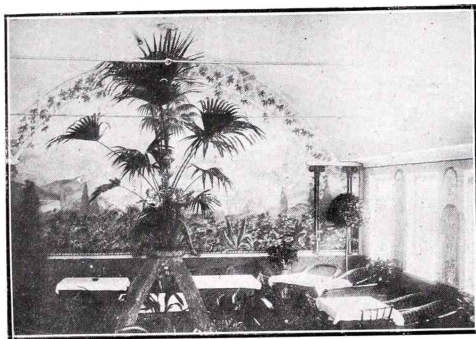

Hotel Kikkenborg (A. Jensen).

Ringovn, indlagde ny, moderne Maskiner, og lavede det om til et stort moderne Teglværk, der kan producere 10—15000 Sten daglig, og et Aktieselskab med Møller Poulsen som Formand opførte et Ølbryggeri og en Sodavandsfabrik, der derefter bortforpagtedes til Mejerist Ibsen, Aalbæk, og Købmand Mortensen, Bramminge, og samtidig stiftedes Landboforeningen for Bramminge og Omegn med 180 Medlemmer. De mange Byggefore-

tagender og den stærke Stigning i Arbejdslønnen trak mange fra Landet til Byen i disse Aar, ogsaa Byggegrundene steg i Værdi, saa Guttarn Sørensen kunde sælge en Byggeplads til H. Nielsen for 5 Kr. □ Al.

I 1897 blev der bygget 28 nye Huse foruden Efterskolen, Teatersal og Forsamlingshus (ombygges), og og samme Aar startedes Banken for Bramminge og Omegn med en Aktiekapital paa 14000; en ny Bankbygning opførtes, og som Direktør antoges den nuværende Bankdirektør Helle; de to Markeder i Oktober

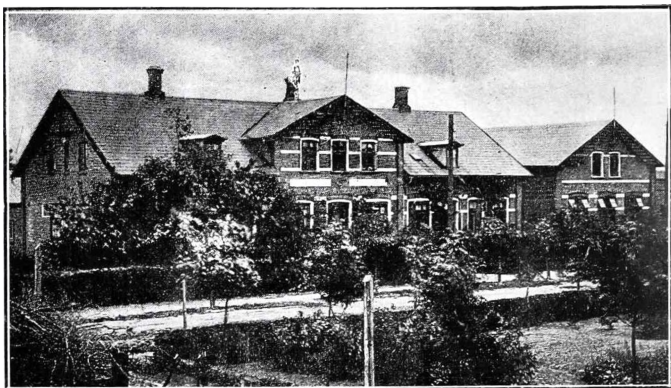

Flintholms Palmehave.

og April, der før havde været afholdt ved Aalbæk Mølle, blev nu henlagt til Bramminge, og vi finder i Bladet Børsen fra samme Aar Bramminge omtalt som en By, der i Lighed med Esbjerg har udviklet sig hurtigt og betydeligt. Bladet skriver: „Før Banen kom i 1874 var Bramminge en nøgen Hede uden Beboere, og nu har den 1000 Indvaanere, og der findes store Købmænd og Haandværkere, eftersom Byen har et meget stort Opland til alle Sider, og Handelen med Byggegrunde gaar livligt. Den Mand, der særlig har bidraget til Bramminges Opkomst, er Købmand Schou, der driver en stor Forretning og paa mange Maader har gavnet Byen.“

Samme Aar solgte Købmand Schou Tømmerhandelen til Hestbeck og Købmandsforretningen til Peter Laurisen Hansen, men senere blev det Gaardskarlen fra Schous Forretning, Niels Thorsen, der paa Trælastens Omraade „tog Teten“ og nu som Grosserer i Støbegods og Trælaster er en af Byens største Skatteydere.

Man sporer i disse Aar godt Sammenhold hos Byens Borgere, som det ogsaa blev sagt ved Efterskolens Indvielse, hvor det blev betonet, „at Skolen stod som et smukt og tiltalende Vidnesbyrd om det Sammenhold og den Foretagenhed, der besjæler Folk i vor By.

Bramminge Efterskole.
(Bestyrer E. Agersnap.)

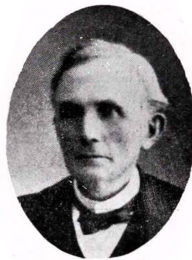
I Begyndelsen af 1897 blev det bestemt at oprette en Efterskole i Bramminge, hvor de Unge kunde faa en noget forøget Viden udover Almueskoleundervisningens Grænser. Det var tillige Meningen, at der til Skolen skulde knyttes en Præliminæreksamensafdeling og en teknisk Skole.

Der dannedes et Aktieselskab med 50 Aktionærer og Stationsforstander Randel og Dyrsløge Skøttgaard som Formand og Næstformand, sluttedes Akkord med Lærerne J. Ravn, Mørkøv, og J. Bak, Havndal, og en pæn

Skolebygning med Foredragssal, Gymnastiksal, Elevværelser og Privatlejlighed opførtes, og den 28. Septbr. samme Aar indviedes Skolen. Med Efterskolen gik det saa nogenlunde, hvorimod Eksamensafdelingen ikke vilde gaa. 1904 blev Forstander J. N. Brande, p. t. St. Restrup, Bestyrer af Skolen, og snart efter købte han

E. Agersnap
Forstander.

Niels Hansen
fhv. Skolebestyrer.

den af Aktieselskabet, og i de kommende Aar drev han Skolen op, saa han snart maatte udvide den ved en Del Om- og Tilbygning, saa han fik større Foredragssal, Sløjdsal, flere Elevværelser m. m., og i Aarene 1910—14 naaede han op paa en ca. 90 Vinterelever og en 28—30 Sommerelever, deraf over Halvdelen Sønderjyder. Maj 1915 solgtes Skolen til dens nuværende Ejere Forstander Erling Agersnap og dennes Fader forh. Skolebestyrer Niels Hansen, Oxbøl, der stedse driver Skolen som Efterskole, men tillige igen har oprettet et toaarigt Præliminæreksamenskursus ved Skolen. Grundet paa Krigen og de mange Indkaldelser gik Elevantallet i Vinteren 1915—16 ned til 35, deraf 1 Sønderjyde.

Bramminge var et Sognekald med Hunderup som Anneks indtil 1854, da Præsten flyttede til Anneksgaard. 1863 ansøgte førnævnte Erik Krag om, at Bramminge maatte annekeres til Darum og Hunderup til Vilslev, hvilket ogsaa skete 1868 for Bramminge-Darums Vedkommende. Fra 1903 er Darum atter blevet et eget Sognekald skilt fra Darum, og samtidig blev Pastor

Hovgaard kaldet til Præst i Bramminge, Kirken, eller rettere den gamle Kirke, der ligger i en lille Lund nede ved Bramminge Hovedgaard, en Fjerdingsvej fra Byen, stammer fra det fjortende Aarhundrede og rummer en hel Del Mindesmærker fra gamle Tider, saaledet et meget gammelt Krucifiks fra den katolske Tid, et større Monument af Sten over C. C. v. Gatri med hans Marmorbusk og i Taarnet en aaben Begravelse med to Kister, hvori findes Ligene af den for sin Rigdom og Skønhed velkendte Kai Lykke og en Rantzau.

Men snart blev Kirken for lille og Kirkevejen for lang for Stationsbyens Beboere, og man begyndte at

Sct. Knuds Kirke.

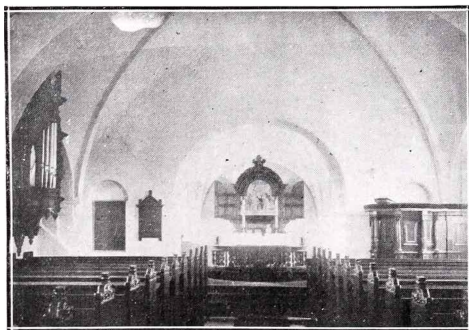
arbejde paa at faa en Kirke i Stationsbyen. Ved et indledende Møde 11. Juni 1912 blev der valgt en Bestyrelse for Kirkesagen med Manufakturhandler Øllgaard som Formand og sat en Indsamling i Gang, der har givet 18,000 Kr. Staten bevilgede 18,500, Arkitekt Laurits Jensen, København, leverede Tegningerne til Kirken og fik overdraget Tilsynet med dens Opførelse; den 15. Juni 1914 foregik Grundstensnedlæggelsen, og den 12. December 1915 indviedes Kirken, der ved kgl. Resolution fik Navnet Sct. Ansgar Kirken, en køn Kirke,

der er en Pryd og en Ære for Byen, da den i saa høj Grad er rejst ved Beboernes Offervillighed.

Som sagt gik det i Bramminge i Aarene 95—97 ligesom samtidigt i Esbjerg livligt med Byggeriet og Handelen med Byggegrunde, der ogsaa her naaede op til ret uanede Priser, saa at der forgæves blev budt 10

Sct. Ansgar Kirke.

Sct. Ansgar Kirkes Indre.

Kr. pr. □ Al. for nogle af de bedste Byggegrunde; men med Kracket i Esbjerg gik det ogsaa tilbage for Bramminge, hvor mange fra Byen og Omegn tabte betydelige

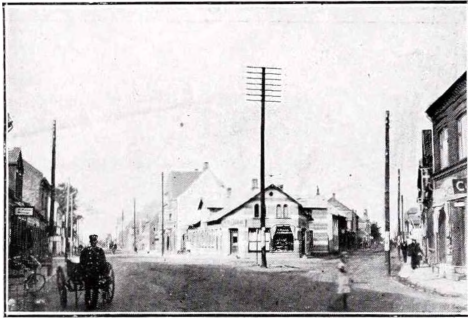
Summer ved Esbjerg Svindelen. Flere Huse kom til at staa tomme, en Del kom under Hammeren, og ingen turde købe Jord, saa Byggepladser, der før havde været vurderet ret højt, sank nu ned til $\frac{1}{10}$ af deres nuværende Værdi. Saaledes solgtes 3—4 Td. Land af den bedst liggende Jord fra Jernbanegade og ned omkring Søen for 1500 Kr., og en Ejendom som Læge Hinkbøls, der nu vel nok er sine 25000 Kr. værd, solgtes for 9000 Kr.

Mangt i Byen stod nu i Stampe, og Byen selv gik nærmest tilbage, saa den i 1901 kun talte 709 Indbyg. Først om ved Aarene 1903—05 begyndte Byen igen at komme til Kræfter og voksede saa ret jævnt og sundt, fik Apotek, Elektrisk Lys, Kloak m. m. og er nu ret en moderne By med 1600 Indbyggere og en hel Del industrielle Virksomheder og alle offentlige Kontorer og Institutioner fra Bank, Arrest og Telegrafstation til Hotel Fæstekontor og Palmehave.

Sikringsstyrken holder sit Indtog 1914.

For Tiden arbejdes der stærkt paa de Omforandringer og Udvidelser, som Funder-Bramminge Banens Tilknøytning vil medføre, og det umiddelbare Opland forøges ved Udstykningen af Bramminge Hovedgaard, og rundt omkring Byen i forskellige Anlæg plantes og plejes Træer og Buske, der skal lune og varme om Byens Borgere i de kommende Tider.

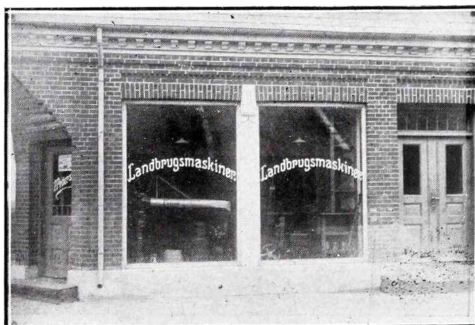
Parti fra Store- og Nørregade.

Bramminge Apotek
(Th. Nielsen).

P. Pedersens Maskinforretning.

P. Pedersens Maskinforretning.

Chr. Hansens Manufakturforretning.

Aage Elsbo, Bramminge.

**Nic. Johansens
Uhrmager- og Guldsmedeforretning.**

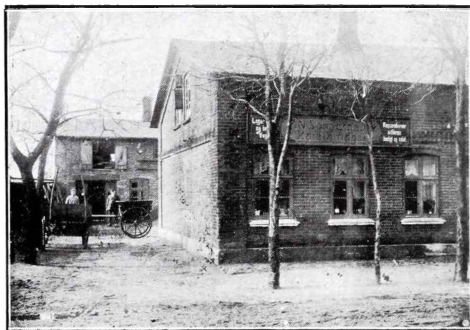
**P. N. Andersens
Kolonial- & Foderstofforretning.**

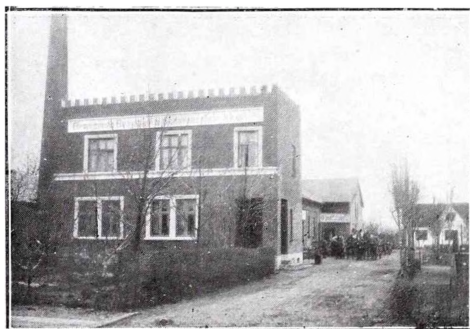
**Otto Jacobsens
Blikkenslager- & Køkkenudstørsforretning.**

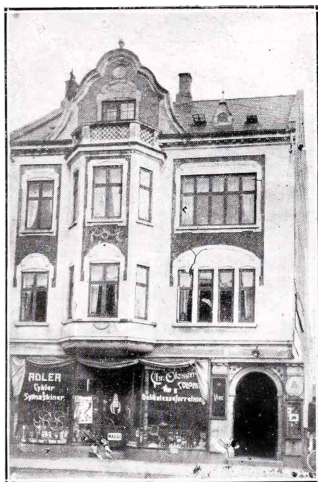
**A. Schlossers
Bageri- & Conditori**

**P. N. Søndergaards
Kæremagerforretning.**

**Bramminge Ølbryggeri & Mineralvandfabrik
(J. P. Pedersen).**

C. K. Olesens Ejendom.

Asmus Jørgensen

Ejendomshandler

Telefon 78.

Telefon 78.

Bramminge.

KENDTE NAVNE OG DATOER.

P. N. Andersen
Købmand.

P. N. Søndergaard
Karetmager.

Th. Nielsen
Apoteker

P. N. Andersen, Købmand, f. 1869 i Skodborg, Sønderjylland. Udlært hos I. P. Selberg, Skodborg. Etableret i Agerbæk 1893, overtog sin nuværende Forretning 1907, som omfatter Kolonial, Korn & Foderstoffer. Bestyrelsesmedlem i Syd- og Vestjysk Handelsforening fra 1908.

Karetmager P. N. Søndergaard, f. 1849 i København, lært Faget hos Jens Larsen i Haderslev. —

Gennem mange Aar oparbejdet en solid Forretning i Bramminge og fik 1903 og 1907 tilkendt 1ste Præmie ved den statsunderstøttede Haandværker- og Industrieforening i Bramminge. Søndergaard har fra 1904—14 været i Sogneraadet samt Formand for Sognets Hjælpekasse i 9 Aar og ligeledes Formand for Sygekassen i 6 Aar.

Apoteker Th. Nielsen, f. 1865 i Kerteminde, blev Cand. pharm. 1889 (1 Karakter med Udmærkelse), derefter Kandidat paa Faaborg og Kerteminde Apoteker og i 23 Aar Cand. paa Stege Apotek. Overtog 1915 Bramminge Apotek.

Maskinfabrikant og Smedemester P. Pedersen, f. 1872 i Slesvig, udlært hos C. I. Schmidt, Dover, og derefter arbejdet forskellige Steder i Ind- og Udlandet.

Begyndte 1905 en Smede- og Maskinforretning i Bramminge, som ved et dygtigt Arbejde er drevet stærkt frem, der fabrikeres nu som Specialitet: Rensemaskiner, Harver, Tromler og andre Landbrugsmaskiner, som nyder et godt Renomme.

Tricotagehandler **Viggo Elsbo**, f. 1888 i København, udlært hos A/S. Carl. Lauridsens Eftflg. i København, videre Uddannelse paa Købmandsskolen, 3 Semester. Drev fra 1913 en special Forretning i Tricotage & Damelingeri, som gennem en omfattende Reklame er banket op under Firmanavn Aage Elsbo.

Bagemester **A. Schlosser**, f. 1888 i Gørding, var 4 Aar i Lære hos Conditor Grundahl, Holsted. Etableret 1912 som Bager og Conditor i Bramminge og driver en fuldtud moderne Forretning, som stadig går fremad.

P. Pedersen
Maskinfabrikant.

Viggo Elsbo
Lingerihandler.

A. Schlosser
Bagemester.

Bendiks Hansen
Købmand.

C. K. Olesen
Fotograf.

N. F. Møller
Overretsagfører.

Bendiks Hansen, Købmand, f. 1883 i Ilsted, lært Handelen hos M. A. Madsen, Bramminge, driver nu en ret udstrakt Agenturforretning, repræsenterer bl. a. Margarinefabrikken »Alfa«, Drabæks Mølle og fl. a.

Uhrmager og Guldsmed Nicolai Johansen, f. 1880 i V. Vedsted, udlært hos Faderen Uhrmager C. D. Johansen. Blev etableret 1903 som Uhrmager og fik 1907 kgl. Bevilling som Guldsmed. Johansen er Formand i Haandværker- og Industriforening, Formand for teknisk Skole og for Sygeplejeforeningen samt Bestyrelsesmedlem for Ribe Amts Uhrmagerforening og for Uhrmager- & Guldsmedeforeningen for Jylland.

Bagermester H. H. Flintholm, f. 1888 i Læborg, uddannet hos H. L. Hansen, Vejen. Etableret i Bramminge og har nu startet en smuk Palmehave, som sikkert vil blive Samlingsstedet for Byens Ungdom.

C. K. Olsen, Fotograf, f. 1857 i N. Farup pr. Ribe.

Overretssagfører N. F. Møller, f. 1873 i København. Efter Embedseksamen praktisk Uddannelse dels i København, dels i Provinsforretninger. Praktiserer siden Nyt-aar 1914 i Bramminge, associeret med Sagfører Jul. Nors i Ribe.

**Samtlige Billeder fra Bramminge er
udgaaet fra C. K. Olesens Atelier.**